RAHMET MERHAMET VE
ŞEFKATTAKİ KADER

ANNE KALBİ

Tema resimleri resim sevdalısı Michael Elkan tarafından tasarlanmıştır.

Bu e-kitap Yazar Celal Çatak tarafından publitory com'da "2015" yılında ve yazarın kendisi tarafından Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs CC BY-NC-ND lisansıyla (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode) yayınlanmıştır. Tüm hakları saklıdır.

Bu e-kitap dosyasında, yazara atıfta bulunulabilir. İçeriğinde herhangi bir değişiklik yapmadan ve ticari amaçla kullanmamak kaydıyla ücretsiz indirilebilir, yayınlanabilir, bastırılabilir ve paylaşılabilir.

Bu e-kitab (UUIDsi 8d4a703e-accc-11e5-8a65-3f0f8825bcb).

Yazar; Konya'nın Akören ilçesinde doğdu. İlk ve orta tahsilini burada tamamladı. 1973 yılında Konya Sanat Enstitüsü, 1975 yılında da İzmir Hava Teknik Okullarını bitirdi. 1995 yılında Türk Silahlı Kuvvetlerinden emekli oldu. Konya'da Rampalı Çarşıda Sahaflık yapmış olup, Konya merkezde ikamet etmektedir.

ÖNSÖZ

Değerli okuyucu! “Çalma kapıyı çalarlar kapını” ve “Ava giden avlanır” “Eden bulur” gibi; bu anlamlara gelen atasözlerimiz mevcuttur. Âcizane bu atasözlerine muhatap olduğum kanaatindeyim. Pek tabi ki; bu kanaate nerden vardınız diyeceksiniz? Yaşamım boyunca ilme karşı bir zafiyetim vardı. Sanki kitap kurdu gibi; çok çeşitli kitapları okumakla kalmayıp, bazılarını da Kur’an-ı Kerim’i hatmeder gibi defalarca okumuşumdur. Genellikle çok kitap okuyanlarda da şöyle bir hastalık olur. Kafaları birçok meselelere takıldığı için, çok da soru sorarlar. İşte o çok soru soranlardan biriside herhalde bu fakirdir.

Otuz beş yıl sonra değişik bir mekânda, ilminden istifade ettiğim büyüklerimden birisiyle karşılaştım. Dünyalık yönlerimden bahsettim, bir türlü çıkaramadı. Bana aynen şunu söyledi: “Devamlı soru soran genç bir kardeşimiz vardı, o sen misin?” dedi. Bende evet efendim o garip benim dedim. Bu şekilde marifetimiz de ortaya çıkmış oldu.

Kendileri ile yüz yüze görüşmediğim, ama ilminden istifade ettiğim bir başka büyüğüm vardı. Bu âlim zatın gazetenin birinde soru cevap köşesi vardı. Köşesine sorular gönderdiğim olurdu. Hatta sorduğum sorulardan bazıları, kitap haline getirilen eserinde yayınlanmıştır.

Yine ilminden istifade ettiğim çok değerli bir hoca efendi vardı. Evi sanki bir hastane gibi¸ gece yarılarına kadar ruhsal problemleri olanlara şifa dağıtmaya çalışırdı. İşte soru sorduklarımdan biriside bu hoca efendiydi. Kafama şöyle bir soru takılmıştı. Hocam dedim: Padişahlar fakir miydi? Hoca efendi: Padişah; hiç fakir olur mu? Tabi ki zenginlerdi, dedi. Madem zenginlerdi; hacca gitmek zenginlere farz oluğuna göre, hacca niye gitmemişler? Dedim. Şöyle bir düşündü: Böyle sorular nerden aklına gelir, nerden bulursun dedi. Düşünüp araştırıyayım sonra cevabını veriyim dedi.

Pek tabi ki; bilenlere fazla soru tevcih etmekte kolay bir şey değil, sıkılıyorsunuz utanıyorsunuz, her akla gelen soruyu sorma imkânınız da olmuyor. Bundan dolayı meseleleri derinlemesine araştırmak daha uygun oluyor. Yetmişli seksenli yıllarda kitap bulmak, kitap almak öyle kolay bir şey değildi. Şimdiki nesil değerlendirebilirse bilgiye ulaşması çok kolay, fazla soru sormasına da gerek kalmıyor.

Başlangıçta atasözlerinden bahsetmiştik. Siz soru sorarsanız elbette size de soru soranlar çok olur. İşte insana soru soruldukça, bu seferde soru cevap listesi aynı oranda artıyor. Sorulan sorulara sadece cevap vermekle kalmayıp, muhakkak kaynağa da dayanması gerekmektedir. Genellikle araştırmalar kaynağa dayandığı için, bu sefer de kâğıda yazılma zarureti oluyor.

Bu fakirde de; bu cevaplar bir gün lazım olur diye, atmama hastalığı vardı. Hal böyle olunca bu soruları ve cevapları kitaplaştırmak hâsıl oldu. Bu soru cevapların içerisinde kader mesesiyle ilgili

sorular öne çıkmaktaydı. Bu şartlar gereği, kader mesesiyle ilgili kitaplar yazmaya karar verdim. Mevlam mahcup etmesin.

Bu kitaplardan birinci kitap olan “ALLAH’IN SIRRI KADER” kitabı; Allah Teâlâ’yı tanıma, yaratılan mahlûkatı tanıma, insana takılan cihazlarla insanı tanıma, kadere işaret eden deliller, kaderi iyi yaşamanın yolları nelerdir? Bu soruları cevaplamaya çalıştık.

İkinci kitap olan ”KADER” kitabı; Kur’an-ı Kerim ve Hadis-i Şerifler Işığında kaderden bahsetmekle birlikte, detaylı olarak kaza, kader, Cenab-ı Hakk’ın emirleri, irade çeşitleri, kudret, fiiller, rızık, ecel ve kaderle ilgili sorulara cevaplar bulabilirsiniz.

Üçüncü kitap olan “GÖMLEKTEKİ ESRAR” kitabı; rüyalarla kaderden bahsetmekle birlikte, rüyaların kaderle ilişkisi, rüya çeşitleri, Hz. Yusuf’un rüyası, bazı rüyalardan kesitler sunulmaktadır.

Dördüncü kitap olan “ANNE KALBİ” kitabı; rahmet merhamet ve şefkatteki kaderden bahsederek, Allah’la mahlûkat arasında ve mahlûkatın kendi aralarındaki kader kanunlarından bahsetmektedir.

Beşinci kitap olan “SORULARLA KADER” kitabı; kader nedir? Kaderimizi yaşarken nelere dikkat etmeliyiz? Kaderimizi güzel yaşamak için ne yapmalıyız? Nasıl hareket etmeliyiz? Kaderle ilgili daha nice akla gelen sorulara cevaplar bulabilirsiniz.

Altıncı kitap olan “KADER ADALET EDER” kitabı da; kaderin adalet etmesinden dolayı kaderin gerekli olduğunu, insanları doğrulara ulaştırdığını, kötü yollardan alıkoyduğunu anlatmaktadır.

Yedinci kitap olan “KEDERİN İLACI KADER” kitabı ise, kadere inanmanın insanı kederden kurtaracağı, insanın bilmediği kaderinden dolayı kederlenmesine gerek olmadığını, gelecekten ümitli olması gerektiğini anlatır.

Araştırmacı Yazar: Celal Çatak

İÇİNDEKİLER

RAHMET MERHAMET VE ŞEFKATTAKİ KADER----------7

ALLAH’IN RAHMETİ----------10

RAHMETİ İLE İLGİLİ AYET-İ KERİMELER----------19

RAHMET İLE İLGİLİ HADİS-İ ŞERİFLER----------21

ZEKÂT VERMEK FAİZDEN KAÇMAK ALLAH'IN RAHMETİDİR----------27

AKLIN VERİLMESİ ALLAH'IN RAHMETTİR----------29

CENNET ALLAH'IN RAHMETİDİR----------30

SALAVAT ALLAH'IN RAHMETİDİR----------31

KÂİNATTA YARDIMLAŞMA ALLAH'IN RAHMETİDİR---32

HADİS-İ ŞERİFLERDE ALLAH'IN RAHMETİ----------32

ALLAH'IN RAHMETİ KİMLEREDİR----------53

ALLAH RESULÜ'NÜN MERHAMETİ ŞEFKATİ----------56

İSAR HASLETİ----------65

RECİ VAKASI----------77

HUBEYB b. ADÎ----------81

ZEYD B. DESİNE----------87

ŞEFKAT KAHRAMANI ANNELER----------88

BENİM ÇOCUĞUM----------91

ANNE KALBİ----------93

HAYVANLARDA BULUNAN MERHAMET VE ŞEFKAT--111

HAYVANLARDA AKIL VE İRADE VAR MIDIR?----------112

PENGUENLERİN MERHAMET VE ŞEFKATİ----------131

KANGURU ANNENİN MERHAMET VE ŞEFKATİ----------135

TİMSAH ANNENİN MERHAMET VE ŞEFKATİ----------138

SOMON BALIKLARININ MERHAMET VE ŞEFKATİ------140

DENİZATLARI----------144

PALYAÇO BALIĞI----------147

KUTUP AYISINDAKİ MERHAMET VE ŞEFKAT----------150

KUŞLARDA BULUNAN MERHAMET VE ŞEFKAT---------153

SAZ BÜLBÜLÜ----------154

GUGUK KUŞU----------155

SÜMSÜK KUŞU----------159

KRAL KELEBEKLERİ----------161

BAZI HAYVANLARIN YAVRUSUNU ÖLDÜRMESİ YÂDA YEMELERİ ŞEFKATE TERS DEĞİL Mİ?----------165

YIRTICILARIN BİRİBİRLERİNE SALDIRILARI ŞEFKATE TERS DEĞİL Mİ?----------167

AĞAÇ VE BİTKİLERDEKİ MERHAMET VE ŞEFKAT------170

CANSIZ VARLIKLARDAKİ MERHAMET VE ŞEFKAT----172

SONUÇ----------130

KAYNAKLAR ----------180

RAHMET MERHAMET VE ŞEFKATTAKİ KADER

Kur’an’ı Kerim ve Hadis-i Şerif’ler de geçen, “rahmet, merhamet ve şefkat” in bir kadere göre takdir edildiğini, kader kanunları işlemezse böyle bir şeylerin mümkün olamayacağı açıkça meydandadır. İşte, “rahmet, merhamet ve şefkat” bizlere açık bir şekilde kaderi anlatmaktadır. Şimdi biz bu güzel hasletlerin detaylarına inerek kaderden nasıl bahsettiğini izah etmeye çalışacağız.

Genel olarak kader: “Cenâb-ı Hakk'ın; kâinatta olmuş ve olacak her şeyin, geçmişteki ve gelecekteki tüm vasıflarını ve durumlarını ezeli ilmi ile bilip, Levh-i Mahfuzunda takdir edip yazması” olarak tarif edilir.

Kâinata şöyle bir göz attığımız zaman, geçmişte mahlûkat daha yaratılmazdan önce, mahlûkatın gelecekte oluşacak tüm vasıfları ve durumları, geçmişte yazılıp planlanmış ve bu plana göre de yaratılmışlar. Bu plana göre de, görevlerini yerine getirdiklerine şahit oluyoruz.

Bu meseleyi iç içe yaşadığımız ama ünsiyet peyda ettiğimiz, pek dikkat etmediğimiz güneş, dünya ve aya ait bazı hassas ölçüler vererek, bunların da belirli bir kader kanunu kapsamında olduğunu, delillerle anlatmaya çalışalım.

Dünya yüzeyini dört parçaya ayırdığımızda; üç parçasını su, bir parçasını ise karalar oluşturur. Yani yeryüzünün dörtte üçü sularla kaplıdır. Atmosferde ise; % 78.09 azot gazı, % 20.95 Oksijen gazı, % 1 Karbondioksit ve diğer gazlar bulunmaktadır.

Dünya bir günde, yani 23 saat 56 dakika 4 saniyede kendi ekseni etrafında bir tur atar. Buna da “bir gün” denir. Bu dönmesinden gece ve gündüz hâsıl olur. Güneş ışığının alındığı zaman aralığına, “gündüz”; güneş ışığının alınmadığı zaman aralığına, “gece” denir.

Dünyanın kendi ekseni etrafındaki hızı en fazla ekvator üzerindedir. Bu hız saatte 1670 km olup, ses hızının bir buçuk katına yaklaşan bir hızdır. Dünyanın güneş çevresindeki hızı; saniyede yaklaşık 30 km’dir. Yani; Dünya güneş etrafında dönerken saatte 107 bin km hızla dönmektedir. Bu hız, ses hızının seksen yedi katı, ışık hızının üçte biri demektir.

Dünya; kendi ekseni etrafında hareket ederken aynı zamanda, saat ibresinin tersi yönünde güneş etrafında döner Dünya; güneşin etrafındaki hareketini 365 gün 5 saat 48 dakika ve 46 saniyede tamamlar; buna “bir yıl” denir. 365 günde arta kalan; 5 saat 48 dakikalar 4 yılda yaklaşık olarak 1 gün yapar. Bu nedenle Şubat ayları 3 yıl, 28 gün çeker; 4.inci yıl ise 29 gün çekmektedir.

Dünyanın ekseni yer küresi ile güneş arasındaki doğruya dik olmayıp bu doğruya dik olan aydınlanma düzlemine 23,5 derece eğik olduğu için gece ile gündüz uzunluğu eşit olmayıp her gün değişmektedir.

Ekvatordan kutuplara doğru gidildikçe gece ile gündüz arasındaki fark artar. Kutuplarda altı ay gündüz, altı ay gece hüküm sürer. Kutuplardaki bu geceler tam karanlık değil yarı karanlıktır.

Dünya; güneşten itibaren üçüncü büyük gezegendir. Güneşten ortalama uzaklığı 149.589.000 km olup, elipsi bir yörünge boyunca dönmektedir. Bu dönüşünden mevsimler hâsıl olur. Dünya; kutuplardan basıktır, karpuzu andırır.

Ay ise dünyanın etrafında dönüşünü 29, 5 günde tamamlar, buna da “bir ay” denir. Her hicri ayların son günü, ay; güneş ile dünyanın arasına girerek, ay ve güneşin çekim gücü etkisiyle med-cezir yani, gel-git dediğimiz denizlerde su yükselmeleri ve alçalmaları oluşmaktadır.

Suların yükselme ve alçalmaları iç denizlerde 30 cm ile 80 cm iken, Okyanuslarda 8 m ile 20 m civarında gerçekleşmektedir. Bu gel-gitlerin sayesinde; akarsuların getirdiği malzemeler deniz ve okyanus sularının içerisine karışıp iç kısımlara çekilerek sular ve kıyılar pisliklerden temizlenmiş olur.

Güneş’in sıcaklığı beş bin beş yüz santigrat derecedir. Dünya’nın merkezinin sıcaklığı ise, güneş’ ten beş yüz santigrat derece daha yüksek olup, altı bin santigrat derecedir.

Yazın hava sıcaklığı kırk dereceye çıktığı zaman serinlemek için sıcaktan sığınacak bir yer ararız, birçok masraflara gireriz. Ama altı bin santigrat derece sıcaklıktan tedirgin olmadan, üzerinde korkusuzca yaşarız.

Demek ki: Güneş, dünya ve ay; daha yaratılmazdan önce, gelecekte olacak tüm vasıfları ve durumları geçmişte yazılıp planlanmış ve bu

plana göre de yaratılmışlar. Görevlerini de bu plana göre yapıyorlar.

Önceden böyle bir plan olmasa idi, bu kadar hassas ölçülerle planlı bir şekilde hareket eden uçsuz bucaksız dev kütleler, bir gün bu plan ve ölçü dışına çıkarlardı ve o zamanda her şey hercümerç olurdu.

Görüyoruz ki: Hiç bir zaman bu ölçü ve plan dışına çıkmıyorlar. Böyle bir şeye mahal de verilmiyor. Bilakis bütün mahlûkat kusursuz bir şekilde harfiyen görevini yerine getiriyorlar. Şayet bu plan dışına çıkacaklarsa da, oda planda vardır. Mesela: Kıyamet kopma anını söyleyebiliriz.

İşte bu mahlûkat arasındaki; kusursuz irtibatı sağlayan; ölçü, hız, mesafe, eğiklik, itme ve çekme sıcaklık adı verilen maddi bağlar ve kanunlar olduğu gibi, yine kusursuz işleyen manevi bağlar da mevcuttur.

Nasıl ki; maddi bağlar mahlûkat arasındaki ahengi sağlıyorsa; aynı şekilde manevi bağlar da, mahlûkat arasında ki teavün, tesanüt, taalluk, ittihat, ittifak ihlas, uhuvvet ve muavenet gibi buna benzer özellikleri sağlarlar.

İşte mahlûkat arasındaki bu özellikleri sağlayan; Cenab-ı Hakk'ın rahmetidir. Cenab-ı Hakk'ın rahmeti sayesinde mahlûkat kendi aralarında birbirlerine merhamet ve şefkat ederler. İşte; Cenab-ı Hakk'ın rahmeti ve mahlûkat arasındaki merhamet ve şefkat, belirlenmiş bir kader iledir.

Değilse; dünyamızdan bir milyon iki yüz elli bin kat daha büyük olan güneş bizlere şefkat ve merhamet eder miydi? Bütün anne ve babalar yavrularına şefkat ve merhamet eder miydi?

Virane ve mağara kovuklarında yaşayan, yere konmadan daima havada beslenen ebabil kuşları ve yarasalar havada beslene bilir miydi? Bütün ağaçlar ve bitkiler yerinden hareket etmeden rızıkları ayağına gelir miydi?

Demek ki; mahlûkat arasındaki merhamet ve şefkat, Cenab-ı Hakk'ın kader kanununa yazdığı rahmet ve merhamet ve şefkatten ileri gelmektedir.

ALLAH'IN RAHMETİ

Cenab-ı Hakk'ın Rahman ve Rahim isimlerinin kâinatta sayısız tecellileri vardır. Allah (c.c), bu iki ismi azamın tecellisiyle, adeta yeryüzünü bir ziyafet sofrası gibi kurup, rahmet hediyeleri olan sayısız nimetleriyle donatmıştır.

Allah bütün canlıların her türlü ihtiyaçlarını rahmet tecellileri olarak vermekte, en mükemmel şekilde onları beslemekte ve hayatlarını ona göre idame ettirmektedirler. Aynı zamanda onları değişik kabiliyetlerle teçhiz ederek, Rububiyeti ile de terbiye etmektedir.

Kur'ân-ı Kerîm'de yüz on dört yerde geçen rahmet kelimesi doksan iki yerde zât-ı ilâhiyyeye nisbet edilmiştir. Ayrıca yüz on dokuz yerde fiil kalıbında, elli yedi yerde Rahmân ve yüz on dört yerde rahîm ismi şeklinde yine Allah'a izafe edilmiştir. Cenâb-ı Hak dört âyette "erhamü'r-râhimîn", iki âyette "hayrü'r-râhimîn" olarak

nitelendirilmiştir. Kur’an’da rahmet; Tevrat’a, Kur’an’a, Hz. Peygamber’e ve insanlara da nisbet edilmiştir. [1]

"Rhm" kökünden türeyen Rahmet, sözlük anlamı olarak incelik, acıma, şefkat etme, merhamet etme, affetme ve mağfiret manalarına gelir. Yine aynı kökten gelen istirham, rahmet dileme, rahmet isteme manalarına gelir.

“Fakat Allah rahmetini, dilediğine seçip ihsan eder.” (Bakara, 2/105) ayetinde rahmetle nübüvvetin ifade edildiği görülüyor. Resûlullah (s.a.v)’e hitaben söylenen “Seni; başka değil, âlemlere rahmet olarak gönderdik.” (Enbiya, 21/107) ayet-i kerimesi de bu manayı destekler mahiyettedir. [2]

Rahmân ve Rahîmin İlâhî isimler olarak anlam farkları üzerinde durulmuştur. Yaygın kanaate göre Rahmân dünya hayatında herkesi, Rahîm ise ahirette sadece müminleri kapsayan ilâhî rahmeti ifade eder. Nitekim Kur’an’da Allah, rahmetinin her şeyi kuşattığını beyan ettikten sonra onu son peygambere iman edip belli niteliklere sahip olan kimselere ileride ayrıca lütfedeceğini belirtmiştir (A‘râf 7/156). [3]

Elmalılı; “Hak Dini Kur’an Dili” tefsirinde ise şöyle bahsetmektedir. “Rahmân” “Rahîm” ikisi de rahmet mastarından mübalağa (pek çokluk) ifade eden birer sıfat olmakla beraber aralarında önemli farklar vardır. Bu farkları göstermek için

---

[1] Abdülbâki; el-Mua’cem, “rĥm” md.
[2] İbn Manzûr; Lisânü’l-Arab, c-12, s-230.
[3] Râgıb el-İsfahânî; el-Müfredât, “rhm” md.

müfessirler şu kanaate varmışlardır. Yüce Allah'ın “Rahmân” oluşu, ezele (başlangıcı olmayışına), “Rahim” oluşu ise lâ yezale (ölümsüz olmasına) göredir.

Bundan dolayı yaratıklar, yüce Allah'ın “Rahmân” olmasıyla başlangıçtaki rahmetinden, Allah'ın “Rahim” olmasıyla da sonuçta meydana gelecek merhametinden doğan nimetler içinde büyürler ve ondan faydalanırlar. Bu noktaya işaret etmek için “dünyanın Rahmanı” ve “ahiretin Rahîmi” denilmiştir. Aslında yüce Allah; dünyanın da ahiretin de hem “Rahmanı, hem de Rahîmidir.” Ve bu tabiri eski âlimler şöyle nakledilmişler. Öncelik itibariyle “Rahman” ismi, sonralık itibariyle “Rahim” ismi olduğuna işaret etmek için, Allah'a; “dünyanın Rahmanı ve ahiretin Rahîmi” denilmiştir. İşte bundan dolayı “hem müminlerin hem de kâfirlerin Rahmanı” olmasına rağmen, “yalnız müminlerin Rahîmi" denilmiştir. Çünkü: Cenab-ı Hakk; “Azabıma, kimi dilersem onu uğratırım; rahmetim ise her şeyi kapsamıştır.” (A’râf, 7/156), buyurmakla beraber; "Allah müminlere karşı çok bağışlayıcı, çok merhametlidir." (Ahzâb, 33/43). Buyuruyor.

Bu hususu biraz açıklayalım: “Rahmân” yüce Allah'ın bir özel ismi olduğundan dolayı ezeli ve ölümsüzlüğü içine alır. Bundan dolayı, bu cins rahmet, merhamet ve nimet vermenin kullardan ortaya çıkması düşünülemez. “Rahim” ise yalnız Allah'a ait olmadığından sonsuzluğu gerektirmez. Ve bundan dolayı böyle bir merhametin ve nimet vermenin kullar tarafından da yapılması düşünülebilir. Demek “Rahman'ın rahmeti” bir şarta

bağlı değil iken, “Rahim'in rahmeti” şarta bağlıdır, şarta bağlı olarak gerçekleşir.

Yüce Allah “Rahmân” olduğu için, ezelî rahmeti umumîdir. Her şeyin ilk yaratılışı ve icadında almış olduğu, bütün fıtrî kabiliyet ve ihsanlar “Allah'ın Rahmân oluşundan” kaynaklanan izafî oluşlardır. Bu itibarla içinde rahmet izi bulunmayan hiçbir varlık düşünülemez.

Fakat varlıkların ilk yaratılışları yalnız Allah vergisi ve cebrîdir. Yani hiç kimsenin çalışması ve seçimi ile değil, yalnız “Rahmana” dayanmakla meydana gelir. Taşın taş, ağacın ağaç, insanın insan olması böyle zorlayıcı bir rahmetin eseridir. Bu görüş açısından kâinattaki her şey “Rahmanın” rahmetine gark olmuştur. Bundan dolayı “Allah'ın Rahmân oluşu” bütün varlık için güven kaynağı ve hepsinin ümididir. Gökyüzünden yeryüzüne, en büyük cisimlerinden moleküllere, ruhlardan cisimlere, canlısından cansızına, taşından ağacına, bitkilerinden hayvanlarına, hayvanlarından insanlarına, çalışanlarından çalışmayanına, itaat edeninden isyan edenine, müminiden kâfirine, Allah'ın birliğine inananından Allah'a şirk koşanına, meleklerinden şeytanına varıncaya kadar her şey, “Rahman'ın” rahmetine gark olmuştur ve bu itibarla korkudan kurtulmuştur.

Fakat bu kadarla kalsa idi, ilim ile bilgisizliğin, hayat ile ölümün, çalışma ile boş durmanın, itaat etme ile isyan etmenin, iman ile küfrün, nankörlük ile şükrün, doğru ile eğrinin, adalet ile zulmün hiç farkı kalmamış olurdu.

Böyle olsaydı kâinatta iradeyi gerektiren iş ve hareketlerden hiçbir iz bulunmazdı. İlim ve irade ile çalışma, çabalama, ilerleme ve yükselme imkânı ortadan kalkardı. Ve o zaman hep tabiî olurduk, tabiatçılardan cebriyelerden olurduk. Hem kendimizi, hem de Allah Teâlâ'yı yaptığı şeylerde mecbur görürdük. Tabiatı, rahmetin gereğine mahkûm tanırdık.

Çünkü ne onun, ne bizim irade ve seçme hürriyetimizden bir iz bulamazdık, duyduğumuza gidemez, bildiğimizi işleyemez, arzularımızın yanına varamazdık, bütün hareketlerimizde bir taş veya bir topaç gibi yuvarlanır durur veya bir ot gibi meydana gelir, ot gibi solar giderdik.

Badem ağacına kayısı, mahlep (idris) ağacına kiraz, limon ağacına portakal, Amerikan çubuğuna çavuş üzümü aşılayamazdık. Tarlamıza ekin ekemez, ekmeğimizi pişiremez, rızıklarımızı, elbisemizi ve diğer ihtiyaçlarımızı sanatkârlık vasıtası ile elde edemezdik. Göklere çıkmaya özenemez, cennetlere girmeye çare bulamazdık. Hayvanlar gibi olur, hayvanlar gibi yaşar, hayvanlar gibi giderdik. Bu şartlar altında ise “Allah'ın Rahmân oluşunda” mutlak bir kemâl olmazdı.

Bundan dolayı yüce Allah'ın kendi irade ve istediği şekilde davranmasını göstermesi ve onun bir eseri olarak irade sahibi varlıkları yaratması ve onları güzel irade ve isteklerine göre terakki ettirerek rahmetinden nimet içinde büyümeleri ve ondan faydalanmalarıdır.

Aksi takdirde ise kötü irade ve çalışmalarına göre nimetlerden mahrum etmekle, onları elem ve

ceza ile cezalandırması, o iradelerin toplamının kendi iradesi ile uyum ve ahengini sağlaması ve onlara da rahmetinden bir pay vermesi hikmet gereği olurdu.

İşte tabiata ait bir hikmetin değil, ilâhî bir hikmetin eseri olan bu mükemmellik gerçeğinden dolayı yüce Allah, “Rahmân” olmasından başka bir de,” Rahim” olmakla vasıflanmış ve “Rahmân” oluşunun rahmeti kendisine ait iken “Rahim” olmasıyla rahmetinden irade sahiplerine de bir pay vermiştir. Ana kuşlar, “Rahman'ın” bir eseri olan yaratılıştan var olan içgüdüleri ile yavrularının başında kanat çırpar, ahlâklı insanlar da “Rahim” olma etkisiyle hayır işleri üzerinde acıma ve şefkatle yarışırlar.

Bitkilerin, hayvanların anatomisi ve uzuvlarının faydalarıyla ilgili ilimlerde “Allah'ın Rahmân oluşunun” nice inceliklerini görür, okuruz. Ahlâk ilminde, insanlık hayatının olgunluk sayfalarında, peygamberlerin, velilerin menkıbelerinde büyük insanların biyografilerinde de iradeyle ve çalışılarak kazanılan işlerde “Rahîmiyetin” etkilerini okuruz. Başlangıçta çalışana, çalışmayana bakmadan varlık âlemine göndermek ve o şekilde idare etmek “Allah'ın Rahmân oluşun bir rahmetidir.” Daha sonra çalışanlara çalıştıkları maksatlarını da ayrıca bağışlamak “Rahîm” oluşun bir rahmetidir.

Demek ki; “Allah'ın Rahmân oluşun rahmeti” olmasaydı biz yaratılamazdık, yaratılıştan sahip olduğumuz sermayeden, Allah'ın bağışladığı zaruri yeteneklerden, en büyük nimetlerden mahrum kalırdık. “Allah'ın Rahim oluşundan gelen rahmeti”

olmasaydı, yaratılıştan var olan kabiliyet ve ilk yaratılış durumundan bir adım dahi ileri gidemezdik, nimetlerin inceliklerine eremezdik. “Allah'ın Rahmân oluşu” mutlak ümitsizliğe düşmememiz için bir ezeli lütuftur. “Allah'ın Rahim oluşu” ise; özel ümitsizliğin cevabıdır. Ve özel emel ve maksatlarımızın, çabalama ve faaliyet göstermemizin zamanı ve sorumluluğumuzun mükâfatı olan bir arzunun sebebidir.

Demek ki, Allah'ın “Rahmân” oluşunun karşısında dünya ve ahiret, mümin ve kâfir eşit iken “Rahim” oluşunun karşısında bunlar açık bir farkla birbirinden ayrılıyorlar. Yani "Bir bölük cennette, bir bölük de ateştedir." (Şûra, 42/7) oluyor. İşte “dünya ve ahiretin Rahman’ı” ve “ahiretin Rahim’i” yahut “mümin ve kâfirin Rahman’ı” ve “müminin Rahim’i” denilmesinin sebebi budur.

Demek ki, zevalsizlikte geçerlidir. “Rahman'ın rahmeti” başlangıçta iyiliği dilemeye yönelik Allah'ın zatına ait bir sıfattır. “Rahim'in rahmeti” de sonunda iyilik yapmaya yönelik bir fiilî sıfat olarak kabul edilmesi en güzel görüştür. Şu halde “Rahmân” ile “Rahim” rahmetin değişik birer mânâsını ihtiva etmekle birbirlerinden birer yön ile üstün olmuş oluyorlar.” [4]

Rahmet, Allah'ın ilk ve en belirgin vasfıdır. Azap ve gazap istisna ve şartlı iken; rahmet ve lütuf genel ve istisnasızdır. Allah, merhamet edenlerin en merhametlisidir. Yani erhamurrâhimîndir. (Yusuf, 12/64-92); (Enbiya, 21/83); (Mü’minun, 23/109-118).

---

[4] Elmalılı, Hak Dini Kur’an Dili, c-1, s-49,54.

Yine Cenab-ı Hakk “Azabıma, kimi dilersem onu uğratırım; rahmetim ise her şeyi kapsamıştır.” (A’râf, 7/156), buyurmaktadır.

Peygamber Efendimiz (s.a.v), bu ayeti şöyle tefsir ediyor: Cenab-ı Hakk mahlûkatı yarattığı vakit, kendi nezdinde arşın üstünde bulunan kitabına kendisi için “Muhakkak benim rahmetim gazabıma galip gelmiştir yazmıştır,” buyurmaktadır.

Aynı manayı ifade eden farklı lafızdaki başka bir hadisi şerifte Peygamberimiz Efendimiz;

“Allah mahlûkatı yaratmadan evvel rahmetinin gazabına sebkat ettiği, onun önünde olduğu yazılıydı” [5] buyurmuştur.

Cenâb-ı Hakk; Kur’an’ı Kerim’de bu rahmet, merhamet ve şefkatini örnekleriyle kâinat kitabının zaman sayfalarında kudret kalemiyle bütün mahlûkatına gösteriyor. Kâinatta her şeyin ahenk içerisinde yaratıldığını, etrafımıza göz gerdiğimizde her hangi bir kusurun olmadığını, yüce yaratıcının rahmet, merhamet ve şefkatinin hakikî güzelliğini göreceğiz.

Cenâb-ı Hakk; insanlara kendi büyüklüğünü bildirmesi, doğruları göstermesi, verdiği nimetleri hatırlatması rahmet, merhamet ve şefkatini göstermektedir. Aşağıdaki ayet-i kerimelerde bunları görmekteyiz.

“Mutlak hükümranlık elinde bulunan Allah, yüceler yücesidir ve O'nun her şeye gücü yeter. O, hanginizin daha güzel iş yapacağınızı denemek için ölümü ve hayatı yarattı. O, üstündür, bağışlayandır.

[5] Buhârî; Tevhit, s-55. Müslim; Tevbe, s-15.

O, yedi göğü, birbiri üzerine yarattı. Rahmân'ın yaratmasında bir aykırılık, uygunsuzluk görmezsin. Gözünü döndür de bak, bir bozukluk görüyor musun? Sonra gözünü tekrar tekrar döndür (bak). Göz (aradığı bozukluğu bulmaktan) âciz ve bitkin halde sana dönecektir.” (Mülk, 67/1-4).

Rabbimiz, şüphesiz çok şefkatlidir, çok merhametlidir. Gökten rahmetiyle yağmuru indiren ve onunla yeryüzündeki bütün mahlukatını ölümünden sonra dirilten ve hayat veren O'dur. “Allah'ın rahmetinin eserlerine bir bak: Arzı, ölümünün ardından nasıl diriltiyor! Şüphesiz O, ölüleri de mutlaka diriltecektir. O, her şeye kadirdir. (Rûm,30/50).

Bizler ve hayvanlarımız o rahmetten istifade ettiğimiz gibi, bitkiler de o rahmetten nasibini almaktadır. Allah; bizim için, sebze, zeytin, hurma ve üzüm gibi her çeşit meyveleri yetiştirir. Geceyi ve gündüzü, güneşi ve ayı hizmetimize veren O’dur. Bütün yıldızlar da O'nun emrine boyun eğmişlerdir.“O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı sizin hizmetinize verdi. Yıldızlar da Allah´ın emri ile hareket ederler. Şüphesiz ki bunlarda aklını kullananlar için pek çok deliller vardır.” (Nahl, 15/12).

Denizi de hizmetinize verdi ki ondan taze et yiyesiniz ve çıkaracağınız süsleri takınasınız. Gemilerin onu yara yara gittiğini görürsün; o gemiler (Allah’ın) ikram olarak verdiklerini aramanız içindir. Belki görevlerinizi yerine getirirsiniz. “Yeryüzünde değişik renk ve şekillerde yarattığı ne varsa hepsini bizim hizmetinize

sunmuştur. Denizleri ve içinde ne varsa istifade etmeniz için veren yine Allah'tır.” (Nahl, 16/14).

Hâlbuki Allah'ın nimetlerini teker teker saymaya kalkışsak, onları saymakla bitiremeyiz. Muhakkak ki Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir. “Ve size, kendisinden istediğiniz şeylerin hepsinden verdi. Bununla beraber, Allah'ın nimetini sayacak olsanız, onu sayamazsınız. Muhakkak ki insan, (Allah'ın bunca nimetlerine rağmen) gerçekten çok zalimdir, çok nankördür” (İbrahim, 14/34).

Cenâb-ı Hakk; engin rahmetiyle sütü annelerin meme musluklarından, kan ve fışkı içinde bulaştırmadan ve bulandırmadan, hâlis, temiz, safi, hoş, beyaz en güzel en besleyici besin kaynağını yavrulara vererek halis bir sütü içirmektedir. Şüphesiz (sağmal) hayvanlarda da sizin için bir ibret vardır. Onların karınlarındaki fışkı ile kan arasından (süzülen) içenlere halis ve içimi kolay süt içiriyoruz. (Nahl, 16/66).

Şüphesiz ki tohumlardan ve çekirdeklerden bitkiler ve ağaçlar Allah'ın rahmetiyle olmaktadır. Ölüden diriyi çıkaran, diriden de ölüyü çıkaran O'dur. Hurma ve üzüm gibi ağaçların meyvelerinden hem içecek, hem de en güzel gıdaları vermektedir.

Süt, bal, üzüm, hurma, zeytin, kiraz, incir ve nar gibi ürünler birer şifa kaynağı deposudur, birer şefkat tomurcuğudur, birer merhamet tebessümüdür, birer cismine gözümüzle şahit olduğumuz Allah'ın rahmetidir.

“Senin Rabbin bal arısına şöyle vahyetti: Dağlardan, ağaçlardan ve insanların kuracakları kovanlardan kendine evler edin. Sonra meyvelerin hepsinden ye de, Rabbinin (sana) kolay kıldığı yollara gir, diye ilham etti. Onların karınlarından renkleri çeşitli bir bal çıkar ki, onda insanlar için şifa vardır. Şüphesiz ki bunda düşünen bir millet için, büyük bir ibret vardır. (Nahl, 16/65-72).

Kâinattaki ahenk ve düzen rahmete dayanmaktadır. Rahmetin temeli de Allah’ın merhamet şefkatine dayanır. Merhamet olmayan yerde ne sevgi ve şefkatten bahsedilemez. İşte bundan dolayı Cenâb-ı Hakk; Peygamber efendimizi âlemlere rahmet olarak gönderdim buyurmaktadır. Nitekim âyet-i kerimede şöyle buyuruluyor.

“Biz; seni âlemlere ancak rahmet olmak üzere gönderdik” Enbiya, 21/107.

Kâinatı şenlendiren, karanlıklar içinde kalan mevcudatı ışıklandıran, birçok ihtiyaç içinde sürüklenip giden mahlûkatı terbiye eden, apaçık Cenâb-ı Hakk’ın rahmettir.

Nasıl bir ağacın yetiştirilip büyütülmesi meyvesine yönelik olduğu gibi, bütün kâinatın bakımı imarı insana yönelik olup, kâinatı insanın yardımına koşturan yine apaçık rahmettir.

Sürekli okuduğumuz besmeleyi şerifte Cenâb-ı Hakk’ın Rahmân ve Rahîm isimleri zikredilmektedir. Mahlûkatın varlığı Allah’ın rahmet ve merhametine borçlu olduğu gibi devamını da O’nun şefkatine borçludur.

Kâinatta bulunan bütün mahlûkat arasındaki yardımlaşma, bağlılık, kucaklaşma, birbirinin imdadına yetişme gibi tavırlar “Bismillah” la yani Allah’ın adıyla olmaktadır.

Yeryüzündeki bitkiler ve hayvanlar arasındaki tedbir, terbiye ve idare edilmelerindeki intizam ve kolaylık, lütuf ve merhamet, İlah-i tezahürle meydana gelmekte ve Allah’ın “Rahman” ismiyle olmaktadır.

İnsan mahiyetinde görülen latif duygu, şefkat ve merhamet İlah-i tezahür neticesinde olmaktadır. İnsanlardaki bu İlah-i tezahür, Allah’ın “Rahim” ismiyle olmaktadır.

İşte "Bismillahirrahmanirrahîm" âlem sayfalarının nuranî satırlarını teşkil eden Cenâb-ı Hakk’ın üç kutsi ünvanıdır. Yani arş-ı ala ile yer ve üzerinde yaşayan insan arasında bir merdivendir. Yer ve üzerinde yaşayan insanları arşa bağlar, İnsanı arşa çıkaran bir yoldur.

Madem "Bismillahirrahmanirrahîm" in rahmeti, böyle bir kurtuluş reçetesidir. İşte insan; bu reçeteye yapışarak birçok ihtiyacın sıkıntısından kurtulabilir.

RAHMET İLE İLGİLİ AYET-İ KERİMELER

Allah’a iman edenleri ve O’na sarılanları, Allah; rahmetine ve bol nimetine kavuşturacaktır. Onları, kendisine götüren doğru yola eriştirecektir. (Nisa, 4/175).

Allah’a ve Peygamber’e itaat ediniz ki rahmete kavuşabilesiniz. (Âl-i İmrân, 3/132).

Namazı kılın, zekâtı verin ve peygambere itaat edin ki rahmete erdirilesiniz. (Nur, 24/56).

İşte bu Kur'ân da mübarek bir kitaptır. Onu biz indirdik. Ona uyun ve Allah'tan korkun ki, size rahmet edilsin. (En'âm, 6/155).

Kur'an okunduğu zaman da hemen onu dinleyin ve susun gerek ki rahmete erdirilirsiniz. (A'râf, 7/204).

Salih dedi ki: "Ey benim kavmim, iyilikten önce niçin kötülüğe koşuyorsunuz? Ne olur Allah'a istiğfar etseniz, belki rahmetine ulaşırsınız." (Neml, 27/46).

Bu ayet-i kerimelerle Allah; rahmetine ve nimetlerine nasıl kavuşabileceğimizin yollarını tarif etmektedir. Allah'ın şeksiz şüphesiz inanmamız istediği iman hakikatlerine inanmak ve sağlam kopmaz ipi olan Kur'an'a sımsıkı sarılmak, emrettiklerini yapıp nehyettiklerinden kaçmakla, Allah'ın rahmetine ve nimetlerine kavuşabileceğimiz müjdesini vermektedir.

Aşağıdaki ayet-i kerimelerde ise:

İnananlar, hicret edenler ve Allah yolunda cihat edenler Allah'ın rahmetini umarlar. Allah bağışlar ve merhamet eder. (Bakara, 2/218).

Islah edilmesinden sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayın. Allah'a korkarak ve rahmetini umarak dua edin. Muhakkak ki iyilik edenlere Allah'ın rahmeti çok yakındır. (A'râf, 7/56).

"Bedevilerden öyleleri de vardır ki; Allah'a ve ahiret gününe inanır, infak ettiğini Allah katında

yakınlığa ve peygamberin duasına nail olmaya vesile sayar. Bilin ki; bunlar kendileri için gerçek bir yakınlıktır. Allah, onları rahmetine girdirecektir. Muhakkak ki Allah; Gafur'dur, Rahim'dir." (Tevbe, 9/99). Buyurarak, Allah yolunda hicret edip cihat edenleri, Allah'tan korkarak ve rahmetini umarak dua edenleri, Allah için infak ettiklerini Allah'ın rahmetine vesile sayanları, Allah'ın rahmetine girecekleri müjdesini vermektedir.

RAHMET İLE İLGİLİ HADİS-İ ŞERİFLER

Ebu Hüreyre (r.a) anlatıyor: Resûlullah (s.a.v) buyurdular ki: "Allah rahmeti yüz parçaya böldü. Bundan doksan dokuz cüz' ünü kendine ayırdı. Geri kalan bir cüz' ünü yeryüzüne indirdi. (Bunu da cin, insan ve hayvan mahlûkatı arasında taksim etti). Bu tek cüzden nasibine düşen pay sebebiyledir ki; mahlûkat birbirlerine karşı merhametli davranır. Hayvan yavrusuna basmak endişesiyle ayağını bu sayede kaldırır." [6]

Selman'ı Farisi (r.a)'den rivayet olunan başka bir Hadisi Şerif'te; Resûlullah Efendimiz şöyle buyurmaktadır. "Şüphesiz ki: Allah, gökleri ve yeri yarattığı gün yüz rahmet yaratmıştır. Her bir rahmet yer ile gök arasındaki mesafeyi kaplayacak büyüklüktedir. Allah, bu yüz rahmetten bir tanesini yere indirdi. İşte bu tek rahmet sebebiyle anne çocuğuna meyil ve şefkat gösterir. Vahşi hayvanlar, kuşlar da yine bu rahmet ile birbirlerine karşı meyil ve şefkat ederler. Kıyamet günü olduğu zaman bir

[6] Buhârî; Edep, s-19, Rikâk, s-19.

rahmeti O doksan dokuz rahmetle kemale erdirecektir.” [7]

Resûlullah Efendimiz bir hadisi kutside şöyle buyuruyor: “Allah buyuruyor ki: Kim huzuruma bir iyilik getirirse, ona getirdiğinin on misli mükâfat vardır. Hatta daha da artırırım. Kim huzuruma bir kötülük getirirse, onun cezası kendi kadar bir günahtır. Yahut Ben bağışlarım. Kim Bana bir karış yaklaşırsa, Ben ona bir arşın yaklaşırım. Kim Bana bir arşın yaklaşırsa, Ben ona bir kulaç yaklaşırım. Kim Bana yürüyerek gelirse, Ben ona koşarak varırım. Kim Bana hiçbir şeyi ortak koşmayarak, yer dolusu günahla da huzuruma gelse, Ben onu günahı kadar mağfiretle karşılarım.” [8]

Yine Resûlullah Efendimiz: “Kul Müslüman olup İslam’ın gereklerini yerine getirdiğinde, Allah daha önce işlediği bütün kötülükleri affeder. Bundan sonra her amelinin karşılığı şu şekilde verilir: İyilik on katından yedi yüz katına kadar karşılık görür. Kötülük, Allah affetmediği takdirde misliyle cezalandırılır.” [9]

Diğer bir hadisi Şerifte de Resûlullah Efendimiz: “Nefsimi kudret elinde bulunduran Allah’a yemin ederim ki; Allah Teâlâ kuluna şefkatli bir annenin yavrusuna olan merhametinden daha şefkatli ve merhametlidir.” [10]

---

[7] Müslim; Tövbe, s-21.
[8] Müslim; Tevbe, s-21. Buhârî; Tevhit, s-50.
[9] Buhârî; İman, s-31.
[10] Buhârî; Edeb, s-18.Müslim; Tevbe, s-22.

Kâinattaki bütün mahkûkât Allah (c.c)'hünün rahmet, merhamet ve şefkatiyle varlıklarını devam ettirirler Allah (c.c)'hü bütün mahkûkâtına, merhamet ve şefkat yerleştirmiştir. Mahkûkâtına bu merhamet ve şefkati, Esmâ-ül Hüsna'sının Rahmân ve Rahîm isimlerinin birer tecellileri olarak ihsan edilmiştir.

Allah'ın sonsuz rahmetinden istifade edebilmeleri için, Allah bütün mahlûkata latif duyu ve duygular vermiştir. İnsanı, mahlûkat içerisinde en mükemmel bir surette yaratıp ve kendi nazarında çok ehemmiyetli tutarak, değerli ve şerefli kılmıştır.

Aynı zamanda; bütün güzel isimlerine ayine olabilecek şekilde yarattığı gibi, kendi isim ve sıfatlarının tecellilerini algılayabilecek, kendisine itaat ve ibadet edecek tarzda arza halife olarak yaratmıştır.

İnsan bunlardan dolayı Allah'ın emirlerine muhatap ve cennete layık aziz bir misafir olmuştur. Allah, yarattığı her şeyi, insanın istifadesine sunmuş, insana sayısız nimetler bahşetmiştir.

Yukarıda geçen ayet-i kerimelerde ve hadisi şeriflerde bahsedildiği gibi, Cenabı Hakk'ın rahmeti tesadüfü değildir, muhakkak belirli bir plan program göre yazılıp çizilip takdir edildiğini göstermektedir.

Demek ki; Cenabı Hakk'ın rahmeti belirli bir kadere göre mahlûkatı üzerinde uygulanmaktadır. Bu kadar verdiği nimete karşı insandan istediği, mahlûkatı üzerinde uyguladığı kader planındaki

rahmete göre kendisini tanıyıp kulluk yapmaları ve kendine teşekkür edilmesidir.

Ayet-i kerimelerde Allah’ın Rahman ve Rahim olduğunun bildirilmesi, Allah’ın yaratmış olduğu mahlûkata karşı sonsuz rahmet ve keremini gösterir. Bu itibarladır ki: “Besmele-i Şerif” le yani; Rahman Rahim olan Allah'ın adıyla başlarım diyen insan, Kur'ân-ı Kerim'in anlatmak istediği bütün hakikatlere ulaşır demektir.

Yine Cenabı Hakk şöyle buyuruyor: De ki: “Göklerde ve yerde bulunanlar kimindir?” De ki: “Allah’ındır!” O, rahmeti (merhametliliği) kendi üzerine yazmıştır. Sizi, geleceği hakkında hiç şüphe olmayan kıyamet günü mutlaka toplayacaktır. Kendilerini hüsrana uğratan o kimseler yok mu, işte onlar îmân etmezler. (En'âm, 6/12).

O hâlde ayetlerimize îmân edenler sana geldikleri zaman artık de ki: “Selâm size! Rabbiniz, rahmeti (merhametliliği) kendi üzerine yazmıştır. Buna göre içinizden kim bilmeyerek bir kötülük işler de arkasından tevbe edip kendini ıslah ederse, hiç kuşkusuz, Allah bağışlayıcıdır, merhametlidir.” (En'âm, 6/54).

Bu ayet-i kerimelerde de belirtildiği gibi bütün mülkün sahibi Allah’tır. Allah’ın rakibi ve hiçbir ortağı yoktur. Fakat Allah bağışlayıcı ve keremi sonucu olarak, merhameti kendi üzerine yazmıştır. Bu kararı vermesi için, Allah’a kimse tavsiyede bulunmamış ve kimsede zorlamamıştır. Bu kararı Allah kendi iradesi ile vermiştir. Demek ki; merhameti kendi üzerine yazma kararı, yüce İlâhlığının gereğidir.

İşte Allah’ın kendi üzerine bir görev olarak yazdığı rahmet ve merhameti, dünyada ve ahirette mahlûkatına karşı yaptığı takdirden dolayıdır. Allah mahlûkat içerisinde kullarını imtihana tabi tutmuştur.

Çünkü: hepsinin istidattı değişiktir. İstidatı değişik olduğu için kulların niyet ve ameline göre rahmet ve merhametini ihsan etmektedir. Kulların her anı, Allah’ın rahmet, merhamet ve şefkatinin kapsamı ve şemsiyesi altındadır.

Allah’ın kullarına yönelik rahmet ve merhametiyle tamamen taahhüdü altına almıştır. Allah’ın bu rahmet ve merhametini, insan düşünse hafızasında canlandırmaya çalışsa, bunu kavraması imkânsızdır. İnsan; Allah’ın bu rahmet ve merhameti karşısında sadece boyun eğip, teslim olmaktan başka bir çaresi olmamalıdır.

Dikkatimizi çeken diğer bir hususta, Allah; rahmet ve merhametimi kendi üzerime yazdım deyip, kullarına bildirmesi çok önemlidir. Kullar için büyük bir ümit kapısıdır. Allah kullarına o kadar değer veriyor ki; kendisine muhatap kabul ediyor.

O halde; Allah’ın rahmet ve merhametli olma görevini üzerine yazmasındaki en önemli gaye, yine Allah’ın kullarına çok rahmet ve merhametli olması gerçeği yatmaktadır. Eğer bu gerçeği bu şekilde düşünüp kavrayabilirsek, bir yandan hayrete kalırız, bir yandan da Allah’a ihlaslı bir şekilde teslim oluruz. Çünkü: Kalpler Allah’ın zikriyle huzur ve güvene kavuşur.

Allah Teâlâ rahmet yağmurunu tüm kulların üzerine yağdırır ve onların tümünü kapsam alanı içine alır. Kulların yaratılmaları ve yaşamları bu rahmet yağmurundan beslenerek devam eder. Özellikle kulların hayatı boyunca istifade ettiği, bu İlahi rahmet yağmurlarını saymakla bitiremeyiz. Bu rahmet yağmurları kulların hayatlarının her safhasında, her an ve her saniye somut biçimde görünür.

İlahi rahmetin en önemli tecellilerin birisi; bilerek veya bilmeyerek kötülük işleyip arkasından tevbe eden günahkâr kullarını affetmesidir. Allah; bilerek veya bilmeyerek işledikleri kötülüklerden vazgeçen kullarına, merhameti ile karşılık vereceğini üzerine alıp yazması, en büyük rahmettir.

İlahi rahmetin bir başka tecelli biçimi de; insanların yaptığı kötü davranışlarına karşılık olarak, sadece hak ettiği cezayı verirken; yaptığı iyiliğe karşılık ise en aşağı on katı, hatta dilediğinde daha yüksek katlarda sevap veriyor. Birde bunun üstüne kötülükleri iyiliklere çeviriyor. Bütün bunlar Allah'ın insanlara merhameti ve birer bağışıdır. Yoksa hiç kimse, sadece kendi işlediği güzel amellerinin karşılığında cennete girmeyi hak edemez. Ancak yüce Allah'ın rahmetiyle cennete girebilirler.

Ebu Hüreyre (r.a)'den rivayetle Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Orta yolu tutun, güzele yakın olanı arayın, sabah vaktinde, akşam vaktinde, bir miktar da gecenin son kısmında yürüyün (ibadet edin), ağır ağır hedefe varabilirsiniz. Unutmayın ki

sizden hiç kimseye, yaptığı amel, cenneti kazandırmayacaktır” buyurdu.

Ey Allah'ın Resulü sen de mi amelinle cennete gidemeyeceksin? Dediler. Hz. Peygamber şöyle buyurdu: “Evet, Allah; affı ve rahmeti ile muamele etmezse, ben de! Ancak Allah beni rahmeti ile bürürse kurtulabilirim.” [11]

Kıyametin kopmasına ve saadet-i ebediyenin geleceğine en büyük delil, yine rahmettir. Evet, rahmetin rahmet olması ve nimetin nimet olması ancak ve ancak haşir ve saadet-i ebediyeye bağlıdır. Evet, saadet-i ebediye olmasa, en büyük nimetlerden sayılan aklın herhangi bir fonksiyonu olmaz. Kezalik en latif nimetlerden sayılan şefkat ve muhabbet, ebedî bir ayrılık düşüncesiyle, en büyük elemler sırasına geçerler. [12]

Allah’ın üzerine alıp yazdığı bu rahmetin yine bir parçası, gerçekleşeceği kuşkusuz olan o kıyamet günüdür. Rahmetini kendi üzerine yazması, kıyamet gününde Allah’ın kullarına yönelik bir alakasının olduğunu aşikâr olarak göstermektedir. Çünkü: Allah; insanları boşu boşuna amaçsız yaratmadı. Allah; insanları belli bir gaye için yarattı, onları belli bir amaç için yeryüzünün halifeliğine getirdi. İnsanları kıyamet günü de bir araya getirecektir. Bu gün insanların ulaşacakları en son aşamadır. Tıpkı yolcuların varmak istedikleri son menzil gibidir. Muhakkak ki Allah; insanlara kıyamet gününde, dünyada iken rızasına dönük yapmış oldukları çalışmaların karşılığını kat kat vereceği yerdir.

---

[11] Buhari; İman, s-16-29.
[12] Bediüzzaman; İşarat-ül İ'caz, s-40.

Şefkat eden kişi şefkat ettiği kişiyi sever ve onun başına bir şey gelmesinden korkar. Allah'ın şefkatinin yanında, şefkat eden kişinin şefkati deryada bir damla olabilir. Rahman ve Rahim isimleri Allah'ın şefkatinin sonsuzluğunu gösterir. Allah bu sonsuz şefkati ile insanlar arasında ayırım yapmadan onların aczine ve fakrına göre her türlü ihtiyaçlarını gideriyor. Yaratmış olduğu bu insanların, rahmetinin tecellilerine ebedî olarak mazhar olmalarını istiyor.

Bu yüzden onları azabıyla korkutuyor, Cennetiyle de müjdeliyor. Burada insanın iradesi söz konusu olduğu için, Allah'ın gösterdiği iki yoldan birini seçme özgürlüğü rol oynuyor. Seçme özgürlüğü rol oynamasına rağmen yine Allah; insanın iradesiyle O'nun her şeyi kuşatan rahmet merhamet ve şefkatine mazhar olmalarını istiyor.

İşte Cenabı Hakk; Kur'an'ı Kerim'de irademizi iyi veya kötüye kullanmamıza göre de, ahirette birçok mükâfatlar vermekten bahsetmektedir Kendi rıza dairesinde hareket edersek Cenneti ve Cemâlullah'ı vaat ettiği gibi, eğer kendi hevâ ve hevesimize göre hareket edersek, bu seferde Cehennemde azap çekmeye müstahak olacağımızı belirtmektedir. İşte bu iki yolu iyi düşünmeliyiz, irademizi ona göre iyi kullanmalıyız ki; Allah'ın vadetmiş olduğu Cennete ve Cemalullaha kavuşalım.

Yüce yaratıcımız; besmeleyi şerifte ve Fatiha süresinde, Errahman ve Errahîm isimlerini zikrederek, insana şu müjdeyi veriyor. O kadar korkuya düşüp ümitsiz olma, bu isimlerde

merhamet vardır Allah, rahmetiyle sizi yaratmış ve yine rahmetiyle hayatınız için gerekli olan ne varsa hepsini sizin için hazırlamıştır.

Şunu da iyi bilin ki; sadece dünya sizi tatmin edemez Sizlere Cennet ve Cemâlullah'ta lâzımdır Dünyada bu kadar nimeti veren Allah, muhakkak ki; Rahîmiyetiyle sizlere Cenneti ve Cemâlullah'ı da verecektir.

Bunlardan dolayıdır ki: İnsan kendini diğer mahlûklarla karşılaştırdığı zaman, Allah'ın insana karşı daha fazla sevgi, şefkat ve merhametinin var olduğu görülür. İşte Cenab-ı Hakk'ın; insana karşı olan bu sonsuz sevgi, şefkat ve merhametinden dolayı, rahmet ve kereminin tecellisi olarak da annelerinin fıtratına da büyük bir şefkat hissi yerleştirmiştir.

ZEKÂT VERMEK FAİZDEN KAÇMAK ALLAH'IN RAHMETİDİR

Üstad Bediüzzaman; bu meseleye şöyle bir izahat getiriyor. "Bütün muavenet ve yardım türlerini içine alan zekât hakkında sahih olarak Resûlullah Efendimiz (s.a.v)'den "Zekât, İslam'ın köprüsüdür" hadis-i şerifi rivayet edilmiştir. [13]

İnsanlık âleminde toplu bir şekilde huzurlu olarak yaşam muavenetten geçer. İnsanların terakkiyatına engel olan isyanlardan, ihtilâllerden, ihtilaflardan meydana gelen felâketlerin tiryakı, ilâcı muavenettir. Yani Müslümanların birbirine yardımları, ancak zekât köprüsü üzerinden geçmekle yapılır. Zira yardım vasıtası, zekâttır.

---

[13] el-Münzirî; et-Terğîb ve't-Terhîb, c-1, s-517.

İnsanların toplu bir şekilde huzurlu olarak yaşamaları için intizam ve asayişi temin eden köprü ancak zekâttır.

Evet, zekâtın farz kılınması ile faizin haram olmasında büyük bir hikmet, yüksek bir maslahat, geniş bir rahmet vardır. Eğer yeryüzünde yaşamış eski toplulukların yaşam sahifelerine bakacak olursan ve o sahifeyi lekelendiren beşerin kusurlarına, hatalarına dikkat edersen, toplu halde yaşarlarken görünen ihtilâller, fesatlar ve bütün ahlâk-ı rezilenin, iki kelimeden doğduğunu görürsün.

Birisi: “Ben tok olayım da, başkası açlığından ölürse ölsün bana ne.” İkincisi: “Sen zahmetler içinde boğul ki, ben nimetler ve lezzetler içinde rahat edeyim.”

İnsanlık âlemini zelzelelere maruz bırakıp yıkılmasına sebep olan “Ben tok olayım da, başkası açlığından ölürse ölsün bana ne” sözünü ortadan kaldıran ancak zekâttır.

Yeni insanlık âlemini umumî felâketlere isyana sürükleyen ve terakkiyatı, asayişi mahveden “Sen zahmetler içinde boğul ki, ben nimetler ve lezzetler içinde rahat edeyim” sözünü kökünden kesip atan, faizin haram olmasıdır.

Arkadaş! Sosyal yapının hayatını koruyan intizamın en büyük şartı, insanların tabakaları arasında boşluk kalmamasıdır. Havas kısmı avamdan, zengin kısmı fukaradan iletişim hattını kesmemeleri gerekir. Bu tabakalar arasında iletişimi temin eden, zekât ve muavenettir.

Zekât farz kılınmasına rağmen verilmezse, faizin haram olmasına rağmen harama riayet edilmezse, tabakalar arası gittikçe gerginleşir, iletişim hattı kesilir, sıla-i rahm kalmaz. Bu yüzdendir ki, aşağı tabakadan yukarı tabakaya ihtiram, itaat, muhabbet yerine; ihtilâl sadâları, haset bağırtıları, kin ve nefret vaveylâları yükselir.

Görüyoruz ki; şu zamanda yüksek tabakadan aşağı tabakaya merhamet, ihsan, taltif yerine zulüm ateşleri, tahakkümler, şimşek gibi tahkirler yağıyor.

Dolayısıyla da; zenginler tabakasındaki meziyetler, tevazu ve merhamete sebep iken, tekebbür ve gurura neden oluyor. Fukara tabakasındaki acz ve fakirlik, ihsan ve merhameti gerektirirken, esaret ve sefaleti netice veriyor.

İşte böyle kavga ve sıkıntıların çaresi sadece farz olan zekâtı vermek ve haram olan faizi terk etmekle olur.” [14]

AKLIN VERİLMESİ ALLAH’IN RAHMETİDİR

İnsan hayvanlar gibi değildir. Çünkü hayvanlar geçmiş ve geleceği bilmez. Ne geçmişten elemler ve teessüfler alır ve ne de gelecekten endişeler ve korkular duyar. Lezzetini tam alır, rahatça yaşar, Hâlıkına şükreder.

Hattâ kesilmek üzere yatırılan bir hayvan, hiç bir şey hissetmez. Yalnız bıçak kestiği vakit hissetmek ister, fakat o his dahi o an gider, kesilme acısını yaşamaz. Demek ki: Hayvanların geçmiş ve geleceğini bilmemesi, Allah’ın hayvanlara bahşettiği en büyük rahmeti ve şefkatidir.

[14] Bediüzzaman; İşarat-ül İ'caz, s-73.

Fakat insanlar hayvanlardan farklı yaratılmıştır. İnsanlara akıl, düşünme, idrak ve irade verilmiştir. İnsanlar akıl, düşünme, idrak ve irade ile geçmiş ve geleceğini bilir. Geçmişten elemler ve teessüfler alır ve gelecekten endişeler ve korkular duyar. Gelecekte başına gelecekleri bildiği için hayvanların aldığı lezzet ve rahatlıktan tamamen mahrumdur. Geçmişten duyulan esefler, gelecekten gelecek korkular ve endişeler; insanların alacağı lezzetleri yok eder. Lezzet ve rahatlık yönüyle hayvandan kat kat aşağı dereceye düşer.

Madem hakikat budur. İnsan aklını çıkarıp hayvan gibi olamayacağına göre yapması gereken; Allah'a iman edip, Kur'an'ı dinlemektir. İnsan; Allah'a iman edip Kur'an'ı dinlerse hayvandan kat kat yüksek mertebelere çıkar. Fâni dünyadan daha ziyade lezzet alır ve rahat eder. Demek ki: Allah'ın insanlara akıl, düşünme, idrak ve irade vermesi büyük bir rahmet ve şefkattir.

CENNET ALLAH'IN RAHMETİDİR

Allah; rahmetiyle her baharda umum ağaçları ve bitkileri Cennet hurileri gibi giydirip, süslendirip, ellerine her çeşit meyveleri verip uzatıp buyurun alın yiyin diye bizlere takdim ettiriyor. Zehirli bir sinek olan arı vasıtası ile bizlere şifalı, tatlı balı yedirdiği gibi, ufacık bir böcek ile de en değerli ve en yumuşak ipeği bizlere giydiriyor. Şu verilen nimetler ve ikramlar bizlere Allah'ın merhametini ve şefkatini gösteriyor. Değişik vasıtalarla takdim edilen bu nimetler için Allah'ın bizlerden istediği şey şükür ve hürmettir. Allah'a şükür ile hürmette kusur etmeliyiz.

Bizim geleceğimiz için Allah; küçücük çekirdekler ve tohumlar depoları vasıtasıyla rahmet ve şefkatiyle tonlarca taamları sakladığını ve yerleştirdiğini görüyoruz. Bunları bizim bu dünyadaki geleceğimiz için saklayan ve yerleştiren bir rahmet, bir şefkat, elbette hiç şüphe yoktur ki; bu derece nazikçe beslediği bu sevimli ve minnettar mü’min insanları, daha parlak rahmetlere mazhar etmek ister. İmtihan etmek için gönderdiği bu dünya hayatı vazifesinden ölüm vasıtasıyla terhis eder. Rahîm" ve "Kerim" isimlerinin gereği olan Cennetine rahmet ve merhameti ile koyar.

Yine Allah: Her dertlinin ahını, her muhtacın duasını işitir. En küçük bir canlının en cüz-i bir ihtiyacını görür ve en gizli bir ahını işitir, şefkat eder, fiilen cevap verir, memnun eder. Bütün mahlûkatın iktidarları dâhilinde olmayan ve ellerinin yetişmediği ve bütün ihtiyaç ve taleplerini, fıtrî istidatlarına göre ve zarurî ihtiyaç dilleri duasıyla istedikleri her şey, gayet rahîm ve şefkatli bir şekilde Allah tarafından veriliyor. Elbette ve her halde hiçbir şüphe ihtimali kalmaz ki: Mahlûkların içerisinde en ehemmiyetlisi olan insanın, ahirete ait dualarını kabul edecek, "Mücîb", "Semi'" ve "Rahîm" isimlerinin gereği olarak rahmetiyle Cenneti yaratacaktır.

SALAVAT ALLAH’IN RAHMETİDİR

İnsanın aczi hadsiz ve fakrı nihayetsizdir. İşte bundan dolayı Allah’ın rahmetinin ne kadar kıymettar bir vesile ve ne kadar makbul bir şefaatçi olduğunu anlamalıyız. O rahmet, insanı Allah’a yakınlaştırır ve insanı Allah’ın huzuruna çıkarır ve

O’na dost yapar ve O’na muhatap eder ve O’na sevgili bir kul yapar. Fakat nasıl insan Güneşe çok uzak yetişemiyor ve hiçbir cihetle yanaşamıyoruz; ama Güneş ışığıyla bizlere çok yakındır. İşte Güneşte olduğu gibi, bizler Allah’a karşı uzak olmamıza rağmen, Allah rahmet ışığıyla, bize şah damarımızdan daha yakındır.

İşte bu rahmeti bulan, ebedî tükenmez bir nur hazinesi bulmuş olur. O hazineyi bulmanın çaresi ise; rahmetin en parlak bir misali ve mümessili ve o rahmetin en beliğ bir lisanı ve dellâlı ünvanlıyla, Kur’an’da Âlemlere Rahmet olarak gönderilen Resul-i Ekrem Aleyhisselâtu Vesselâm'ın sünnetine tabi olmaktır.

Âlemlere Rahmet olarak müjdelenmiş bu rahmete kavuşmak ise salavatla olur. Müjdelenen bu rahmetin duası olan salavat ise, Âlemlere Rahmet olarak gönderilen Resul-i Ekrem Aleyhisselâtu Vesselâm'a kavuşmaya vesiledir.

Öyle ise insan salavatı, Âlemlere Rahmet olarak gönderilen Resul-i Ekrem Aleyhisselâtu Vesselâm'a kavuşmaya vasıta yapmalı ve o muhterem peygamberi de, rahmet-i Rahman olan Allah'a vesile yapmalıyız.

Elhasıl: Hazine-i rahmetin en kıymettar varlığı ve o kapının görevlisi Kur’an’da Âlemlere Rahmet olarak gönderilen Resul-i Ekrem Aleyhisselâtu Vesselâm olduğu gibi, en birinci anahtarı "Bismillahirrahmanirrahîm" olup ve en kolay bir anahtarı da salavattır.

KÂİNATTA YARDIMLAŞMA ALLAH’IN RAHMETİDİR

Cenab-ı Hakk; bütün elementleri canlıların imdadına, husussan bulutları nebatatın imdadına ve nebatatı dahi hayvanatın yardımına ve hayvanat ise insanların muavenetine ve memelerin Kevser gibi sütleri, yavruların beslenmelerine ve canlıların iktidarları haricindeki pek çok hacetleri ve erzakları, umulmadık yerlerden onların ellerine veriliyor.

Hattâ yediğimiz taamlardaki zerrelerin bedenimizdeki hücrelerin tamirine koşmaları, Rabbanî güç ve Rahmanî görevlendirme ile hakiki bir yardımlaşma görüyoruz. Daha bunlar gibi pek çok misaller, doğrudan doğruya bütün kâinatı bir saray gibi idare eden, bir Rabb-ül Âleminin umumî ve rahîmane Rububiyetini gösteriyorlar. Cansız ve şuursuz ve şefkatsiz olan ve birbirine şefkatkârane, şuurkârane vaziyet gösteren muavenetçiler, elbette gayet Rahîm ve Hakîm bir Rabb-i Zülcelal'in kuvvetiyle, rahmetiyle, emriyle yardıma koşuyorlar.

İşte kâinatta görünen umumî yardımlaşma, seyyarattan tâ canlıların aza ve cihazlarına hatta bedenin zerrelerine kadar kemal-i intizamla cereyan eden umumi bir muvazene ile hepsi muhafaza ediliyor. Semâvâtın yaldızlı yüzünden ve zeminin zînetli yüzünden tut, tâ çiçeklerin süslü yüzlerine kadar tezyin kalemi süslemektedir.

Samanyolu’ndan ve güneş sisteminden tâ mısır ve nar gibi meyvelere kadar hükmeden tanzim ve Güneş ve Kamer'den ve unsurlardan ve bulutlardan tâ arılara kadar vazifelendirme ve yardımlaşma,

elbette gayet Rahîm ve Hakîm bir Rabb-i Zülcelal'in kuvvetiyle, rahmetiyle, emriyle olmaktadır.

HADİS-İ ŞERİFLERDE ALLAH'IN RAHMETİ

"Kim, 'lâ ilâhe illallah' derse, Cennete girer!" Ve bazı rivayetlerde bu beyanın, "Her kim, 'lâ ilâhe illallah, Muhammed ün Resûlullah' derse Cennete girer!" ilavesiyle rivayet edildiği de vakidir. [15]

"Kim son nefesinde "lâ ilâhe illallah" şehadetini söyleyerek vefat ederse, Cennete girer!" Muâz İbn-i Cebel'den gelen rivayetin birisinde de, "Muhammed ün Resûlullah" kaydı da vardır. [16]

"Sadece O'nun rıza ve hoşnutluğunu düşünerek kim 'lâ ilâhe illallah' derse Allah ona Cehennemi haram kılar." "Ölmek üzere olanlarınıza lâ ilâhe illallah'ı telkin edin; zira dünyadan ayrılırken son sözü bu olan Müslüman bir kimseye Allah; Cehennemi haram kılar." [17]

Buhârî: "Peygamber'in söylediği bu 'Lâ ilahe illallah diyen her kul' sözü, ancak ölüm sırasında yahut daha önceden günahlardan tevbe edenlere olduğu ve 'La ilahe illallah' diyen mağfiret olunur da cennete girerler" [18] dedi.

Ebû Zer el-Gıfârî (r.a) aktarıyor:

Resûlullah (s.a.v) şöyle anlattı: Cebrail Harre civarında bana gözüktü ve: Allah'a şirk koşmadan ölenlerin cennete gireceğini müjdele, dedi. Ben, Ey Cebrail! Şayet zina etse ve hırsızlık yapsa da mı?

---

[15] Buhârî; Îmân, s-33, Tevhîd, s-36; Müslim; Îmân, s-8.
[16] Müslim; Îmân, s-152; Ebu Davud; Cenaiz, s-20.
[17] Buhârî; Salât, s-46; Müslim; Mesâcid, s-47.
[18] Buharî; Libas, s-24; Muslim; İman, s-38.

Diye sordum. Evet, zina ve hırsızlık yapsa da! Dedi. Ben tekrar: Zina yapsa, hırsızlık etse de mi? diye sordum. Zina etse ve hırsızlık yapsa da diye karşılık verdi. Tekrar, zina etse ve de hırsızlık yapsa da mı? Diye sorduğumda, zina etse, hırsızlık yapsa ve içki de içse de diye cevap verdi. [19]

Ebû Zer (r.a.) anlatıyor: Peygamber (s.a.v) buyurdular ki: Bana Cebrail (a.s) gelerek: "Ümmetinden kim Allah'a herhangi bir şeyi şirk koşmadan ölürse cennete girer müjdesini verdi" dedi. Ben o'na ve hırsızlık yapsa da mı? Diye sordum. "Hırsızlık da etse, zina da yapsa!" cevabını verdi. Ben üç defa tekrar: Yani hırsızlık ve zina yapsa da ha!' dedim. "Evet, dedi, hırsızlık da etse, zina da yapsa!" Hz. Peygamber (s.a.v) dördüncü keresinde ilâve etti: "Ebû Zer patlasa da cennete girecektir." [20]

Ebû Hüreyre (r.a) rivayet etmiştir. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Her kim Allah'a ve O'nun Rasûlü 'ne îmân eder de namaz kılar ve ramazanda oruç tutarsa, onu Cennete koymak Allah üzerine bir hakk olur. O kimse ister muhacir olsun, isterse yerli olsun." Bunun üzerine sahabeler: Ya Resûlullah! Bu müjdeyi insanlara haber vermeyelim mi? dediler. Resûlullah: "Şüphesiz Cennette yüz derece vardır. Allah onları kendi yolunda cihat edenler için hazırladı. Her iki derecenin arasındaki mesafe, gökle yer arasındaki mesafe gibidir. Sizler Allah'tan istediğiniz zaman, O'ndan Firdevs'i isteyin. Çünkü o, cennetin en üstünü ve en yüksek olanıdır.

---

[19] Buhârî; Tevhîd, s-33; Müslim; İmân, s-153.
[20] Buhârî; Tevhid, s-33. Müslim; İman, s-154. Tirmizî; İman, s-18.

Firdevs'in üstünde Rahmân'ın Arş'ı vardır. Cennetin ırmakları Firdevs'ten fışkırıp akarlar" [21] buyurdu.

İmam Nevevi nin Müslim deki rivayet ise şöyledir; Ebu Hüreyre (r.a)'den rivayet edilmiştir: "Bir defasında bir toplulukta beraberimizde Ebu Bekr ile Ömer'de olduğu halde Resûlullah (s.a.v)'in etrafında oturuyorduk. Derken Resûlullah (s.a.v) yanımızdan kalkıp gitti. Tekrar yanımıza dönmesi uzun sürdü. Biz, ona bir kötülük yapılmasından korkup endişeye düştük. İlk telaşa kapılanda bendim. Hemen kalktık. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v)'i aramaya çıktım. Nihayet Ensar'dan Neccâr oğulluna ait bir bahçeye gelince, bahçenin kapısını bulabilir miyim? Diye onun etrafını dolaştım. Fakat bahçenin kapısını bulamadım. Bir de baktım ki, Resûlullah (s.a.v)'i bir kuyunun suyundan beslenen kanalı bulunan bahçenin içine girdiğini gördüm. Derhal tilkinin büzüldüğü gibi büzülerek, o kanaldan Resûlullah (s.a.v)'in yanına girdim.

Bana: "Ebu Hüreyre sen misin?" diye sordu. Ben de: "Evet, ey Allah'ın resulü!" dedim. Resûlullah (s.a.v.): "Niye geldin?" diye sordu. Ben de: "Aramızdaydın, birden kalkıp gittin, sonra dönmeniz gecikince merak ettik. Sana bir kötülük yapılmasından korkup endişeye düştük. İlk endişe eden de ben oldum. Dolayısıyla seni aramak üzere bu bahçeye kadar geldim. Tilkinin büzüldüğü gibi büzülerek kanaldan içeri girdim. Diğer insanlar da seni aramak üzere arkamda gelmektedirler" dedim.

Resûlullah (s.a.v.): "Ebu Hüreyre" deyip bana ayakkabılarını verdi ve: "Şu iki ayakkabımı götür.

[21] Buhari;Tevhid, c-1, s-73.

Bu bahçenin arkasında kalbi şeksiz şüphesiz inanarak ‘La ilahe illallah’ diye şahadet getiren kime rastlarsan onu hemen cennetle müjdele” buyurdu.

İlk rastladığım Ömer oldu. Ömer, bana: “Ey Ebu Hüreyre! Bu ayakkabılar da nedir?” diye sordu. Ben de: “Bunlar, Resûlullah (s.a.v)’in ayakkabılarıdır. Beni bunlarla gönderip kalbi şeksiz şüphesiz inanarak ‘La ilahe illallah’ diye şahadet getiren kimseye rastlarsam onu hemen cennetle müjdeleyeceğim” dedim. Ömer, iki eliyle göğsümün arasına vurdu. Ben de kalçamın üzerine düştüm.

Ömer: “Ey Ebu Hüreyre! Geri dön” dedi. Ben de Resûlullah (s.a.v)’in yanına geri döndüm. Nerdeyse ağlamak üzereydim. Ömer, beni takip etmiş. Bir de baktım ki, Ömer peşimden beni takip ediyor.

Resûlullah (s.a.v): “Ey Ebu Hüreyre! Ne oldu sana?” diye sordu. Ben de: Söylediğini yapmak üzere yolda giderken Ömer’e rastladım. Benimle gönderdiğin haberi ona söyledim. Bunun üzerine Ömer, bana, göğsümün arasına öyle bir vurdu ki, kalçamın üzerine düştüm. Bana: “Geri dön” emrini verdi dedim.

Resûlullah (s.a.v), ona: “Ey Ömer! Bu yaptığına seni sevk eden şey nedir?” diye sordu. Ömer: “Ey Allah’ın resulü! Anam babam sana feda olsun. Sen, kalbi şeksiz şüphesiz inanmış olarak, ‘La ilahe illallah’ diye şahadet getiren, kime rastlarsan onu cennetle müjdelesin diye Ebu Hureyre’yi ayakkabılarınla gönderdin mi?” dedi.

Resûlullah (s.a.v): “Evet gönderdim” buyurdu. Ömer: “Aman böyle yapma! Çünkü korkarım ki, insanlar buna güvenip amel işlemekten geri kalırlar. Dolayısıyla bırak da amel etsinler” dedi. Resûlullah (s.a.v): “Öyleyse bırak şunları” [22] buyurdu.

İmam Nevevi nin Müslim şerhinde bu hadis-i şerifi şöyle açıklamıştır. Ebedi cehennemden kurtaracak iman; kalple tasdik ve dille ikrardan meydana gelir. La İlahe İllallah' ın şartları, şeksiz ve şüphesiz Allah’a inanmaktır. Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyurmaktadır: "Allah ve resulüne iman eden sonra imanında asla şüpheye düşmeyen, Allah yolunda mallarıyla canlarıyla cihat eden kimseler ancak hakkıyla iman edenlerdir. Samimi olanlar da işte bunlardır." (Hucurat, 49/15).

İmam Nevevi; Kadı Iyaz'dan şu şekilde bir alıntı nakletmektedir: "Bütün Ehlisünnet mezhebine mensup selefi sâlihin ile muhaddis, fukaha ve ehlisünnet olan Eş'arilere göre, kalben gelen bir ihlasla ve samimiyetle iki şehadet kelimesini söyleyen kimse, cennete gireceğini belirtmiştir."

Resûlullah (s.a.v)’in, ayakkabılarını Ebu Hureyre’ye vermesi, onu gördüğüne bir alamet olsun ve onun kendisine söyleyeceği şeyleri daha kolay kabul etmeleri içindir. Hz. Ömer’in, Ebu Hureyre’nin göğsüne vurması ise, onu yere sermek veya ona eziyet etmek için değil, söylediği sözden vazgeçirmek içindir. Hz. Ömer’in bu davranışı ve Peygamber (s.a.v)’e müracaat etmesi, ona itiraz ve emrini kabul etmemek değildir. Çünkü Resûlullah (s.a.v)’in Ebu Hureyre’yle gönderdiği sözde

[22] İmam-ı Nevevi; Sahihi Müslim Şerhi, c-2, s-167.

ümmetinin gönlünü almak ve onlara müjdede bulunmaktan başka bir şey yoktur. Dolayısıyla Hz. Ömer, ümmet bu müjdeye güvenerek amel ve ibadeti terk eder endişesiyle onun gizlenmesi ve bu gizlemenin Müslümanlar için o peşin müjdeden daha hayırlı olacağı değerlendirmesinde bulunmuştu. Nitekim bu düşüncesini Resûlullah (s.a.v)'e arz ettiğinde Peygamber (s.a.v) onun bu fikrini onaylamıştır. [23]

Hasan-ı Basri: "Enes (r.a) yirmi sene durmadan, bize şefaat hadisi olarak bilinen bu hadisi anlatmıştır.

Kıyamet gününde, insanlar birbirlerine girecekler. Hz. Âdem (a.s)'e gelip: "Evlâtlarına şefaat et!" diye talepte bulunacaklar. O ise: "Benim şefaat yetkim yok. Siz İbrahim (a.s)'e gidin! Çünkü o Halîlullah'tır" diyecek.

İnsanlar Hz. İbrahim (a.s)'e gidecekler. Ancak o da:

"Ben yetkili değilim. Ancak siz Hz. İsa (a.s)'a gidin. Çünkü o Ruhullah'tır ve O'nun kelimesidir" diyecek. Bunun üzerine O'na gidecekler. O da: 'Ben buna yetkili değilim; lâkin Muhammed (a.s.)'e gidin!' diyecek. Böylece bana gelecekler.

Ben onlara: "Ben şefaate yetkiliyim!" diyeceğim. Gidip Rabbimin huzuruna çıkmak için izin talep edeceğim. Bana izin verilecek. Önünde durup Allah'ın ilham edeceği ve şu anda muktedir olamayacağım hamdlerle Allah'a medh u senâda

[23] İmam-ı Nevevi; Sahihi Müslim Şerhi, c-2, s-167.

bulunacak, sonra da Rabbime secdeye kapanacağım.”

Rabb Teâlâ: “‘Ey Muhammed! Başını kaldır! Dilediğini söyle, söylediğine kulak verilecek. Ne arzu ediyorsan iste, talebin yerine getirilecektir. Şefaatte bulun, şefaatin kabul edilecektir.” buyuracak. Ben de: “Ey Rabbim! Ümmetimi, ümmetimi istiyorum!” diyeceğim. Rab Teâlâ: “(Onların yanına) git, kimin kalbinde buğday veya arpa danesi kadar iman varsa onları ateşten çıkar” diyecek. Ben de gidip bunu yapacağım.

İkinci sefer Rabbime dönüp önceki hamd u senalarla hamd ve senalarda bulunacağım, secdeye kapanacağım. Bana öncekinin aynısı söylenecek. Ben de: “Ey Rabbim! Ümmetim! Ümmetimi istiyorum!” diyeceğim. Bana yine:

“Git, kimin kalbinde hardal danesi kadar iman varsa onları da ateşten çıkar.” denilecek. Ben derhal gidip bunu da yapacağım.

Üçüncü sefer yine Rabbimin yanına döneceğim. Hamdlerle hamd u senâda bulunacağım, sonra secdeye kapanacağım. Bana, evvelki gibi: “Başını kaldır!” denilecek. Ben de kaldırıp: “Ey Rabbim! Ümmetim! Ümmetimi istiyorum!” diyeceğim. Bana yine: “Git, kalbinde hardal danesinden daha az miktarda imanı olanları da ateşten çıkar” denilecek. Ben gidip bunu da yapacağım.

Sonra dördüncü sefer yine Rabbime dönecek, o hamdlerle hamd u senâda bulunacağım, sonra secdeye kapanacağım. Bana: “Ey Muhammed! Başını kaldır ve söyle, sana kulak verilecektir. Dile,

talebin verilecektir. Şefaat et, şefaatin kabul edilecektir” denilecek. Ben de “Ey Rabbim! Bana Lâ ilâhe illâllah diyenlere şefaat etmem için izin ver!” diyeceğim. Rab Teâlâ: “Bu hususta yetkin yok!” Veya: “Bu hususta sana izin yok! Lâkin izzetim, celâlim, kibriyam ve azametim hakkı için lâ ilâhe illâllah diyenleri de ateşten çıkaracağım!” [24] buyuracak.”

Bedir Savaşına katılmış sahabelerden İtbân İbni Mâlik (r.a) şöyle dedi: Kendi kabilem olan Sâlim oğullarına imamlık yapıyordum. Benim evimle mescidi nebevi arasında bir vadi bulunuyordu. Yağmur yağdığı zaman o vadiyi geçip mescidi nebevi gitmek, benim için çok güç oluyordu. Bu sebeple Resûlullah (s.a.v)’e geldim ve şöyle dedim:

“Ey Allah’ın Resûlü! Gözlerim iyi seçmiyor. Onlarla benim aramdaki vadideki dere yağmur yağdığı zaman taşıyor, benim için onu geçmek çok güç oluyor. Binaenaleyh evime teşrif edip bir yerinde namaz kılsanız, bende sizin namaz kıldığınız yeri namazgâh edinmek istiyorum.”

Resûlullah (s.a.v): “(İnşallah) bu isteğini yerine getiririm” buyurdu. Ertesi sabah, güneş yükseldiği bir vakitte, Hz. Ebû Bekr ile birlikte Resûlullah (s.a.v) bana geldiler. İçeri girmek için izin istedi, izin verdim ve içeri girdi. Daha oturmadan: “Evinin neresinde namaz kılmamı istersin?” buyurdu. Namaz kılmasını istediğim yeri gösterdim, Resûlullah (s.a.v) orada tekbir alıp namaza durdu. Biz de arkasında saf bağladık. İki rekât namaz kıldırdı sonra selâm verdi, biz de selâm verdik.

---

[24] Buhârî; Tevhid, s-36,37. Müslim; İman, s-322.

Namazı bitirince Resûlullah (s.a.v)'i, kendisi için hazırlanmış olan hazireyi yemesi için alıkoyduk. Resûlullah (s.a.v)'in bizde olduğunu duyan mahalle halkının erkeklerinden bir grup geldi. Evde epeyce insan toplandı.

İçlerinden biri: Mâlik İbni Duhşüm ne yaptı? Onu göremiyorum, dedi. Bir başkası: "O, Allah ve Resulünü sevmeyen bir münafıktır" dedi. Resûlullah (s.a.v), derhal müdahale ederek: "Öyle deme! Görmüyor musun o, Allah'ın rızasını dileyerek lâ ilâhe illallah diyor" buyurdu.

Bunun üzerine adam: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir. Ancak biz, Allah'a yemin olsun ki, kendisini münafıkları sever ve onlarla düşer kalkar olarak görüyoruz" dedi.

Resûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: "Allah Teâlâ, rızâsını umarak lâ ilâhe illallah diyen kimseyi cehenneme haram kılmıştır." [25]

Mâlik İbni Duhşüm hakkında kaynaklarda şu bilgilere rastlıyoruz. Evs kabilesine bağlı olup Medine'de yaşayan Amr b. Avf oğullarındandır. Hazrec kabilesine mensup olduğu da söylenmektedir. Akabe'de bulunup bulunmadığı tartışma konusu edilmekle birlikte başta Bedir olmak üzere bütün gazvelere katılmış, Bedir'de Süheyl b. Amr'ı esir alması ona büyük şöhret kazandırmıştır. Süheyl b. Amr; Peygamber efendimizle Hudeybiye anlaşmasını yapan Mekkelilerin anlaşma yetkilisidir. Mekke'nin fethinden sonra Müslüman olmuş ve İslamiyet'e

[25] Buhârî; Salât, s-45, Teheccüd, s-25.

büyük faydaları dokunmuştur. Hz. Peygamber, Tebük dönüşünde Mâlik b. Duhşüm'ü Asım b. Adî ile birlikte, münafıkların İslâmiyet aleyhinde faaliyet göstermek için, Amr b. Avf oğulları mahallesinde yaptırdıkları Mescid-i Dırâr'ı ortadan kaldırmakla görevlendirmiş, onlar da bu görevi başarıyla tamamlamışlardır.

Mâlik İbni Duhşüm hakkında gerekçesi açıklanmayan bir nifak iddiası ileri sürülmüştür. Onun bazı münafıklarla sosyal ilişkiler kurmasının ve onlarla iyi geçinmesinin böyle bir dedikoduya yol açmış olması muhtemeldir. "Mâlik İbni Duhşüm, Allah ve Resulünü sevmeyen bir münafıktır" diyen bir kişiyi, Hz. Peygamber böyle konuşmaktan menetmiş ve "Onun lâ ilahe illallah dediğini görmüyor musun?" demiştir.

İbn Abdülber, Mâlik İbni Duhşüm'ün nifakla itham edilmesini doğru bulmamış, iyi bir müslüman olduğunu ortaya koyan davranışlarının böyle suçlamalara imkân vermeyeceğini söylemiştir. Onun Bedir Gazvesindeki kahramanlığı, Mescid-i Dırâr'ı ortadan kaldırmak gibi önemli bir görevi Resûl-i Ekrem'in ona vermesi ve savaş meydanlarındaki yiğitliği Peygamber efendimize olan bağlılığını ortaya koymaktadır. [26]

Yine Ebû Hüreyre (r.a)'den rivayet edildiğine göre Peygamber (s.a.v), Allah Tebâreke ve Teâlâ'dan naklederek şöyle buyurmuştur:

Bir kul bir günah işledi de "Allah'ım, günahımı bağışla" dedi mi, Allah Tebâreke ve Teâlâ: "Kulum

[26] Buhârî; Salat, İstitâbetü'I-mürteddm, s-9. Müslim; İmân, s-54.

bir günah işledi ve günahı bağışlayacak veya bu yüzden kendisini sorgulayacak bir Rabbi olduğunu bildi" der.

Sonra kul tekrar günah işledi de " Rabbim, günahımı bağışla" dedi mi, Allah Tebâreke ve Teâlâ: "Kulum bir günah işledi ve günahı bağışlayacak veya bu yüzden kendisini sorgulayacak bir Rabbi olduğunu bildi" der.

Sonra kul tekrar günah işledi de "Rabbim, günahımı bağışla" dedi mi Allah Tebâreke ve Teâlâ: "Kulum bir günah işledi ve fakat günahı bağışlayacak veya bu yüzden kendisini sorgulayacak bir Rabbi olduğunu bildi. Ben kulumu affettim, artık dilediğini yapsın" [27] buyurur.

Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: "Ve onlar, çirkin bir iş yaptıkları veya nefislerine zulmettikleri zaman, Allah'ı zikredip günahlarının bağışlanmasını isterler. Zaten Allah'tan başka, günahları kim bağışlar? Hem onlar, işledikleri günahlarında ısrar etmeyen kimselerdir." (Âl-i İmrân, 3/135).

Ayette belirtildiği gibi; kusursuz insan olmaz, insan beşerdir, şaşar da düşer de günahta işlemiş olabilir. İnsan bilerek ya da bilmeyerek bir günah işler de Allah Teâlâ'ya döner, "Allah'ım beni bağışla, günahımı affet" diye yalvarması gerekir. İnsan tövbe istiğfar ettiği zaman, Allah Teâlâ onun tövbesini, "Kulum beni hatırladı, benim tövbesini kabul edeceğime inandı, işlediği günahının cezası olduğunu kabul etti ve cezâ vereceğimi de bildi ama günahını itiraf ederek tövbe istiğfarda bulundu."

---

[27] Buhârî; Tevhîd, s-35. Müslim; Tevbe, s-29.

İşte bu düşünce ve davranışından dolayı Allah Teâlâ kulunu affedip bağışlıyor.

Eğer yasaklandığınız büyük günahlardan kaçınırsanız, sizin küçük günahlarınızı örteriz ve sizi şerefli bir yere sokarız. (Nisa, 4/31). “Günahından tövbe eden hiç günah işlememiş gibi olur.” [28]

Bu ayet-i kerimeler ve hadis-i şerifler, Allah Teâlâ’nın rahmet ve merhametinin büyüklüğünü göstermektedir. Allah Teâlâ insanların günah işlemesini istemez, herhangi bir nedenle işlenmiş olan günahlardan dolayı, affedilmeleri için tövbe ve istiğfarda bulunmayı istemektedir.

Yine Ebû Hüreyre (r.a)’den rivayet edildiğine göre: Resûlullah(s.a.v) şöyle buyurdu: “Canım, kudret elinde olan Allah’a yemin olsun ki, siz hiç günah işlememiş olsaydınız, Allah sizi yok eder, yerinize günah işleyip Allah’tan bağışlanma dileyecek bir millet getirir de onları bağışlardı.” [29]

“Eğer dilerse sizi giderir (helâk eder) de (yerinize) yeni bir halk getirir.” (Fâtır, 35/16) ve “Görmedin mi, muhakkak Allah, gökleri ve yeri elbette hak ile (yerli yerinde) yaratmıştır. Eğer dilerse sizi (helâk edip) giderir de (yerinize) yepyeni bir halk getirir. (İbrahim, 14/19).

Yüce Allah, Tahrîm suresinde şöyle buyuruyor: Ey îmân edenler! Tevbe-i Nasuh ile (Samimî bir tevbe ile) Allah'a tevbe edin! Olur ki Rabbiniz, sizin kötülüklerinizi örter ve Allah, peygamberi ve onunla

---

[28] İbni Mace; Zühd, s-30. Taberânî; el-Mu’cemü’l-kebîr, c-10,150.
[29] Müslim; Tevbe, s-11.

beraber îmân edenleri utandırmayacağı bir günde, sizi altlarından ırmaklar akan Cennetlere koyar! Onların nuru önlerinde ve sağlarında koşarda: “Rabbimiz! Nurumuzu bize tamamla ve bize mağfiret eyle! Şüphesiz ki sen, her şeye hakkıyla gücü yetensin!” derler. (Tahrîm, 66/8).

“Ey insan! Senin elinde gayet zaîf, fakat seyyiatta ve tahribatta eli gayet uzun ve hasenatta eli gayet kısa, cüz’-i ihtiyârî namında bir iraden var. O irâdenin bir eline duâyı ver ki, silsile-i hasenatın bir meyvesi olan Cennete eli yetişsin ve bir çiçeği olan saâdet-i ebediyeye eli uzansın! Diğer eline de istiğfarı ver ki, onun eli seyyiattan kısalsın ve o şecere-i mel'unenin yani, günahlar denilen lanetlenmiş ağacın bir meyvesi olan zakkum-ı Cehenneme yetişmesin!

Demek duâ ve tevekkül, meyelân-ı hayra büyük bir kuvvet verdiği gibi, istiğfâr ve tevbe dahi meyelân-ı şerri keser, tecavüzatını kırar.” [30]

Bir bedevî Hz. Peygamber (s.a.v)’in mescidine girdi ve: “Allah’ım! Ben, senden affımı istiyor ve sana tevbe edip, sığınıyorum!” dedi ve tekbir aldı. Namazını bitirince, duasını işitmiş olan Hz. Ali (r.a) ona hitaben: “Ey adam! Dilinin yaptığı tevbe, yalancıların tövbesidir. Senin tövben bile, ayrıca bir tövbeye muhtaç!” dedi.

Bunun üzerine o bedevî: “Ey müminlerin emiri! Peki, tevbe nedir, nasıl yapılır?” diye sordu. Hz. Ali Efendimiz (r.a) ise: “Şu altı şey ile: Geçmiş günahlara pişman olmak, yapılmayan farzları kaza

[30] Bediüzzaman; Sözler, 26. Söz, s-631.

etmek, haksız yere alınan şeyleri iade etmek, nefsi Allah'a isyan hususunda terbiye ettiğin gibi itaatte de eritmek, nefse günah lezzetini tattırdığın gibi itaatin acılarını da tattırmak, her gülüşe bedel ağlamaktır!" [31] Buyurdular.

Demek ki; bu hadis-i şeriflerden insanlardan günah işlenmesi isteniyor diye algılanmaması gerekir. İnsan günah işlemeye fıtraten meyilli olmasından dolayıdır. İnsanlar hata eder yâda gaflete düşerde günah işlerlerse daima tövbe kapısının da açık olduğunu ifade etmek içindir. "Günah işlemeseydiniz günah işleyen bir topluluk yaratırdı" [32] hadisinden şu anlaşılmalı: İnsan yaratılmazdan önce melekler vardı. Melekler nurdan yaratılmış varlıklar olup, günah işlemeyecek donanımda yaratılmışlardır. Ama insan fıtratı böyle değildir. Günah işlemek, insanı meleklerden ayıran bir özelliktir.

Ayetlerde insanlar günah işleyebilecek yapıda yaratıldığından bahsetmiş ve günahtan korunma ve kurtulma yolları insana öğretilmiştir. İşte işlenen günahlardan temizlenme yolu tövbedir. Tövbe ile insan, yapmış olduğu günahlardan kurtulup o günahları hiç işlememiş gibi tertemiz olacağından bahsetmektedir. İnsan günah işlemez ise; Allah'ın gaffâr, tevvâb ve afüv gibi güzel isimlerinin tecellisi olamazdı. İnsan günah isteyerek yâda istemeyerek günah işleyecek, ama her zaman tevbe kapısı açık insan tevbe edecek.

---

[31] Râzî; c-14, s-169.
[32] Müslim, Tevbe, s-9.

Zaten insanlığın fıtratı gereği günah işlemeye meyillidir, hatta peygamberlerde zelle yani hata yapma mevcuttur. İnsanlar günah işleme, peygamberlerde zelle yani hata yapma olmasa, bu dünyaya imtihan için gönderilmenin bir manası kalmaz. Bu seferde Allah'ın gaffâr, tevvâb ve afüv gibi isimleri devre dışı kalmış olur, buda bu dünyadaki imtihan gerçeğine uygun düşmez.

Aynı zamanda bu hadis-i şeriflerde tövbenin ne kadar gerekli olduğunu ispatlamaktadır. İnsanların günah işlemeye meyilli olması tövbe gibi bir reçeteye sahip olması gerekir. İşte bu reçete insanların hayatını yaşarken onu korkudan ziyade ümide yönlendirmektedir. Çünkü Allah Teâlâ, iyilik yapanlara sevap verdiği gibi; günah işleyenlerin de günahını bağışlar. Günah işleyenlerin de günahını bağışlaması için, Allah'ın gaffâr, tevvâb ve afüv gibi güzel isimleri devreye girmektedir. İşte bu güzel isimleri gereği yüce Rabbimiz tevbe edenlerin günahını affedip bağışlar. "Allah tövbe edenleri ve temizlenenleri sever." (Bakara, 2/222) âyet-i kerimesi bu konuya ışık tutmaktadır.

Esasında tövbe etmek ile dua etmek aynı sonuca çıkmaktadır. Dergâhı İlahiye başvurma açısından ikisi de aynıdır. Dua ederken yaptığımız amel ve duaların kabul edilmesini isteriz. Tövbe ederken de kusurlarımızın bağışlanmasını isteriz. Her iki halde de yaptığımız, Yüce Rabbimize arz etmekten ibarettir. Ayet-i kerimelerde ve hadis-i şeriflerde belirtildiği gibi duaları ve tövbeleri aynı şekilde kabul eden Allah'tır. Demek ki her an istiğfar ve duayı elden bırakmamalıyız.

Peygamber Efendimiz, bizlere tövbe etmeye teşvik etmiştir. Allah'ın sonsuz rahmeti merhameti ve şefkatine sığınmamızı istemiştir. Allah Teâlâ; kulun hatasını anlayıp kendisine yönelip af dilemesinden son derece memnun olduğunu belirtmektedir. Resûlullah (s.a.v) Efendimiz şöyle buyurmuşlardır: "Can (ruh) boğaza dayanmadıkça kulun tövbesi kabul olunur." [33]

Ebû Hüreyre (r.a); Resûlullah (s.a.v)'i şöyle buyururken işittim, dedi: "Vallahi ben günde yetmiş defadan fazla Allah´tan beni bağışlamasını diler, tövbe ederim." [34]

Yine, Peygamber Efendimiz şöyle buyuruyor: "Günahından tam olarak dönüp tevbe eden, onu hiç işlememiş gibidir." [35]

Muâz İbni Cebel (r.a); şöyle dedi: Ben, merkep üzerinde Resûlullah (s.a.v)'in terkisinde idim.

Hz. Peygamber: "Ey Muaz! Allah'ın kullar üzerinde, kulların da Allah üzerinde ne hakkı vardır, bilir misin?" buyurdu. Ben: Allah ve Resûlü daha iyi bilir, dedim.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v): "Allah'ın, kulları üzerindeki hakkı, onların sadece Allah'a kulluk etmeleri ve hiçbir şeyi O'na ortak tutmamalarıdır. Kulların da Allah üzerindeki hakkı, kendisine hiçbir şeyi ortak tutmayana azâb etmemesidir" buyurdu.

---

[33] Tirmizî; Davet, s-98. İbn Mâce; Zühd, s-30.
[34] Buhârî; Daavât s-3. İbni Mâce; Edeb s-57
[35] İbn Mâce; Zühd, s-30; Taberânî; el-Mu'cemü'l-kebîr, c-10, s-150.

Ben hemen: Ey Allah'ın Resûlü! Bunu insanlara müjdeleyeyim mi? dedim. "Müjdeleme, onlar buna güvenip tembellik ederler" [36] buyurdu.

Muâz İbni Cebel böylesi bir bilgiyi son anına kadar gizlemiştir. Vefatına yakın İslam inkişaf edince, artık onlar buna güvenip tembellik etmezler diye haber vermiştir.

İbni Ömer (r.a): "Ben, Resûlullah (s.a.v)'i şöyle buyururken işittim" demiştir:

Mü'min kıyamet günü Rabbinin lütuf ve keremine o kadar yakın olur ki, Allah onu halktan gizler ve günahlarını itiraf ettirir: Şu günahını biliyor musun, şu günahını biliyor musun? Der. Mü'min: Biliyorum ya Rab, der.

Cenâb-ı Hakk da: "Ben bu günahı dünyada örtmüş gizlemiştim, bugün de bağışlıyorum" buyurur. Bunun üzerine o kimseye iyiliklerinin kaydedildiği defter verilir. [37]

Allah Teâlâ; kul dünyada iken öteki kullardan gizli kalmış bazı günahlarını kuluna hatırlatması, onun da bunları hatırlayıp itiraf etmesi, Rabbimiz gizli günahları bildiğini bildirmek birlikte, bir anlamda müminlere özel muamele edeceğini müjdelemektedir. O gizli günahların kıyamette de açıklanmayıp bağışlanması, işte bu, en büyük ikram ve ihsandır. Demek ki; dünyada iken işlediğimiz gizli günahları açığa çıkarmamalıyız. Çünkü İslâm'ın asıl amacı, toplum içinde iyiliklerin ve güzelliklerin yayılmasıdır. İşlenmiş, günahları anlatılması, hatta

[36] Buhârî; Cihâd, s-46, İlim s-49. Müslim; Îmân, s-53.
[37] Buhârî; Edeb, s-60, Tevhîd, s-36. Müslim; Tevbe, s-52.

günahların toplum içerisinde bahsedilmesi günah işlemeye meyilli kişileri cesaretini artırır. Yani günahı başkalarının da işlemesine teşvik olur ki, bu da bir başka günahtır.

İbni Mes'ud (r.a) şöyle dedi: Bir kadını öpmüş olan bir kişi Peygamber (s.a.v)'e gelerek olayı anlattı. Bunun üzerine Allah Teâlâ, "Gündüzün iki yanında ve gecenin gündüze yakın saatlerinde namaz kıl. Gerçekten iyilikler, kötülükleri giderir. Bu ibret alanlara bir nasihattir." (Hûd, 11/114) ayetini indirdi.

O kişi: Ey Allah'ın Resûlü! Bu hüküm bana mı aittir? Dedi. Resûl-i Ekrem (s.a.v): "Bütün ümmetime aittir" [38] buyurdu.

Hadis-i şerifte sözü edilen sahabenin büyük bir ihtimalle Ebü'l-Yüsr Kâ'b İbni Amr' dır. Kadının kim olduğu ise bilinmemektedir. Ebü'l-Yüsr, Akabe biatlarına ve Bedir Gazvesi' ne katılmış bir sahabedir. Hatta onun Bedir Gazvesinde, Peygamber efendimizin amcası Abbas İbni Abdulmuttalib'i esir aldığı da bilinmektedir. Kendisi Bedir Harbi'ne katılan mücahitlerin en son vefat edeni olup hicrî elli beş yılında Medine'de vefat etmiştir.

Tirmizî' nin bir rivayetinde; Yeryüzünde kımıldanan hiçbir canlı yoktur ki rızkı Allah'a âid olmasın! (Allah)onun kaldığı yeri ve emanet bırakıldığı yeri bilir. Hepsi, apaçık bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da yazılı) dır. (Hûd, 11/114) ayetinin tefsirinde, Ebü'l Yüsr olayı şöyle anlatmaktadır.

---

[38] Buhârî; Mevâkît, s-4. Müslim; Tevbe, s-39.

"Hurma satın almak için bana bir kadın geldi. Ona evde daha iyisi var dedim. İçeriye benimle beraber girdi. Ben de üzerine saldırıp öptüm. Daha sonra, duramadım bu yaptığımı Hz. Ebû Bekir'e anlattım." Tövbe et, kendini dile düşürme" dedi. Ömer'e anlattım. O da aynı şekilde: "Tövbe et, kendini dile düşürme" dedi.

Bu cevaplardan tatmin olmadım, daha sonra Resûlullah (s.a.v)'e gelip durumu arz ettim. "Allah yolunda savaşa gitmiş bir Müslümanın hanımına böyle mi bakarsın?" buyurdu. Bunun üzerine ben içimden: "Keşke şu ana kadar Müslüman olmamış olsaydım" diye temennide bulundum.

Resûlullah (s.a.v) uzun süre başını eğip sessiz kaldı. Nihâyet kendisine yukarıda bahsedilen Hadis-i şerifteki, Hûd süresinin yüz on dördüncü âyeti vahyolundu. Olayın bundan sonrası, hadisimizde geçtiği gibidir.

Ebü'l-Yüsr' ün bu davranışında sanki şu âyet-i kerimeye ittiba gayreti vardır: "Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman sana gelseler de Allah'tan bağışlanmayı dileseler, Resul de onlar için istiğfar etseydi Allah'ı ziyadesiyle affedici, esirgeyici bulurlardı" (Nisâ, 4/64).

Aynı zamanda Hûd suresinin yüz on dördüncü âyeti; sabah, öğle ve ikindi namazlarını gündüzün iki ucunda, akşam ve yatsı namazlarını da, gecenin gündüze yakın olan kısmında olan namazlar olduğunu belirtmekle beraber; Müslümanların işlemiş oldukları küçük günahların affedileceği müjdesini de vermektedir.

Yani ayet-i kerime, beş vakit farz namazın, bu namazlar arasında işlenen küçük günahlar için kefaret olduğunu belirlemektedir.

Sahâbe ayet-i kerimedeki müjdenin sadece kendisi için mi olduğunu sorması, hükmün bütün ümmete yönelik olduğunun açıklanmasına vesile olmuştur. Bu da hiç şüphesiz Müslümanlar için son derece büyük bir lütuf ve ümit kaynağı olduğunu ortaya koymuştur.

Enes (r.a) şöyle dedi: Bir adam Peygamber (s.a.v)'e geldi ve: Ey Allah'ın Resûlü! Ben cezayı gerektiren bir iş işledim, cezamı ver! Dedi.

Tam o esnada namaz vaktiydi. Adam, Resûlullah ile birlikte namazı kıldı. Namazdan sonra: Ey Allah'ın Resûlü! Ben cezayı gerektiren bir iş yaptım, cezamı ver! Dedi.

Hz. Peygamber: "Sen bizimle birlikte namaz kıldın mı?" buyurdu. Adam: Evet, dedi. Hz. Peygamber de: "Öyleyse sen affolundun" [39] buyurdu.

Bilindiği gibi had, recim, dayak ve el kesme, Kur'an-ı Kerîm'de bahsi geçen ve peygamber efendimizin sünnetinde de yer alan cezalardır.

Ta' zir cezası ise, dinen belirlenmemiş olup takdiri hâkime bırakılmış olan cezadır.

Bu hadis-i şeriften iki durum anlaşılmaktadır.

Birincisi: Resûlullah (s.a.v)'e gelip bir suç işlediğini söyleyen sahâbe, ya işlediği suçun haddi gerektirdiğini zannediyordu.

---

[39] Buhârî; Hudûd, s-27. Ebû Dâvûd; Hudûd, s-10.

İkincisi: Yâda; ben ta' zir cezasını gerektiren bir günah işledim demek istiyordu. Çünkü: İşlediği suçun haddi gerektiren bir suç olsaydı, namaz kılmakla affolunmazdı. Hadis-i şeriften de anlaşılacağı gibi, onun işlediği suç, namaz kılmakla affedilen küçük günahlardan ya da ta'zîr'i gerektiren suçlardan olduğu anlaşılmaktadır.

Bu olayda da bir kez daha açıkça görüldüğü gibi, müminin işlediği küçük günahlar, kıldığı namazla affedilmektedir. O halde ibadetler, bizlere sadece sevap kazandırmakla kalmıyor, aynı zamanda işlediğimiz günahlara kefaret de oluyor. Bu durum bizler için gerçekten büyük bir ümit kaynağıdır. İmam-ı Nevevi, bu hadisi reca (ümit) bahsinde, bir ümit vesilesi olduğu için almış olduğu görülüyor. Çünkü: İnsanın kusurların affedilmiş olma ihtimali insanı hem rahatlatır hem de geleceğe şevkle baktırır.

Yüce Allah: "Ben merhametlilerin en merhametlisiyim. Bana hiçbir şeyi ortak koşmayanları cennetime koyun" buyurur ve bunun üzerine onlar cennete girerler. [40]

Enes (r.a)'den rivayet edildiğine göre; Resûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: "Allah Teâlâ, kulunun bir şey yedikten sonra hamd etmesinden, bir şey içtikten sonra hamd etmesinden hoşnut olur." [41]

Bir şey yediği ya da bir şey içtiği zaman Allah'a hamd etmek, kulun o nimeti kendisine verene teşekkür etmesi demektir. Şükür, nimetin devamını

[40] Ahmed b. Hanbel; Müsned, c-1, s-4.
[41] Müslim; Zikir, s-89. Tirmizî; Et'ime, s-18.

ve artmasını sağlar. O halde yokluk yoksulluk çekmemek için nimetin her çeşidini şükürle karşılamak gerekmektedir. Nankörlük ise şükrün tersi olarak, nimetin elden çıkmasına sebep olur.

Hamd etmek kulluk borcu olduğu halde, Allah Teâlâ'nın hamd eden kuldan razı olması, büyük bir lütuf ve ihsân dır. O'nun sonsuz rahmetinin bir tecellisidir.

Allah'ın rızası, her türlü nimetin ve ikramın üstündedir. O, razı olduğu zaman muhakkak ki kulunu sıkıntıya sokmaz. O'nun rızâsını kazanmak kurtulmak demektir. Hadis-i şerif tende anlaşıldığı gibi, yüce rabbimiz, verdiği nimetlerden istifade eden kullarının kendisine hamd ve şükürde bulunmasından razı olmaktadır. O'nun rızâsını kazanmanın ne kadar kolay olduğunu anlatmaktadır. Bu da müminler için büyük bir ümit kaynağı olarak yeterlidir.

Ebû Musa (r.a)'dan rivayet edildiğine göre Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu: "Aziz ve celil olan Allah, gündüz günah işleyenin tövbesini kabul etmek için gece rahmet kapısını açık tutar; gece günah işleyenin tövbesini kabul etmek için gündüz rahmet kapısını açık tutar. Bu uygulama güneş batıdan doğuncaya kadar böylece devam eder." [42]

Yüce Rabbimiz, günah işleyen kulları için gece ya da gündüze bağlı olarak muamele etmez. Yani onların cezalarını hemen vermediği gibi, ne zaman tövbe ederlerse o zaman kulları için kabul ve rahmet kapısını açık bulundurur. Hiç şüphesiz

[42] Müslim; Tevbe, s-31.

önemli olan, işlenen günah için derhal tövbe etmektir. Fakat tövbe, gündüzden geceye veya geceden gündüze tehir edilmişse, ya da daha sonraki zamanlara bırakılmışsa, artık kabul edilmez diye bir şey akla gelmemelidir. Allah Teâlâ'nın tövbeleri kabulü, güneşin batıdan doğuşuna yani mevcut düzenin tersine dönüp kıyametin kopmasına kadar devam etmektedir. Bu genişlik bizim gibi günahkâr ve ihmalci kullar için ne büyük bir lütuf ve ikramdır.

Güneşin batıdan doğuşu, bilindiği gibi kıyamet alâmetlerindendir. O zaman tövbe kapıları kapanır. Nitekim Allah Teâlâ, "Rabbinin bazı alâmetleri geldiği gün, önceden inanmamış ya da imanında bir hayr kazanmamış olan kimseye artık imanı bir fayda sağlamaz." (En'âm, 6/,158) buyurmuştur.

Şahıs olarak son nefese, dünya halkı olarak da güneşin batıdan doğuşuna kadar tövbe etme imkânına sahip bulunmak, gerçekten yüce Rabbimizin rahmetini ümit etmek bakımından büyük bir teşvik olmaktadır. Bunun için ne kadar hamd etsek ve ümit etsek yeridir.

Ebû Mûsâ el-Eş'ari (r.a)'den rivayet edildiğine göre Peygamber (s.a.v) şöyle buyurdu:

"Allah Teâlâ, bir ümmete rahmetle muamele etmek isterse, o ümmetin peygamberini onlardan önce öldürür. Onu, kendileri için âhirete öncü ve kılavuz yapar. Allah Teâlâ, bir ümmeti de helâk etmek isteyince, daha peygamberleri sağ iken o millete azâb eder, onun gözü önünde onları mahveder. Peygamberi yalanlayıp emrine karşı

gelmeleri yüzünden onları helâk etmek suretiyle peygamberini de memnun ve teselli eder.” [43]

Bu hadis-i şerif; Müslümanlar için bir başka ümit kaynağına işaret etmektedir. Çünkü: İslâm ümmeti yaşamaktadır. Onun büyük Peygamberi ise, âhirete intikal etmiştir. O yüce Peygamber, ümmetine dünyada rehberlik etmiş olduğu gibi, âhirete de rehberlik edecektir. Bu hâl, Allah Teâlâ’nın bu ümmete rahmetiyle muamele etmek istediğinin bir göstergesidir. Bu da ümmetinin kurtuluşu anlamına gelmektedir.

Eğer geçmiş bazı peygamberlerin ümmetleri gibi daha peygamber hayatta iken bu ümmet, isyan ve itaatsizlik sebebiyle helâk edilmiş olsaydı, onlar için hiçbir kurtuluş ümidi kalmayacaktı.

Çünkü: Kur’an’ı Kerimde peygamberlerinin gözü önünde helâk edilen ümmetlerin bağışlanmayacağı bildirilmiştir.

Ebû Zer (r.a)’den rivayet edildiğine göre Peygamber (s.a.v) Allah Teâlâ’nın şöyle buyurduğunu haber vermiştir:

“Kim bir hayır işlerse, ona onun on misli vardır veya daha da artırırım. Kim bir kötülük işlerse, ona da onun misli vardır. Ya da tamamen affederim. Kim bana bir karış yaklaşırsa, ben ona bir arşın yaklaşırım; kim bana bir arşın yaklaşırsa, ben ona bir kulaç yaklaşırım. Kim bana yürüyerek gelirse, ben ona koşarak varırım. Kim bana hiçbir şeyi ortak

[43] Müslim; Fezâil, s-24.

koşmamak şartıyla dünya dolusu günahla gelirse, ben kendisini o kadar mağfiretle karşılarım.” [44]

Ebu Hüreyre (r.a); Resûlullah (s.a.v)’den şöyle buyurdu. "Fâhişe bir kadın, sıcak bir günde, bir kuyunun etrafında dönen bir köpek gördü, susuzluktan dilini çıkarmış soluyordu. Kadıncağız mestini çıkararak (onunla su çekip köpeği suladı). Bu sebeple kadın mağfiret olundu." [45]

Kişi büyük günahlardan zina işlemiş olmasına rağmen cennete gitmesi nasıl olur diye insanın aklına gelebilir.

Defalarca zina suçu işleyen bir kişi, ihtimal ki; yaptığı fiilin, çok çirkin bir iş olduğunu anlamış ve nasuh tevbe-i istiğfarda bulunmuş olabilir.

Büyük veya küçük günah işleyen bir kişi Allah’a şirk koşmadığı sürece cennete girebileceğini aşağıdaki hadis-i şeriften de anlamaktayız.

Ebu Hüreyre: Resûlullah (s.a.v) buyurdular ki: "Bir adam yolda, yürürken susadı ve susuzluğu arttı. Derken bir kuyuya rastladı. İçine inip susuzluğunu giderdi. Çıkınca susuzluktan soluyup toprağı yemekte olan bir köpek gördü. Adam kendi kendine: "Bu köpek de benim gibi susamış" deyip tekrar kuyuya inip, mestini su ile doldurup dışarı çıktı ve köpeği suladı. Allah onun bu davranışından memnun kaldı ve günahlarını affetti."

Resûlullah’ın yanındakilerden bazıları: Ey Allah'ın Resulü! Yani bize hayvanlar(a yaptığımız iyilikler) için de ücret mi var?" dediler. Resûlullah

[44] Müslim; Zikir, s-22.
[45] Müslim; Tevbe, s-155.

Efendimiz: "Evet! Her canlı ciğer (sahibi) için bir ücret vardır" [46] buyurdu.

İbnü Ömer (r.a) anlatıyor: Resûlullah (s.a.v) buyurdular ki: “Bir kadın, eve hapsettiği bir kedi yüzünden cehenneme gitti. Kediyi hapsederek yiyecek vermemiş, yeryüzünün haşeratından yemeye de salmamıştı.” [47]

ALLAH’IN RAHMETİ KİMLEREDİR

Allah’ın rızasını kazanmak niyetiyle, canını ve malını Allah için feda edenlere ve iyilik yapıp kötülükten kaçanlara Allah çok şefkatlidir.

Yine Allah’ın emirlerini yerine getirip, bir taraftan da yönümüzü kıbleden ayırmadan, insanlık âlemine hareketlerimizle örnek olmalıyız. Yapılan bu örnek hareketlere de Peygamber Efendimizin şahit olmasını sağlamalıyız. Çünkü: Allah’ın, şefkati ve merhameti bu şekil hareket edenleredir.

Rabbimizden bizi ve bizden önce gelip geçmiş imanlı kardeşlerimizi bağışlamasını, kalplerimizde; iman eden kardeşlerimize karşı hiçbir kin bırakmamasını istemeliyiz. Böyle bir amel, Allah’ın hidayet verdiği kimselerden başkasına elbette ağır gelir.

Çünkü: Allah bizlerin imanını asla zayi edecek değildir. Zira Allah insanlara karşı şefkatli ve merhametlidir.

Allah; yüklerimizi taşımamız için hayvanları, denizde yüzen gemileri bizlerin emrine vermiştir.

---

[46] Buhari;, Şirb, s-9. Müslim; Selam, s-153. Ebu Davud; Cihad, s-47.
[47] Buhari; Bed'ül-Halk, s-17. Müslim; Birr, s-151.

Yeri beşik, dağları direk, güneşi kandil, Ay'ı takvimcilik, geceyi istirahat için örtü, gündüzü maişet kazanmak için aydınlık yapan, uykuyu huzur ve sükûn vasıtası kılan, göğü de bir çatı gibi başımız üstüne koyan ve bütün bunları insanoğlunun emrine musahhar kılandır. Çünkü Allah, insanlara çok şefkatli ve çok merhametlidir.

Allah üzerimize bela ve musibet yağdırsa, bu bela ve musibeti merhamet sahibi Allah'tan başka üzerimizden kaldıracak kimse yoktur. Bizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için apaçık ayetler indiren Allah'tır. Eğer bizim üstümüze Allah'ın lütfu, merhameti ve şefkati olmasaydı halimiz ne olurdu. Şüphesiz Allah, bizlere karşı çok şefkatli, çok merhametlidir.

Allah bizlere herhangi bir sıkıntı verirse sabır göstermeliyiz, hata günah işleyerek kendimize zulmedersek, kendimize yaptığımız bu zulümden dolayı; Rabbimizden bağışlamasını, bize acımasını ve mutlaka bizi bu ziyandan kurtulmamızı talep etmeliyiz.

Yine Allah'tan bizleri her türlü kötülüklerden korumasını; en büyük kötülük günü olan kıyamet günüdür. Allah kimi kıyamet günü kötülüklerinden korursa muhakkak ki onu rahmetine mazhar etmiş olur. O gün kim azaptan kurtarılırsa, gerçekten Allah onu esirgemiş ve en büyük kurtuluşa ermiş olacaktır.

Rabbimizden; merhamet dilemeliyiz. Rabbimiz; cehennemi insanlar ve cinler için yarattı. Çünkü: cehenneme Merhamet ettikleri cehenneme girmeyecektir.

Nefsimizin ayıbını görmeliyiz ve nefsimizi temize çıkarmamalıyız. Rabbimiz acıyıp korumazsa, nefis aşırı şekilde kötülüğü emreder. Ancak Allah'ın merhamet ettiği kimseler böyle değildir. Çünkü: Şüphesiz Rabbimiz çok bağışlayan, pek esirgeyendir.

Allah azizdir, hikmet sahibi olduğu için, Müminler birbirleriyle ancak kardeştirler, kardeşlerimizin arasını düzeltmeliyiz ve Allah'tan korkulması gerektiği gibi korkmalıyız ki Allah bizleri esirgeyip bağışlasın.

Çünkü: Mümin erkeklerle mümin kadınlar birbirlerinin velileridir. Onlar birbirlerine iyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar, namazlarını dosdoğru kılarlar, zekâtlarını verirler, Allah ve Resulüne de itaat ederler. İşte Allah onlara rahmet edecektir.

Kur'an'ı Kerim; Allah tarafından bizler için indirilen mübarek bir kitaptır. Kur'an okunduğu zaman susup onu dinlemeliyiz. Namazlarımızı kılıp, zekâtı verip, Peygamber Efendimiz(s.a.v)'in Hadis-i şeriflerine tabii olursak, şüphesiz Allah'tan merhamet görürüz.

Müslümanlardan bazılarının kalpleri eğrilmeye yüz tutarken, Peygamber Efendimizin bizden memnun olmasına çalışmalıyız. Allah'a ve Resul'üne itaat eden rahmete kavuşur. Allah'ta bizlerin tövbelerini kabul eder, yapmış olduğumuz hataları affeder.

Zaten bizlerden bir kişi olan Peygamber Efendimize, bizim sıkıntıya uğramanız ona çok ağır

gelir. Çünkü: Peygamber Efendimiz; bizlere karşı çok düşkün çok şefkatli, pek merhametlidir.

Hiçbir zaman Allah'ın rahmetinden ümit kesmemeliyiz. Çünkü Allah bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki Allah; çok bağışlayan, çok merhamet edendir. Allah'ın rahmetinden ümitlerini ancak Allah'ın ayetlerini ve Allah'a kavuşmayı inkâr edenler keserler, zaten onlar için cehennemde acıklı bir azap vardır.

Rabbimizden; gerek bizlere, gerekse ana babamıza verdiği nimetlere şükretmeye ve hoşnut olacağın iyi işler yapmaya muvaffak kılmasını ve Rahmetiyle iyi kulların arasına katmasını talep etmeliyiz. Ana ve babamız bizler küçükken alçakgönüllülükle üzerlerimize nasıl kol kanat germişlerse; şimdi de onlar için Rabbimizden, onlara öyle rahmetiyle kol kanat germesi için dua etmeliyiz.

Allah her şahsı, ancak gücünün yettiği ölçüde mükellef kılar. Herkesin kazandığı iyilik kendine, yapacağı kötülükte kendinedir. Unutur veya hataya düşersek Rabbimizden bizi sorumlu tutmamasını, bizden öncekilere yüklediği ağır yükü bize yüklememesi için dua etmeliyiz. Rabbimizden bizi affetmesini, bizi bağışlamasını, Bize acımasını için yalvarmalıyız. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım etmesini dilemeliyiz.

ALLAH RESULÜ'NÜN MERHAMET VE ŞEFKATİ

Enbiya suresi yüz yedinci ayeti kerimesinde Allah (c.c): "Biz seni âlemlere rahmet olarak

gönderdik” buyuruyor. Allah Resulü (s.a.v) âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir. Bu rahmetten bütün mahlûkat istifade ettiği gibi, Cebrail (a.s) ve müminler ise ayetle müjdelenmişlerdir. Cebrail (a.s), Efendimize şöyle der: “Kur'an, sana nazil oldu. Onu sana ben getirdim, fakat Tekvir Süresinin yirmi birinci ayeti nazil oluncaya kadar ben de akıbetimden emin değildim.” Göklerde ona itaat edilir, vahiyler ona emanet edilir.” (Tekvir, 81/21) buyurmuştur. İşte ya Muhammed! Sana indirilip gönderilen Kur'an sayesinde, durumum aydınlığa kavuştu. Ben de o rahmetten istifade ettim.

“Andolsun, size kendi içinizden öyle bir resul gelmiştir ki, sizin sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, müminlere karşı çok şefkatlidir, çok merhametlidir.” (Tevbe, 9/128).

Bu ayette, Efendimizin (s.a.v) müminlere olan şefkat ve merhametini, onlar için nasıl endişelendiğini, onların sıkıntıya düşmeleri, kendisine çok ağır geldiğini, müminlere olan şefkat ve merhametini ortaya koymaktadır. Peygamber Efendimiz (s.a.v) ümmetine öyle düşkündür ki, gece gündüz demeden, dünyada ve ahirette sıkıntıya düşmemeleri için, ayaklarının altı şişip, halsiz kalıncaya kadar çırpınıp durdu. Nitekim bir gün ellerini kaldırmış: “Allah’ım, ümmetimi koru, ümmetime acı!” diyerek ağlayarak dua ederken, yüce Allah, Cebrail (a.s)’e: “Ey Cebrail! Muhammed’e git niçin ağladığını sor!’ buyurur. Cebrail geldiğinde, peygamber efendimiz ümmeti için ağladığını söyler. Cebrail, Allah'ın huzuruna döner ve durumu anlatır. Yüce Allah buyurur ki: “Ey Cebrail! Muhammed’e git ve şunu söyle: Biz seni

ümmetin hakkında hoşnut edeceğiz, asla üzmeyeceğiz.” [48]

O'nu en çok düşündürüp üzen de, ümmetinden cehennem azabına uğrayacak olanların halidir. Ümmetinden bir kişi dahi Cehennem azabına uğramaması için, onları her konuda uyarmıştır. Bir baba şefkatiyle ümmetini doğru yoldan ayrılmamalarını söylemiştir. Yine bir hadisi şerifte buyurduğu gibi; “Hiç şüphesiz ben size bir babanın evlâdına olan durumu gibiyim.” [49]

O şanlı nebi, âlemlere rahmet olarak gönderilmiştir. Rahmetin biricik temsilcisi olduğundan insanlığın şefkat ve merhamet ocağıdır. Onun her şeyi kaplayan merhamet ve şefkati beşerî münasebetlerde ortaya çıktığını görüyoruz. Canlıdan cansıza, ağaçtan bitkiye, hayvandan insana varıncaya kadar bütün varlıkları kapsamaktadır. Çünkü o rahmet peygamberidir. Rasûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: “Ben Muhammed’im, ben Ahmet’im. Ve (ben) Rahmet peygamberiyim, tevbe peygamberiyim, Hâşir’im, Mukaffî’yim, savaşlar peygamberiyim.” [50]

Rahmet peygamberi (s.a.v)’in bu özelliğini Kur’an şu şekilde anlatıyor. “Allah’ın rahmeti sâyesinde ey Muhammed sen insanlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba ve katı kalpli olsaydın, şüphesiz insanlar etrafından dağılır giderlerdi. Onları bağışla, onlar için mağfiret dile, iş

[48] Müslim; İman, s-346.
[49] Ebu Davut; Taharet, s-4.
[50] Ahmed b. Hanbel, Müsned, c-5, s-405.

konusunda onlarla istişare et. Bir kere karar verdin mi Allah’a tevekkül et! Allah kendisine dayanıp güvenenleri sever.” (Âl-i İmrân, 3/159).

Bu âyette Allah Resul'ünün insani ilişkilerinin zemininin rahmet ve şefkat olduğu belirtilmektedir. İnsanların yanlışlık ve taşkınlıklarına hoşgörü ile mukabele etmesi ve onlar için Allah’tan mağfiret dilemesi öngörülmektedir. Ayrıca yapılacak işlerde insanların görüşlerine başvurması tavsiye edilmekte, ancak karar aşamasına gelmiş işlerde ise kararsızlık göstermeden Allah’a dayanarak işin sonuçlandırılması emredilmektedir.

Peygamberlerdeki merhamet ve şefkat, özel bir biçimde yerini almıştır. Çünkü Allah, peygamberlerin bu duyarlılıkta olmasını istemiştir. Mesela: İnsanlar Uhud dağını bir dağ ve kaya parçası gibi görmesine rağmen, peygamber efendimiz Uhud dağı için: “Biz Uhud’u severiz, Uhud da bizi sever” [51] buyurmuştur.

Peygamber efendimiz (s.a.v)’in bütün varlıkları kaplayan şefkat ve merhameti bütün bitkileri ve ağaçları kuşattığını görüyoruz. Nitekim o şöyle buyurur: “Kim bir südre ağacını keserse, Allah onun başını cehenneme uzatır” [52] demiştir.

Onun nazarında korunmaya muhtaç olan her şey, şefkat ve merhametle korunmalıydı. Bu yüzden hayvanlarına eziyet eden insanları insaf ve şefkate davet ederdi.

---

[51] Buhârî, Cihâd, s-71. Müslim, Hac, s-504.
[52] Ebû Dâvûd, Edeb, s-158.

Nitekim bir gün Allah Rasûlü; Ensar'dan birinin bahçesine vardı. Orada bulunan deve Resûlullah'ı görünce inledi ve gözlerinden yaşlar akmağa başladı. Allah Rasûlü hayvanın yanına gidip başını okşadı, devenin ağlaması durdu.

Sonra Rasûlullah bahçe sâhibini arayıp buldu ve adama buyurdu ki: "Şu hayvanı sana veren Allah'tan korkmuyor musun? Bu hayvan senin onu dövüp işkence ettiğinden şikâyet etti." [53]

Bir başka seferinde keseceği hayvanın gözü önünde bıçağını bileyen sahabeye: "Sen bu hayvanı kaç defa öldüreceksin?" [54] Diye çıkışmıştır.

Mekke'nin fethi için Medine'den kalkan on bin kişilik ordusuyla Mekke yakınına gelen Allah Rasulü'nün yeni yavrulamış bir köpeği askerler tarafından ezilmesin diye, başına nöbetçi dikerek koruma altına almış olması efendimizin yaratılanlara şefkatini gösteren çok önemli bir hadisedir.

Yine efendimiz bir gün buyurdu ki: "Nefsim kudret elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki, birbirinize merhamet etmediğiniz müddetçe cennete giremezsiniz." sahabeler dedi ki: "Yâ Rasûlullah! Hepimiz merhametliyiz." Allah Rasûlü şöyle buyurdu: "Benim kastettiğim merhamet, bütün yaratılanlara şamil olan merhamettir." [55]

Hadisi şerifte belirtildiği gibi, peygamber efendimiz (s.a.v)'in ümmetine şefkat ve merhameti

---

[53] Ebû Dâvûd; Cihâd, s-44.
[54] Ebû Dâvûd; Cihâd, s-44.
[55] Hâkim; Müstedrek, c-4, s-185.

bir babanın evlâdına olan şefkat ve merhametinin fekkindedir. Onun rahmeti sadece kendi zamanında yaşayan müminlere yönelik değildir. Kıyamete kadar gelecek olan bütün ümmetini kapsayacak şekilde devam etmektedir.

Ömer İbnü Hattâb (r.a) şöyle dedi: “Resûlullah (s.a.v)’in huzuruna çocuğuna duyduğu özlemden dolayı rastladığı her çocuğu kucaklayan, göğsüne bastırıp emziren bir kadının da aralarında bulunan bir esir grubunu getirdiler. Resûlullah (s.a.v) çevresindekilere (o kadını işaretle): “Bu kadının çocuğunu ateşe atacağına ihtimal verir misiniz?” diye sordu. Asla, atmaz! Dedik.

Bunun üzerine Hz. Peygamber: “İşte Allah Teâlâ kullarına, bu kadının yavrusuna olan şefkatinden daha merhametlidir” [56] buyurdu.

“Anne şefkati” üzerine söylenmiş sözler, yazılmış destanlar ve yaşanmış ve yaşanmakta olan olaylar hemen herkesin bildiği gerçeklerdir. Hadis-i şerifte bahsedilen hadise, muhtemelen Hevâzin Kabilesi esirleri içinde bulunan emzikli bir annenin, ayrı düştüğü yavrusunu arayışı, rastladığı her çocuğu kucağına alıp emzirişi, rivayetlere göre en sonunda kendi çocuğunu buluşu ve onu bir daha bırakmamacasına ona sarılışı olayını, Hz. Peygamber ve bir grup sahabenin gördükleri anlatılmaktadır. Her olayı ümmetinin eğitimi ve bazı gerçeklerin öğretimi için fırsat bilen Peygamber efendimiz (s.a.v), bu olayı Allah’ın, kullarına olan merhametine misal olarak anlatmak istemiştir.

---

[56] Buhârî; Edeb, s-18. Müslim; Tevbe, s-22.

Bir anne kolay kolay yavrusundan nasıl vazgeçmez, onu her çeşit yaramazlığına rağmen şefkat ve hoşgörü ile karşılar ise, Allah Teâlâ da kullarına, bir anneden çok daha ileri derecede şefkat ve merhametle muamele eder. Bu gerçek ise, biz kullar için en büyük umut kaynağıdır. Annesinin himâyesinde olduğunu bilen çocuğun duyduğu huzurdan daha büyük bir huzuru, merhameti herkesi kuşatmış olan Allah'ın kullarının duyması pek tabiidir.

Unutulmamalıdır ki Allah Teâlâ kuluna, kulunun kendisini düşünüp tasavvur ettiği muamele edecektir. Bu sebeple Allah Teâlâ'nın rahmetiyle tecelli edeceğini düşünerek ve daima böyle bir ümit içinde bulunarak hareket etmeliyiz. Çünkü Allah Teâlâ: "Kulumun zannı üzereyim, kulum Beni nasıl tanırsa, onunla öyle muamele ederim" hadis-i kudsîsi bizlere en büyük müjde ve en önemli ümit kaynağımızdır. [57]

Ebû Eyyûb el-Ensari (r.a); Peygamber fendimiz (s.a.v)'den: "Esir de olsa anne ile yavrusunun arasını ayırmayın" [58] hadîs-i şerifini aktarmıştır.

Resûlullah Efendimiz (s.a.v); yine bir hadîs-i şerifte şöyle buyuruyor. "Ben lanetçi olarak gönderilmedim. Ben ancak rahmet olarak gönderildim." [59]

Çölde yaşayan Araplardan bazıları Resûlullah (s.a.v)'ın yanına geldiler: Resûlullah (s.a.v)'in çocukları öpüp sevdiğini görünce: Siz çocuklarınızı

[57] Buhari; Tevhid, s-15. Müslim; Tevbe, s-1.
[58] Tirmizî; Siyer, s-17. Ahmed İbni Hanbel; Müsned, c-5, s-413.
[59] Müslim; Birr, s-87.

öpüyor musunuz? Dediler. Hz. Peygamber (s.a.v): Evet, cevabını verdi.

Onlar: Ama biz vallahi çocukları öpmeyiz dediler. Bunun üzerine Peygamber fendimiz (s.a.v): "Allah sizin kalbinizden merhameti söktüyse ben ne yapabilirim" [60] buyurdu.

Akra' b. Habis (r.a); Hz. Peygamber (s.a.v)'i torunu Hasan'ı öperken görünce: "Benim on çocuğum var onlardan birini bile öpmedim" dedi. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v): "Merhamet etmeyene merhamet olunmaz" [61] buyurdu.

Bir hadisi şerifte, peygamber efendimiz (s.a.v) buyuruyor ki: Ben bazen uzatmak niyetiyle namaza başlarım. Fakat bir çocuğun ağlayışını duyar ve annesinin ona düşkünlüğünü bildiğim için namazı kısa tutarım. [62]

Abdullah İbnü Cafer(r.a); Resûlullah (s.a.v)'ın kaza-i hacet yaparken geri tarafından istitar (perdelenme) için en ziyade tercih ettiği sütre, bir bina veya bir hurma kümesi idi. Bir seferinde Ensar'dan bir zatın bahçesine girdi. Orada bir deve vardı. Deve Resûlullah (s.a.v)'ı görünce inledi ve gözlerinden yaşlar aktı. Resûlullah (s.a.v) deveye yaklaştı ve gözyaşlarını sildi. Hayvan sakinleşti. "Bu devenin sahibi kim" diye sordu. Ensar'dan bir genç: "O bana aittir ey Allah'ın Resulü!" deyip ortaya çıkınca Resûlullah (s.a.v) ona: "Allah'ın sana mülk kıldığı bu deve hakkında Allah'tan korkmuyor musun? Bak! Bu bana şikâyette bulundu. Sen bunu

[60] Müslim; Fedâil, s-64.
[61] Müslim; Fedâil, s-65. Dârimi; Siyer, s-38.
[62] Müslim; Salât, s-192.

acıktırıyor ve fazla çalıştırarak da yoruyormuşsun." [63]

Kendisini görünce inleyen bir devenin yanına gidip başını okşadıktan sonra sahibini, "Senin eline verdiği bu hayvan hakkında Allah'tan korkmuyor musun? Hayvan bana, senin onu aç bıraktığından ve çok yorduğundan şikâyet etti" diyerek azarlamıştır Açlıktan karnı sırtına yapışmış bir deve görünce de, "Bu dilsiz hayvanlar hakkında Allah'tan korkun" [64] buyurmuş

Yine Resûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur. Bindiği deveye bedduada bulunan bir kadının hayvandan aşağı indirilmesini istemiştir. [65] Hayvanlara hakaret edilmesini hiçbir zaman hoş karşılamamıştır. Atalarımız hayvana eziyet yapmak isteyene “dilsize yazık olur! Yapma” derlerdi.

Abdurrahman İbnü Abdullah, babası Abdurrahman (r.a)'dan rivayet eder ki şöyle demiştir: "Biz bir seferde Resûlullah (s.a.v) ile beraber idik. Resûlullah bir ara bir ihtiyacı için yanımızdan ayrıldı. O sırada hummara denen bir kuş gördük, iki tane de yavrusu vardı. (Kuş kaçtı) yavrularını aldık. Kuş etrafımıza yaklaşıp sesiyle birlikte kanatlarını çırpıp havada inip çıkmaya başladı. Resûlullah (s.a.v) efendimiz gelince: "Kim bu zavallının yavrusunu alıp onu ıstıraba attı? Yavrusunu geri verin!" diye emretti. Bir ara, ateşe verdiğimiz bir karınca yuvası gördü. "Kim yaktı

---

[63] Ebu Davud; Cihad, s-47.
[64] Ebû Davud; Cihad, s-44.
[65] Müslim; Birr, s-80.

bunu?" diye sordu. "Biz!" dedik. "Ateşle azab vermek sadece ateşin Rabbine hastır" [66] buyurdu."

Ebu Hüreyre(r.a); Resûlullah (s.a.v) buyurdular ki: "Peygamberlerden birini bir karınca ısırdı. O da (öfkelenerek) karıncanın yuvasının yakılmasını emretti ve yakıldı. Allah Teâlâ Hazretleri ona şöyle vahyetti: "Seni bir karınca ısırmışken, sen tesbih eden bir ümmeti yaktın." [67]

Peygamberimizdeki merhamet ve şefkat, kuşların ve hayvanların acı duyması bir tarafa, onların en ufak bir sıkıntı çekmesine gönlü razı olmazdı. Merhamet ve şefkati ummanları dolduracak kadar genişti. Öyle ki, zorunlu ihtiyaçlar haricinde zevk için kuşların avlamasını tasvip edip hoş karşılamazdı. “Yerdekilere merhamet edin ki göktekiler de size merhamet etsin” [68] buyurmuştur.

Merhamete erişmeyi, tüm yeryüzündeki varlıklara merhamet etmeye bağlamıştır. Bir keçiyi sağan adamın yanına uğradığında ona şunları söylemiştir: “Sağdığında yavrusu için de süt bırak.” Hayvanı keserken, bilenmiş bıçakla ve hayvana fazla eziyet çektirilmeden kesilmelerini özellikle emretmiştir.

“Bir Müslüman bir ağaç diker de bunun meyvesinden insan, evcil veya vahşi hayvan veya bir kuş yiyecek olsa, yenen şey ağacı yetiştiren kişi için

---

[66] Ebu Davud; Cihad, s-122; Edeb, s-176.
[67] Buhari; Cihad, s-152. Ebu Davud; Edeb, s-176.
[68] Tirmizî; Birr, s-16.

bir sadaka hükmüne geçer” [69] “Kıyamet kopma anında bile olsa, elinde ki ağacı mutlaka diksin.” [70]

Yüce Allah’ın Mekke’yi Harem-i bölge yaparak bir anlamda sit alanı ilân etmesi yanında, Peygamber (s.a.v) de, Medine’yi sit alanı ilân etmiştir. “Yeryüzü bana mescit kılındı, onun toprağı temiz ve temizleyicidir,” buyurmuştur.

Uhud dağı için; Peygamber efendimizin teveccühüne mazhar olmuş bir mekân, kıyâmete kadar gelecek olan ümmete mübarek bir ziyaretgâhtır. Efendimiz hayatı seniyelerinde Uhud’u ve Uhud şehitlerini sık sık ziyarete giderdi. “Biz Uhud’u severiz, Uhud da bizi sever!” [71] buyurmuşlardır.

Allah’u a’lem Efendimiz, Uhud harbinin neticesi olarak şehitler verilmesi nedeniyle, Uhud’a karşı bir uğursuzluk atfedilmesinden endişe etmiş ki, muhtemel bir nefret hissine mâni olmak için: “Biz Uhud’u severiz, Uhud da bizi sever!” buyurarak bu mekâna olan muhabbetini bu şekilde ifâde etmiştir. İşte efendimiz’ in merhamet ve şefkatinin bereketiyle bu dağ; üzerinde mübarek şehitlerin metfun olduğu mukaddes bir mevki olarak yâd edilmektedir.

Peygamber efendimiz; Uhud dağıyla karşılıklı birbirlerini sevdikleri gibi, aynı şekilde, Mekke, Medine ve başka yerler için sevgisini dile getiren pek çok hadisi şerifi mevcuttur. Yine Peygamber efendimiz; gökyüzündeki güneş ay ve yıldızlarla da

---

[69] Müslim; Müsakat, s-10.
[70] Buharî; Edebül Müfred, s-168.
[71] Buhârî; Cihâd, s-71. Müslim; Hac, s-504.

ilgilenmiş, güneş ve ayın tutulmasını namaz ve dua fırsatı olarak değerlendirmiş, ümmeti için şefkatiyle bütün çabayı sarf etmiştir.

Peygamber efendimiz ve bütün peygamberlerin bu kadar merhamet ve şefkate haiz olmasına rağmen; Allah'ın rahmet, merhamet ve şefkatinin yanında kıyas dahi yapılamayacağını şu ilginç olayla paylaşmış olalım.

Hz. Süleyman´ın bir karıncaya bir yıllık yiyeceğini sormuş. Karınca, "bir buğday tanesi yerim" demiş. Cevabın doğru olup olmadığını kontrol etmek isteyen Hz. Süleyman: Karıncayı içinden çıkamayacağı bir kap içerisine yerleştirir ve yanına da bir buğday tanesi koyarak denemeye bırakır. Hz. Süleyman; bir yıl sonra karıncaya bakmış, daha buğday tanesinin yarısını yemiş. Hepsini niçin yemediğini merak ederek sormuş. Karınca şöyle cevaplamış: "Daha önce benim rızkımı yüce Allah verirdi. Ben de O´na güvenerek bir buğday tanesini tamam olarak yerdim. Çünkü O beni asla unutmaz ve ihmal etmezdi. Fakat bu işi insan üzerine alınca pek güvenemedim, bir yıllık yiyeceğimin yarısını yiyerek, diğer yarısını da ertesi yıla bıraktım" demiştir.

ÎSÂR HASLETİ

İsar hasleti; kardeşinin nefsini kendi nefsine tercih etmede en önde olanlardır. Bu ayetin nüzulüne sebep olan olay ise şöyle gelişir: Ebu Hüreyre (r.a) anlatıyor: Bir adam Resûlullah (a.s)'a gelerek: "Ben açlıktan bitkinim!" dedi.

Resûlullah (a.s), derhal hanımlarından birine haber gönderip yiyecek istedi. Hanımlarından biri: “Seni hak ile gönderen Zât-ı Zülcelâl'e yemin olsun, yanımızda sudan başka bir şey yok” dedi. Resûlullah (a.s), bunun üzerine diğer bir hanımına haber gönderdi. O da aynı şeyi söyledi.

Resûlullah (a.s) sonunda: “Bu açı kim misafir edip doyurursa Allah ona rahmet edecektir!” buyurdu. Ensar’dan Ebu Talha (r.a) hemen yerinden kalkıp: “Ey Allah'ın Resulü! Ben misafir edeceğim!” buyurdu ve onu akşam evine götürdü.

Evde hanımına: “Yanında yiyecek bir şey var mı?” diye sordu. Hanım: “Hayır, sadece çocukların yiyeceği var!” dedi. Bunun üzerine hanımına: “Sen onları bir şeyler bahane ederek uyut. Misafirimiz girince, ona sanki yiyormuşuz gibi görünelim. Yemek için elini tabağa uzatınca, lambayı düzeltmek üzere kalk ve onu söndür!” diye tembihte bulundu. Kadın söylenenleri yaptı. Beraberce oturdular. Misafir yedi. Karıkoca geceyi aç geçirdiler.

Sabah olunca mescide geldiler. Resûlullah (a.s), Ebu Talha'ya: “Dün gece misafirinize olan davranışınız sebebiyle Allah Teâlâ Hazretleri sizin davranışınıza karşı çok taaccüp etti ” buyurdu ve şu ayet-i kerime nazil oldu.

“Daha önceden Medine'yi yurt edinmiş ve gönüllerine imanı yerleştirmiş olan kimseler, kendilerine hicret edip gelenleri severler; onlara verilenler karşısında içlerinde bir çekememezlik hissetmezler; kendileri zaruret içinde bulunsalar bile onları kendilerinden önde tutarlar. Nefsinin

tamahkârlığından korunabilmiş kimseler, işte onlar saadete erenlerdir.” (Haşir, 59/9). [72]

Yermük savaşında yaralılar arasında dolaşan ve amcasının oğlu Haris (r.a)’i arayıp bulan Hz Huzeyfe, ona su isteyip istemediğini sorar. Tam su vereceği sırada İkrime (r.a)’in su isteyen sesi duyulur. Bu ses üzerine suyu içmeyen Haris, suyu İkrime' ye götürmesini işaret eder. Huzeyfe İkrime’ ye su içireceği sırada da, İlyas (r.a)’ın su isteyen sesi duyulur. Sesi duyan İkrime de suyu içmeden İlyas’a götürmesini işaret eder. Huzeyfe, İlyas'a suyu götürünce vefat ettiğini görür ve suyu içiremez.

Bunun üzerine hemen geri dönüp önce İkrime’ ye ve akabinde amcası oğlu Harris'e ulaştırmak istediyse de bu ikisine de yetiştiremeden vefat ettiklerini görür. Son nefeslerinde bile diğerlerinin nefislerini kendi nefislerine tercih eden bu mübarek sahabeler Hakk’ın rahmetine kavuşurlar. [73]

Ebu Talha yukarıdaki örnek hareketlerde de görüldüğü gibi, yanlarında hiçbir şey yok iken veren bu insanlar, aşağıda vereceğimiz ikinci örnekte de, varlık içerisinde iken de, yine var olan her şeylerini vermektedirler.

Medine’de Ensar arasında en fazla hurmalığı bulunan Ebu Talha idi. En sevdiği malı da Mescidi Nebevinin karşısındaki Beyruhâ adlı hurma bahçesiydi. Resûlullah (s.a.v) bu bahçeye girer ve oradaki tatlı sudan içerdi. “Muhtaçlara ve fakirlere

[72] Buhârî; Menâkıbü’l-Ensâr, Haşir, c-10, s-6; Müslim Eşribe s-172.
[73] Hayatü’s Sahabe, c-1-313.

yardım ederken malınızın kötüsünü değil de iyisini vermedikçe, olgun bir imana kavuşamazsınız. İmanda en yüksek mertebeye çıkmak istiyorsanız, yoksullara malınızın en sevdiğinizi bağışlayınız.” (Al-i İmran,3/ 92).

Bu zât derin bir coşku içinde ayet-i kerimeyi dinledikten sonra ayağa kalkarak şöyle dedi: Ya Resûlullah benim servetim içinde en kıymetli ve bana en sevgili olan, şehrin içindeki sizin de bildiğiniz bahçemdir. Bu andan itibaren Allah rızası için onu, Allah Resulüne bırakıyorum. İstediğiniz gibi tasarruf eder, dilediğiniz fakire verebilirsiniz.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v) şöyle buyurdu: “Aferin sana! Kârlı mal dediğin işte budur! Seni duydum, Ebu Talha. Onu akrabalarına vermeni uygun görüyorum” dedi. Ebu Talha: Öyle yapayım, ya Resûlullah, dedi ve bahçeyi akrabaları ve amcasının oğulları arasında taksim etti. [74]

Ebu Talha, bahçeyi taksim ettikten sonra sevinçli bir şekilde kararını uygulamak için, Mescid’ den çıkarak bahçeye gider. Ebû Talha’nın hanımı Ümmi Süleym (Rumeysâ), bahçede bir hurma ağacının gölgesinde oturuyordu. Ebû Talha, bahçe duvarına kadar geldi ama içeriye girmedi. Onun geldiğini gören hanımı Ümmü-i Süleym:

“Ebû Talha, duvarın dışında ne bekliyorsun? İçeri gelsene” dedi. Ebû Talha: “Ben içeri giremem, Ümmi Süleym! sen de eşyanı toplayıp dışarı çıkar mısın?” dedi.

---

[74] Buhârî, Zekât 44, Müslim, Zekât 42, 43

Ümmi Süleym biraz şaşırdı: “Neden, bu bahçe bizim değil mi?” dedi.

Ebû Talha: “Hayır, artık bu bahçe bizim değil, şu andan itibaren Medine fukarasınındır” dedi. Sonra da, Peygamber efendimizden dinlediği ayet-i kerimeyi ve verdiği kararını hanımına anlattı.

Ümmi Süleym Hanım bu sözler karşısında, hiç tereddüt etmeden şunu sordu: “İkimiz namına mı, yoksa sadece kendi şahsın için mi bağışladın?” “İkimiz namına bağışladım” cevabını alınca da: “Ey Ebû Talha, Allah senden razı olsun. Etrafımızda fakirleri gördükçe, ben de aynı şeyi düşünürdüm de sana söylemeye bir türlü cesaret edemezdim; Allah bu hayrımızı kabul buyursun, bekle öyleyse bahçeden çıkıp ben de yanına geliyorum!”

İsar mal ile olduğu gibi can ile de olabilir. Kişinin sevdiği bir kimse için kendi rahatını, huzurunu, hatta hayatını feda etmeyi göze alması can ile isardır. Başta Ebû Talha olmak üzere sahabelerin kendilerini, Resûlullah’ı korumak üzere siper olmaları ve bu uğurda yaralanmaları, can ile isarın en güzel örneklerini oluşturur. [75]

Yine Hazret-i Ömer (r.a) Şam'a girişinde, deveye binme sırası kölesine geldiğinde, şehrin kapısına varmış olmalarına rağmen, deveye ısrarla kölesini bindirmiştir. Kendi yaya, kölesi ise devenin üzerinde olduğu hâlde Şam'a girmeleri erişilmesi zor bir isar hasletidir Bunlardan dolayı ki; isar her zaman mal ile olmaz. Böyle tavırlar da bir çeşit isar hasletidir.

---

[75] Buhârî, Cihat, 80; Menâkıbü'l-Ensâr, 18.

İnfakın en yüksek derecesi olan isar, kendinden koparıp verme, kendi hakkını din kardeşine devretme hâdisesidir Peygamber, sahâbe ve salih kullarda gördüğümüz, en yüksek seviyede ki infak keyfiyetidir

Hz. Ali (kerremallâhu vecheh) ile Hz. Fâtıma (r.anha)'nın şu hâlleri îsârın hakikatini ne güzel ifade eder İbni Abbas (r.a) bildirdiğine göre, Hz. Ali ile Hazret-i Fâtıma (r.anhümâ), ciğerpareleri olan evlatları, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin hastalanmışlardı, hastalıktan kurtulurlarsa üç gün oruç tutmayı adamışlardı. Çocuklar iyileşince üç gün adak orucunu tutmaya başladılar

İlk gün iftarlık olarak arpa unundan bir yemek yapmışlardı Tam iftar edecekleri sırada kapıları çalındı Gelen, aç ve yoksul biriydi Gelen, aç ve yoksula, ellerindeki yemeği ikram edip, kendileri su ile iftar ettiler

İkinci gün olup iftar vakti geldiğinde, bu sefer kapıya bir yetim gelmişti O günkü yiyeceğini de yetime verip, yine su ile iftar ettiler Üçüncü gün yine iftar vakti, bir esir yardım istemek için kendilerine müracaat etti. Büyük bir sabır ve başkasını kendi nefsine tercih etme örneği göstererek, iftarlıklarını esire bağışladılar İnfaktaki bu erişilmez haslet, başkalarını nefsine tercih etme ve bu yüce ahlâk, gelen ayeti kerime ile ilâhî tebrike mazhar olmuşlardır

"Kendileri istekli oldukları halde yemeklerini yoksula, öksüze ve esire verirler ve onlara: 'Bunu size Allah rızası için yediriyoruz. Sizden karşılık ve teşekkür beklemiyoruz. Biz Rabbimizin sert, belâlı

bir gününden korkarız', derler. Allah da onları o günün fenalığından korur. Yüzlerine parlaklık, gönüllerine sevinç verir." (İnsan, 76/8-11). [76]

Medine'ye hicretten sonra Resûlullah (s.a.v), muhacirlerle Ensarları kardeş yapmıştı. Aralarında kardeşlik kurulanlardan birisi de Mekke muhaciri Abdurrahman b. Avf (r.a) ile Medineli Ensar'dan Sa'd b. Rabi (r.a) idi. İsar hasleti bu kardeşler arasında en zirveye çıkmıştı. Abdurrahman b. Avf ile Sa'd b. Rabi arasında şöyle bir isar hasleti yaşanır.

Büyük bir ihtimalle isar hasleti söyle yaşanmış görünüyor. Sa'd b. Rabi hanımlarını karşısına alarak. Kardeşim Abdurrahman b. Avf, sırf Allah rızası için evini barkını, çoluk çocuğunu Mekke'de bırakıp Medine'ye hicret edip gelmiş. Benim ise birçok malım var ve ikiniz de benim eşimsiniz. Benim birçok malım ve iki eşim varken kardeşimin hiçbir şeyi yoktur. Kardeşime malımın yarısını ve sizlerde kabul ederseniz hanginizi tercih ederse, tercih edileni boşayayım ve onunla evlensin. Kardeşimin de malı ve bir eşi olsun diyerek, hanımlarına böyle bir teklif götürerek istişare etmiş olabileceği görünüyor.

Yâda hanımlarda gönüllü olarak böyle bir isar hasletine katılmak istemişler olabilir. Veya hanımlar isar hasletine katılmak için, eşi ne karar vermişse hiç tereddüt etmeden o karara saygı duyup uygulamak istemişler olabilir. Muhakkak hem Cenab-ı Hakk'ın, hem de kendilerinin rızası

[76] Fahruddin Razi; Tefsiri Kebir Mefatihul Ğayb, Akçağ y. c-22, s-235.

dairesinde hareket ederek karar vermişlerdir. Hanımlarda da, kendi nefislerini kardeşinin nefislerine tercih etme hasleti dediğimiz isar hasleti var ki; Abdurrahman b. Avf hangimizle evlenmek isterse bizi boşayabilirsin, biz Abdurrahman b. Avf'la evlenmeyi kabul ediyoruz demişler olabilir. Sonuçta; Sa'd b. Rabi, Abdurrahman b. Avf'a karşı böyle bir teklifte bulunmuştur.

Çünkü Resûlullah (s.a.v) hanımlarıyla istişare etmeden, onlardan hakkı olan bir şeyi istemezdi. Sefere çıkacağında, sıra hangi eşinde ise sefere onunla çıkardı, akşam kalma sırası hangi eşinde ise onda kalırdı, muhakkak sıraya riayet ederdi. Hatta Ahzâb suresinde şöyle buyrulmaktadır: Ey Nebi! Zevcelerine de ki: "Eğer dünya hayatını ve süsünü istiyorsanız, öyleyse gelin size boşama bedeli vereyim ve sizi güzelce bir bırakmayla salıvereyim." "Yok, eğer (siz), Allah'ı ve Resulünü ve ahiret yurdunu istiyorsanız, hiç şüphesiz ki Allah, içinizden iyilik edenlere büyük bir mükâfat hazırlamıştır." (Ahzâb, 33/28-29)

Sa'd b. Rabi, Abdurrahman b. Avf'a karşı dedi ki: "Ben Ensar'ın malca en zenginiyim. Malımı ikiye böleyim, yarısı senin olsun. Benim iki hanımım var; onları gör, hangisini beğenirsen, söyle onu boşayayım. İddeti bittiği zaman onunla evlenirsin."

Bu yüksek seciyeli teklife karşı Abdurrahman b. Avf dedi ki: "Allah aileni de malını da sana mübarek eylesin. Çarşınız nerede bana onu söyle." O da ona Benu Kaynuka çarşısını gösterdi. O gün yağ ve peynir alıp satmaktan bir miktar kazanç elde etti.

Ticareti iyi bildiği için kısa bir zamanda çok büyük servet elde etti. [77]

Hz. Peygamber'in (s.a.v.) mal çokluğu için duasına da mazhar olan Abdurrahman b. Avf, çok geçmeden öylesine zengin oldu ki, bir defada yedi yüz deveyi yükleriyle birlikte Allah yolunda bağışlayacak dereceye geldi. Kendisi der ki: "Elime taş alsam, altın ve gümüş olduğunu gördüm." [78]

"Abdurrahman b. Avf cemaate imam olduğu bir sırada Resûlullah'ın gelip kendisine uyması, onun faziletine bir yenisini daha ilave ediyordu.

Hadise Tebük Seferi esnasında oldu. Peygamberimiz bir ara kafileden ayrılmıştı. Sabah namazının vakti geçmek üzereydi.

Sahabeler, Hz. Abdurrahman b. Avf'ı imamlığa geçirdiler ve arkasında namaza başladılar. Birinci rekât için rükûya gidildiğinde Peygamberimiz geldi ve cemaate katıldı. İkinci rekâtı Abdurrahman b. Avf' ın imamlığında kıldı. Cemaat selam verdikten sonra kalktı, namazı tamamladı. Namazını bitirince: "Güzel kıldırdınız, iyi yaptınız." buyurarak iltifatta bulundu." [79]

Sa'd b. Rabi kıssasında dikkati çeken, Abdurrahman b. Avf'a malının yarısını ve eşlerinden birini teklif etmesi, büyük bir isar hasleti olarak görülür. Hanımlarda bu isar hasletinin kahramanı Sa'd b. Rabi'den geri kalmamışlardır. Hanımlarda da bu isar hasleti göze çapmaktadır. Zengin varlıklı

---

[77] Buhârî; Menâkıbü'l-Ensâr, 3, Tirmizi; Birr, 22.
[78] Ahmed İbni Hanbel; Müsned, 1: 91.
[79] Ahmed İbni Hanbel; Müsned, c-1: 91.

bir ailede hanım olan eşlerin boşanmayı kabul edip, şayet Abdurrahman b. Avf hangisini tercih ederse evlenmeyi kabul etmeleri, her hanımın yapabileceği kolay bir isar hasleti değildir. Eşlerde kendi nefislerini, kardeşinin nefislerine tercih etmişlerdir.

Yaratılmışların hiçbiri sahavet, infak ve isar da, Resulü Ekrem (s.a.v) ile kıyaslanamaz O, cömertliğin her çeşidinin en üst seviyesinde idi.

Kureyş müşriklerinin önde gelenlerinden olan Safvan bin Ümeyye Müslüman olmadığı hâlde Huneyn ve Tâif gazalarında, Resûlullah efendimiz (s.a.v)'in yanında bulunmuştu Crane de toplanan ganimet mallarını gezerken, Safvan' ın bunlara büyük bir hayret içinde baktığını görmüş.

Efendimiz (s.a.v) "Pek mi hoşuna gitti" diye sormuş " Evet " Cevabını alınca: "Al hepsi senin olsun!" buyurmuştur Bunun üzerine Safvan kendisini tutamayarak: "Peygamber kalbinden başka hiçbir kalp bu derece cömert olamaz " dedi. İman edip şehadet getirdi. [80]

Bir savaşta arkadaş olan iki asker, cephede kıyasıya çarpışıyordu. Arkadaş olan askerlerden birisi, arkadaşının gözünün önünde vurulmuştu. Daha ölmemişti, ama arkadaşını kurtarması gerekiyordu.

Komutanından izin alıp, arkadaşını kurtarmayı istedi. Komutanı kendisinin de vurulacağını düşünerek, razı olmadı. Israrını sürdürdü, komutanından izin aldı. Sürüne sürüne arkadaşının yanına vardığında, her tarafı kanlar içindeydi.

---

[80] Tirmizî, Zekât, 30.

Sırtlayıp sipere getirdi. Komutan baktığında asker ölmüştü.

Komutan; “bu kadar riske değdi mi?” Deyince: “Evet komutanım! Değdi. Çünkü gittiğimde daha hayattaydı, son sözünü söyleyip gözlerini öyle kapadı” dedi. Komutan; “son sözü ne imiş” dedi. Asker; “Mutlaka geleceğini biliyordum” dedi. İşte dostluğun ve kardeşliğin güzel bir örneği, beklenen ve beklenilen sadakat!

İşte yine bir başka ahde vefa ve sadakat örneği:

Hz. Ömer arkadaşlarıyla sohbet ederken, huzura üç genç girerler. Derler ki: Ey halife, bu aramızdaki arkadaş bizim babamızı öldürdü. Ne gerekiyorsa lütfen yerine getirin, derler.

Bu söz üzerine Hz Ömer: Suçlanan genç kişiye, anlat bakalım aranızdaki mesele nasıl oldu? Diye sorar.

Genç anlatmaya başlar: Ben bulunduğum yerde hali vakti yerinde olan bir insanım. Güzel bir atım vardı. Atımın endamını gören hayran kalırdı. Bu atımla birlikte bahçelerin arasından geçiyorduk. Bunların bahçesinin bulunduğu yere geldik. At bahçenin yanından geçerken, bahçedeki ağaca saldırdı. Ne yaptıysam ağaçtan meyveleri koparmasına engel olamadım.

Bunların babası sinirli bir şekilde içerden çıktı, atımın kafasına sopayla vurdu ve o güzel atım orada öldü. Sevdiğim atın bir anda ölmesine dayanamadım, ben de bir taş alıp babalarına fırlattım. Taş gitti onun başına isabet etti ve babaları da orada öldü.

Kaçmak istedim fakat bunlar beni yakaladılar. Sizin huzurunuza geldik, durum bundan ibarettir, dedi.

Hz Ömer: Madem suçunu da kabul ediyorsun, söyleyecek bir şey yok, kısasa kısas yapılıp, idam edileceksin. Dedi.

Bu sözden sonra delikanlı: Efendim bir özrüm var dedi ve devam ederek; ben bulunduğum yerde zengin bir insanım. Babam ölmezden önce bana epey altın bıraktı. Kardeşim de küçük olduğu için onun hakkını saklamak zorunda kaldım. Altını sakladığım yeri, benden başka kimse bilmez.

Şimdi siz bu cezayı infaz ederseniz, yetimin hakkını zayi ederiz, Allah indinde sorumlu oluruz. Bana üç gün izin verirseniz, yerime kefil bırakayım, emaneti de kardeşime teslim edip geleyim, dedi.

Hz. Ömer der ki: Bu topluluğa yabancı birisin, senin yerine kim kefil kalır ki? İdamlık kişi söyle bir insanları süzer. Bu zat benim yerime kalır, der. Seçtiği o zat ise, Peygamber Efendimizin (sav) en iyi arkadaşlarından, daha yaşarken cennetle müjdelenen Ebû Zer el-Gıfârî' dir.

Hz. Ömer; Ebû Zer el-Gıfârî'ye dönerek: Ey Ebû Zer, delikanlıyı duydun, ne diyorsun? O yüce sahabe: Evet, ben kefilim, der ve genç adam serbest bırakılır.

Üçüncü günün sonunda vakit dolmak üzere ama gençten bir haber yoktur. Medine'nin ileri gelenleri Hz. Ömer'e çıkarak gencin gelmeyeceği, dolayısıyla Ebû Zer el-Gıfârî'ye verilecek idam yerine maktulün diyetini vermeyi teklif ederler,

fakat gençler razı olmaz ve babamızın kanı yerde kalsın istemiyoruz derler.

Hz. Ömer kendinden beklenen cevabı verir der ki: Bu kefil babam olsa fark etmez cezayı infaz ettiririm.

Ebû Zer el-Gıfârî ise tam bir teslimiyet içerisinde der ki: Biz de sözümün arkasındayız, der. Bu arada kalabalıkta bir hareketlilik ve insanların arasından o genç görünür.

Hz. Ömer gence dönerek derki: Ey delikanlı; kurtulmuşken gelmeyebilirdin, neden geldin? Diye sorar. Genç; çok rahat tavırlarla: “Ahde vefasızlık etti” demesinler diye geldim der.

Hz. Ömer başını Ebû Zer el-Gıfârîî'ye çevirir. Ebû Zer el-Gıfârî'ye der ki: Ey Ebû Zer; sen bu delikanlıyı tanımıyorsun, nasıl oldu onun yerine kefil oldun? Der.

Ebû Zer el-Gıfârî'de şu cevabı veriyor. Bu kadar insanın içerisinden beni seçti. Bende “İnsanlık öldü” dedirtmemek için delikanlının teklifini kabul ettim, der.

Sıra babası öldürülen gençlere gelir, gençler derler ki: Biz bu davadan vazgeçiyoruz.

Bu sözün üzerine Hz Ömer: Biraz evvel babamızın kanı yerde kalmasın diyordunuz ne oldu da vazgeçiyorsunuz, der.

Gençlerin cevabı ise şu olur: “Merhametli insanlar kalmadı demesinler diye” davadan vazgeçiyoruz.

İsarın en doruk noktalarından biriside, kardeşleri için sadece dünyasını terk etmek değil, yeri ve zamanı geldiğinde kardeşleri için ahiretini de verebilmektir. Hazret-i Ebû Bekir'i Sıddık: "Bedenimi o kadar büyüt ki, Cehennem 'de kimseye yer kalmasın" [81] demiştir.

İsar hasletinin örneğini hayatıyla yaşayarak bizlere ders veren Üstad Bediüzzaman; şöyle diyor:

Bana "Sen şuna buna niçin sataştın? Diyorlar. Farkında değilim. Karşımda müthiş bir yangın var. Alevleri göklere yükseliyor. İçinde evlâdım yanıyor, imanım tutuşmuş yanıyor. O yangını söndürmeğe, imanımı kurtarmağa koşuyorum. Yolda biri beni kösteklemek istemiş de, ayağım ona çarpmış. Ne ehemmiyeti var? O müthiş yangın karşısında bu küçük hâdise bir kıymet ifade eder mi? Dar düşünceler! Dar görüşler! Beni, nefsini kurtarmayı düşünen hodgâm bir adam mı zannediyorlar? Ben, cemiyetin imanını kurtarmak yolunda dünyamı da feda ettim, ahiretimi de.

Seksen küsur senelik bütün hayatımda dünya zevki namına bir şey bilmiyorum. Bütün ömrüm harp meydanlarında, esaret zindanlarında yahut memleket hapishanelerinde, memleket mahkemelerinde geçti. Çekmediğim cefa, görmediğim eza kalmadı. Divan-ı Harplerde bir cani gibi muamele gördüm, bir serseri gibi memleket memleket sürgüne yollandım. Memleket zindanlarında aylarca ihtilattan menedildim. Defalarca zehirlendim. Türlü türlü hakaretlere maruz kaldım. Zaman oldu ki, hayattan bin defa

[81] Bediüzzaman; Emirdag Lahikası 2, s-536

ziyade ölümü tercih ettim. Eğer dinim intihardan beni menetmeseydi, belki bugün Said topraklar altında çürümüş gitmişti.

Benim fıtratım, zillet ve hakarete tahammül etmez. İzzet ve şehamet-i İslamiye beni bu halde bulunmaktan şiddetle men eder. Böyle bir vaziyete düşünce, karşımda kim olursa olsun, isterse en zalim bir cebbar, en hunhar bir düşman kumandanı olsa tezellül etmem. Zulmünü, hunharlığını onun suratına çarparım. Beni zindana atar yahut idam sehpasına götürür, hiç ehemmiyeti yoktur. Nitekim öyle oldu. Bunların hepsini gördüm. Birkaç dakika daha o hunhar kumandanın kalbi, vicdanı zulüm kârlığa dayanabilseydi, Said bugün asılmış ve masumlar zümresine iltihak etmiş olacaktı.

İşte benim bütün hayatım böyle zahmet ve meşakkatle, felâket ve musibetle geçti. Cemiyetin imanı, saadet ve selâmeti yolunda nefsimi, dünyamı feda ettim. Helâl olsun. Onlara beddua bile etmiyorum.

Çünkü bu sayede Risale-i Nur, hiç olmazsa birkaç yüz bin yahut birkaç milyon kişinin adedini de bilmiyorum ya, öyle diyorlar. Afyon Savcısı beş yüz bin demişti. Belki daha ziyade imanını kurtarmağa vesile oldu. Ölmekle, yalnız kendimi kurtaracaktım, fakat hayatta kalıp da zahmet ve meşakkatlere tahammül ile bu kadar imanın kurtulmasına hizmet ettim. Allah'a bin kere hamdolsun.

Sonra, ben cemiyetin iman selâmeti yolunda ahiretimi de feda ettim. Gözümde ne Cennet sevdası var, ne Cehennem korkusu. Cemiyetin, yirmi beş

milyon Türk cemiyetinin imanı namına bir Said değil, bin Said feda olsun. Kur’an’ımız yeryüzünde cemaatsiz kalırsa Cennet'i de istemem; orası da bana zindan olur. Milletimizin imanını selâmette görürsem, Cehennemin alevleri içinde yanmağa razıyım. Çünkü vücudum yanarken, gönlüm gül-gülistan olur” [82] demiştir.

İsar hasleti; sadece maddi yardımlarla olmadığını, insanın kendi canını başkasının canına tercih ederek te olabildiğini Reci vakasında şahit olmaktayız. Hainler; Reci vakasında irşat heyetinde bulunan yedi sahabeyi şehit ettikten sonra, üç sahabeye size bir şey yapmayacağız diye söz vermelerine rağmen sözlerinde durmuyorlar. Aşağıda anlatmaya çalıştığımız sahabeleri Mekke müşrikleri satıyorlar. İşte orada idam edilmezden önce müşrikler, "Doğru söyle, şimdi senin yerinde Muhammed olsa ve sana bedel o öldürülse memnun olurdun, değil mi?" diye sordular.

Gönlü Resûlullah’a muhabbetle yanıp tutuşan sahabeden gelen cevap müşrik canileri şaşırttı, tüylerini ürpertti.

"Allah'a yemin ederek söylüyorum ki, Peygamberimin ayağına bir diken batmaktansa, evimden, hayatımdan, çoluk çocuğumdan olmaya razıyım."

Daha sonra şöyle devam etti:

“Allah yolunda olunca, hayatımın hiçbir ehemmiyeti yoktur. Vallahi ben imanımdan dolayı öldürülecek olduktan sonra, vurulup hangi yanım

[82] Bediüzzaman; Tarihçe-i Hayat s,784-785.

üzerine düşersem düşeyim, gam yemem. Çünkü bunların hepsi Allah uğrunadır. O dilerse, parça parça olan vücudumu feyze eriştirir.”

Müşrikler fedakârlığın böylesini görmemiş, Allah ve Resûlüne bağlılığın tatlı saadetini yaşamamış oldukları için, sahabelerin bu cevaplarına gülüp geçiyorlardı. Reci vakasını anlatmaya çalışalım.

RECİ VAKASI

Uhud Harbinden sonra Müslümanların harpteki mağlubiyetleriyle zaafa uğradıkları zannına kapılan etraftaki bazı Arap kabilelerinde, İslam’ın merkezi Medine'ye karşı bazı kıpırdanma ve hareketlenmeler görüldü. Harekete hazırlananlardan biri de Huzeyl Kabilesinden Halid bin Süfyan idi.

Medine üzerine yürümek için hazırlıklarını tamamlar. Peygamber Efendimiz durumdan haberdar olur. Ashab-ı Suffadan Abdullah bin Üneys'i haberin doğruluğunu tahkik etmek için gönderir. Yayılan haberin doğru olduğunu ve bizzat hareketi planlayanın Halid bin Süfyan olduğunu öğrenir. Abdullah bin Üneys bir fırsatını bulup, kılıcıyla Halid bin Süfyan'ı öldürür. [83]

Bu hâdise, civar kabilelerde bir müddet sessizlik yaratır. Sinsi düşmanlar müslümanlara karşı intikam duygusu besliyorlardı. Sinsi düşmanlar, açıktan açığa müslümanlara karşı çıkamayacağını anlayınca, bu intikam duygusunu almak için başka yollar aradı.

---

[83] İbn Sa‘d; Tabakat, c-2, s-51.

Hileli yollarla Adal ve Kare kabilesine mensup altı kişilik heyeti Medine'ye gönderirler. Müslüman olduklarını söyleyerek huzuruna çıkarlar ve şöyle derler.

"Ya Resûlallah! Kabilemiz arasında İslâmiyet yayılmış durumda. Sahabelerinden bir kaçını İslâm hükümlerini tebliğ etmek, Kur'ân okuyup öğretmek üzere bizimle beraber gönder!" [84]

Peygamber Efendimizde onlara islâmı öğretmek için Mersed bin Ebî Mersed başkanlığında on sahabeyi gelenlerle birlikte gönderdi. İrşat vazifesi ile yola çıkan on sahabeden isimleri tesbit edilen yedi kişi şunlardır: Mersed bin Ebî Mersed, Hâlid bin Ebî Bukeyr, Abdullah bin Târık, Âsım bin Sâbit, Hubeyb bin Adiyy, Zeyd bin Desinne ve Muattib bin Ubeyd. [85]

İrşat heyeti, Huzeylilere âit Reci' adındaki subaşına geldiklerinde suikasta karşılaşıp, bir anda Benî Lihyan'dan yüz kadar okçunun hücumuna uğrarlar. "Biz Müslüman olduk, bize irşat heyeti gönder." diye yalvaran bu adamlar, muallim heyetini Lihyanlıların okçularına teslim ederler.

Müslümanlar kılıçlarını sıyırarak bir dağa iltica ederler. Kendilerini kılıçlarıyla korumaya çalışsalar da koruyamaz hale gelirler.

Hainler, Müslümanların sığındıkları tepenin etrafını sardılar: "Eğer yanımıza inip teslim olursanız sizi öldürmeyiz!" diye seslendiler. İrşat

---

[84] İbn Sa‘d; Tabakat, c-2, s-55.
[85] Vâkıdî; Megazi,c-10, s-13; Ebû Dâvûd, Cihâd, s-105.

heyeti müşriklerin bu sözlerine güvenmeyip teslim olmayı reddettiler.

İçlerinden Âsım bin Sâbit: Ben, müşriklerin himâyesini ömrüm boyunca kabul etmemek üzere yeminliyim. Vallahi, ben bu kâfirlere asla teslim olmam!" dedi.

Sonra da, "Allah'ım! Resulünü durumumuzdan haberdar et!" diye dua etti. Bir taraftan da müşriklere ok yağdırıyordu. Ok atarken de: "Ben ne diye çarpışmayayım ki, gücüm, kuvvetim yerinde, oklarım yanımda, yayımın kirişi kalın, enli temrünler sebebiyle kayıp gitmekte, ölüm hak, dünya boş ve geçicidir. Takdir edilen elbette başa gelecektir. İnsanlar er geç Allah'a dönecektir. Eğer, ben sizinle çarpışmazsam annem evlatsız kalsın." [86] diyordu.

Bu kahraman sahabe, oku bitince, mızrağını kullanmaya başladı. O da kırılınca kılıcına sarıldı. Böylece birçok müşriki yere serdikten sonra son duası şu oldu: "Allah'ım! Ben, Senin dinini korumaya çalıştım. Sen de cesedimi müşriklerden koru!" diye dua etti.

Âsım bin Sâbit, Uhud Muharebesinde Sülâfe adındaki azılı bir müşrik kadının iki oğlunu öldürmüştü. Bu şerir kadın, Âsım'ın başını eline geçirdiği takdirde, onunla şarap içeceğine dair yemin etmişti.

Lihyanoğulları bunu biliyorlardı. Bu sebeple hunharca şehit ettikleri Âsım bin Sâbit'in başını alıp

---

[86] İbn Hişâm; Sîret ü'n-nebeviyye, c-3, s-179.

Mekke'deki bu kadına götürmek istiyorlardı. Ancak Allah kendilerine bu fırsatı vermedi.

Âsım bin Sâbit şehit olmadan az önce: Allah'ım! Müslüman olduğum günden beri Senin yüce dinini müdafaa ve himâye etmek için nefsimi feda ettim. Bugün son günümdür. Sen de benim cesedimi müşriklerin dokunmasından muhafaza eyle" [87] diye ettiği duasını Cenâb-ı Hak kabul etti.

Müşrikler cesedinin başına yaklaşmak istediği sırada, cesedin başında birden bir arı sürüsü peyda oldu ve onları cesede yaklaştırmadı. Bunun üzerine cesedi sabahleyin gelip almak üzere ayrıldılar. Ancak sabahleyin geldiklerinde ceset ortada yoktu. Şaşırdılar.

Çünkü Cenâb-ı Hak, gece bir yağmur yağdırmış ve bu büyük sahabenin cesedini necis müşriklerin ellerinin dokunmasına fırsat vermeden sellere sürükletip götürmüştü.

Diğer sahabeler de kahramanca çarpıştılar. Ancak, yüz kişiye karşı on kişi ne yapabilirdi. Sonunda Âsım bin Sâbit'le birlikte yedi sahabe müşrik oklarıyla şehit oldular. Geri kalan üç sahabe ise, müşriklerden kendilerini öldürmeyeceklerine dair kesin söz alınca teslim oldular.

Sonra Mekke'nin yolunu tuttular. Maksatları, onları götürüp Müslümanlara karşı kalpleri kin ve nefretle dolu Kureyş müşriklerine satmaktı. Yolda Abdullah bin Tarık, bir fırsatını kollayıp kaçtı..

---

[87] İbn Sa‘d; Tabakat, c-3, s-463.

Müşriklerin attıkları taşlarla o da şehit oldu. Geriye Zeyd bin Desinne ve Hubeyb bin Adiyy kaldı. Bunları da götürüp Mekke'de sattılar.

Lihyanoğulları tarafından Mekke'ye götürülen Hz. Hubeyb bin Adiyy ile Zeyd bin Desinne Bedir'de yakınları öldürülenler tarafından satın alınmış ve hapsedilmişlerdi.

HUBEYB b. ADÎ

Hz. Hubeyb'i Hâris bin Âmir'in çocuklarına yüz deve karşılığında sattılar. Hâris'in üvey kardeşi Huceyr de, Hz. Hubeyb'i, cariyesi Mâviye'nin evine hapsetti. Gayeleri, bir müddet işkence yapıp eziyet çektirdikten sonra öldürmekti.

Dünyayı kucaklayacak güçlü bir imana sahip olan Hz. Hubeyb, İlahî takdire boyun eğerek, derin bir sabır ve tam bir tevekkül içinde Rabbine kavuşacağı günü bekliyordu. Çünkü o, Resûlullah tarafından yüce bir gaye için vazifelendirilmişti.

Yeni Müslüman olanlara Allah'ın kelamını öğretmek, İslam'ın güzelliklerini anlatmak için yola çıkmıştı. Bu uğurda başına gelecek her şeyi tam bir rıza ile karşılaması gerekirdi. Hayatta kalıp vazifesini yapsa da kârdaydı, bir ihanete kurban gitse de kazançlıydı. Çünkü şehadet mertebesini kazanacaktı.

Hz. Hubeyb'i aç susuz bir şekilde yalnızlığa terk etmişlerdi. Kaçmaması için de zincire vurmuşlardı. Fakat Hubeyb'i, Rahim olan Rabbi aç bırakmadı.

Ev sahibi Mâviye bir gün Hz. Hubeyb'in yattığı hücrenin kapısını aralayınca şaşkına döndü. Hubeyb'in elinde, dünyada benzeri görülmeyen koca bir üzüm salkımı vardı. Sakin bir şekilde tane tane yiyordu. Daha sonra Müslüman olan Mâviye, bu durumu şöyle anlatıyordu:

"Ben Hubeyb'den daha hayırlı bir esir görmedim. O mevsimde değil Mekke'de, dünyada dahi bir üzüm tanesi bulunmazdı. Kendisi zincire vurulmuş olduğu hâlde, elinde bir insan başı büyüklüğünde üzüm salkımı vardı. Herhâlde bunu ona rızık olarak Allah veriyordu."

Mâviye bir defasında gelerek, gizliden Hz. Hubeyb'e ihtiyacı olup olmadığını sordu. Hubeyb asla nefsini düşünmüyordu. İmanına bir zarar gelebileceği endişesini taşıyordu: "Bana tatlı su içirip, putlar adına kesilmeyen hayvanların etinden yedirmenden ve bir de, beni öldürecekleri günü önceden haber vermenden başka senden bir şey istemiyorum."

Mâviye anlatıyor: "Hubeyb'in öldürüleceği gün kararlaştırılmıştı. Vallahi ölüm haberini duyunca onun yüzünde zerre kadar bir üzüntü, durumunda en küçük bir endişe görmedim. Sadece ölmeden önce vücut temizliğini yapmak üzere benden emanet olarak bir ustura istedi. İsteğini yerine getirdim."

Bütün Mekke halkı toplanarak Hz. Hubeyb'i öldüreceklerdi. İntikamlarını vahşi bir şekilde bu masumdan alacaklardı.

Gün aydınlanmış, sabah olmuştu. Menfur emellerine kavuşmak isteyen bir grup Kureyş putperesti, Hz. Hubeyb'in zincire vurulduğu eve geldiler. İntikam ateşi bürümüş gözlerini Hz. Hubeyb'in üzerine diktiler. İman çağlayanı büyük sahabe, bir melek masumiyeti içinde bekliyordu. Gayet rahat ve sakindi. Üzerinde en ufak bir telaş eserini görmek mümkün değildi.

Müşrikler bağlı olduğu prangadan çözerek onu hücresinden çıkardılar. Mekke'ye iki fersah uzaklıkta bulunan Ten'im mevkiine götürüp idam etmek üzere yola çıktılar.

Müşrikler, avını ele geçirmiş aç canavar hâletiyle menhus bir sevinçle ilerlerken, Hz. Hubeyb de, mazlum bir eda, fakat metin ve vakur adımlarla Allah'a kavuşacağı mekâna gidiyordu.

Kureyş'in kararı bu iki sahabeyi şehit etmekti. Bir müddet hapiste işkence ve eziyetlere maruz bıraktıktan sonra, bir gün alıp ikisini birlikte Ten'im mevkiine götürdüler. İki kahraman sahabe son olarak kucaklaşıp birbirlerine sabır tavsiyesinde bulundular.

Ten'im denilen yer, sanki bayram yeriymiş gibi, çoluk çocuk, genç ihtiyar, kadın erkekle dolmuştu. Bu iki masum sahabenin maruz kalacakları gaddar hareketi seyre gelmişlerdi. Hürriyet ve insanlığı ayaklar altına alan canileri alkışlamaya koşmuşlardı.

Yarım kalan Uhud muvaffakiyetleriyle, Bedir mağlubiyetinin acısını çıkaramadıklarını biliyor ve o acıyı, hıncı ve intikamı, bu iki masum, müdafaasız

ve silâhsız sahabeyi darağacında sallandırmakla almaya çalışıyorlardı.

Derince bir çukur kazdılar. Kurumuş koca bir ağaç gövdesi diktiler. Bu bir idam sehpasıydı. Hz. Hubeyb'i idam sehpasının yanına götürdüler. Hz. Hubeyb bir müddet durdu. Müşriklerden hiçbir talepte bulunmamıştı.

Gönlü Allah ve Resulünün muhabbetiyle dopdolu Hz. Hubeyb, telâşsız, tereddütsüzdü. Dini uğrunda şehit olmayı en büyük şeref biliyordu. İki rekât namaz kılmak için müsaade istedi. İzin verilince bütün samimiyeti ile Yüce Mevla'sının huzuruna yöneldi. İki rekât namazını kıldıktan sonra müşriklere dönerek,

"Vallahi," dedi, "eğer Hubeyb ölümden korktu da namazı uzattı demeyecek olsaydınız, namazı uzatır ve çoğaltırdım." [88] Bu hâldeyken bile imanla bağdaşmayan korkaklık eserini kabul etmiyordu.

Hz. Hubeyb bu hareketiyle, idamdan önce, iki rekât namaz kılma âdetini de başlatan ilk insan oluyordu.

Müşrikler ona, "Muhammed'in dinini terk eder ve ecdadının dinine dönersen sana eman veririz!" dediler.

Kahraman Sahabe, "Vallahi hayır! İslâm'dan asla dönmem. Hattâ dünya, içindekilerle beraber bana verilse yine de dönmem!" diye cevap verdi.

---

[88] İbn Sa'd; Tabakat, c-3, s-463. Buharî; Sahih, c-3, s-28.

Bu sefer müşrikler, "Doğru söyle, şimdi senin yerinde Muhammed olsa ve sana bedel o öldürülse memnun olurdun, değil mi?" diye sordular.

Gönlü Resûlullah'a muhabbetle yanıp tutuşan sahabeden gelen cevap müşrik canileri şaşırttı, tüylerini ürpertti. "Allah'a yemin ederek söylüyorum ki, Peygamberimin ayağına bir diken batmaktansa, evimden, hayatımdan, çoluk çocuğumdan olmaya razıyım."

Daha sonra şöyle devam etti:

"Allah yolunda olunca, hayatımın hiçbir ehemmiyeti yoktur. Vallahi ben imanımdan dolayı öldürülecek olduktan sonra, vurulup hangi yanım üzerine düşersem düşeyim, gam yemem. Çünkü bunların hepsi Allah uğrunadır. O dilerse, parça parça olan vücudumu feyze eriştirir."

Müşrikler fedakârlığın böylesini görmemiş, Allah ve Resûlüne bağlılığın tatlı saadetini yaşamamış oldukları için, Hubeyb Hazretlerinin bu cevaplarına gülüp geçiyorlardı.

Haksız yere canına kıyacakları için Hz. Hubeyb, onlara içten gelen bir beddua etti: "Allah'ım, Kureyş müşriklerini mahvet! Topluluklarını darmadağın et! Birer birer canlarını al, hiçbirisini sağ bırakma!"

Bu beddua Ten'im mevkiinde yankılanınca müşriklerin kimisi kulağını tıkadı, kimisi yere kapaklandı. Daha sonra günlerce müşrikler arasında bu beddua çalkalandı durdu.

Etrafına bakan büyük insan hiç bir nurani yüz göremiyordu. Bütün suratlar abustu, şirkin çirkinliği

yüzlerine aksetmişti sanki. Resûlullah’a selâmını iletecek kimseler yoktu o kocaman kalabalıkta. Bizzat kendi ağzıyla, hayatını uğruna feda ettiği Resûlullah’a darağacında selâm yollamaktan başka çaresi yoktu. Şöyle niyazda bulundu:

"Allah'ım, şu anda düşman yüzlerden başka yüz göremiyorum. Allah'ım, şurada selâmımı Resûlüne ulaştıracak hiç kimse yok. Ne olur, ona selâmımı Sen ulaştır. Allah'ım! Sen, bize Resulünün peygamberliğini bildirdin. Bize reva görülenleri de ona sabahleyin bildir." [89]

Bu hazin dua yapılırken, Resûl-i Ekrem Efendimiz de Medine'de Hubeyb'in selamını, "Aleykesselâm" diyerek aldı. Sonra ashabına dönerek, "Kureyş, Hubeyb'i şehit etti" buyurdu.

Hz. Hubeyb ise şehit edilmeden önce, eli kolu ağaçtan direğe bağlı bekletiliyordu. Karşılarında, babaları öldürülmüş kırk genç ellerinde mızraklarla duruyorlardı. Emir alınca dört bir taraftan mızrakları bu aziz sahabenin vücuduna fırlatmaya başladılar. Hubeyb'in işkenceler altında ruhunu teslim etmesini istiyorlardı.

Bir ara Hz. Hubeyb'in yüzü Kâbe'ye döndü.Allah'a bundan dolayı hamdetti: "Hamdolsun O Allah'a ki, yüzümü, kendisinin, Resulünün ve müminlerin razı oldukları kıbleye çevirdi." dedi.

Kureyş müşrikleri buna da tahammül edemediler ve onun yüzünü Kâbe’den çevirdiler. Fakat fedakâr sahabe yüzü Kâbe'ye doğru şehadet makamına erişmek istiyordu.

---

[89] İbn Hişâm; Sîret ü’n-nebeviyye, c-3, s-182.

Rabbine karşı, "Allah'ım! Eğer ben Senin katında hayırlı bir kul isem, yüzümü kıblene çevir." diye yalvardı. Kıbleye çevrilen Hubeyb Hazretlerinin yüzünü müşrikler bir daha başka tarafa çeviremediler.

Hz. Hubeyb'in ruhuyla yüce âlemlere yükselme zamanına kısa bir süre kalmıştı. Ruhunu teslim etmeden önce kendisine, Allah ve Resûlüne îmân ve muhabbetten dolayı bu zulmü, bu eziyeti reva görenlere şöyle beddua etti:

"Allah'ım! Kureyş müşriklerini mahvet! Topluluklarını tarumar et! Onların birer birer canlarını al! Hiçbirini sağ bırakma Allah'ım!" [90]

Yüksek sesle yapılan bu beddua, Ten'im mevkiinde yankılandı. İmansız kalplere müthiş bir korku verdi. Kimisi yüzükoyun yere uzandı, kimi kulağını tıkadı. Bu korku Hubeyb Hazretlerinin şehadetinden çok sonraya kadar da devam etti.

Mızraklar göğsüne saplı Hz. Hubeyb o ibret verici manzara içinde bir müddet Allah'ın varlık ve birliğini, Resûlullah'ın Hak Peygamberliğini şirk ehlinin suratlarına haykırdı. En sonunda Hâris bin Âmir'in oğlu Ukbe gidip mızrağını Hz. Hubeyd'in göğsüne sapladı, mızrağın ucu arkasından çıktı.

Hz. Hubeyb, Şehadet Kelimesi getirerek hayatını şehadet mertebesiyle noktaladı. Böylece Allah yolunda darağacında ruhunu teslim eden ilk şehit oldu.

---

[90] İbn Hişâm; Sîret ü'n-nebeviyye, c-3, s-182.

Müşrikler, gelen geçen görsün, her tarafa yaysın diye, Hz. Hubeyb'in cesedini darağacından indirmediler. Bu vaziyeti haber alan Peygamberimiz, Hubeyb'in cesedini indirmek için Hz. Amr bin Umeyye'yi (r.a.) vazifelendirdi ve kendisine cenneti müjdeledi.

Cesedin yanında bekçiler vardı. Bir gece gizlice yaklaşan Hz. Amr, cesedi çözdü, indirdi, sırtına alarak uzaklaşmak istedi. Durumu fark eden bekçiler, Hz. Amr'ın peşine düştüler. Hz. Amr, Hz. Hubeyb'in cesedini yere bıraktı.

Ceset yere düşünce, ne bekçiler gördü, ne Hz. Amr. Cenâb-ı Hak, tekrar müşriklerin eline geçmemesi için, büyük şehidin cesedini gizlemişti!

Hz. Hubeyb'i "şehitlerin ulusu" olarak vasıflandıran Peygamberimiz, "O benim cennette komşumdur" [91] buyurmuştur.

ZEYD B. DESİNE

Hz. Hubeyb'in şehadetini, Hz. Zeyd'in şehadeti takip etti. Zeyd b. Desine ile Hubeyb b. Adî'yi esir alıp Mekke'ye götürdüler ve Bedir'de öldürülen yakınlarının intikamını almak isteyen Mekkelilere köle olarak sattılar.

Zeyd b. Desine'yi Safvân b. Ümeyye elli deve karşılığında satın aldı ve onu zincire vurarak hapsetti. Müşriklerin ileri gelenlerinden olup Bedir'de öldürülen babası Ümeyye b. Halef'in intikamını ondan almaya karar verdi.

---

[91] İbn Hişâm; Sîret ü'n-nebeviyye, c-3, s-178. İbn Sa'd; Tabakat, c-2, s-55.

Zeyd hapiste kaldığı sürece geceleri namaz kılıp gündüzleri oruç tuttu. Putlar adına kesilen hayvanların etinden yemeyeceğini söyledi. Safvân, onun bu davranışını şaşkınlıkla izler.

Arkadaşı Hubeyb gibi Zeyd de kendisine yapılan çeşitli eziyetlere katlandı ve dinini terk etmedi. Her ikisi de haram aylardan sonra öldürülmek üzere Harem sınırları dışındaki Ten'îm mevkiine götürüldü.

Zeyd öldürülmeden önce iki rekât namaz kılmak istediğini söyledi. Namazdan sonra müşriklerin dininden vazgeçmesi halinde serbest bırakılacağı yönündeki sözlere iltifat etmedi.

Bu sırada yanına gelen Ebû Süfyân, "Ey Zeyd, Allah aşkına doğru söyle! Şimdi senin yerine Muhammed'in öldürülmesini, böylece evine dönmeyi istemez miydin?" dediler.

Zeyd şu cevabı verdi: "Yemin ederim ki şu anda ailemin yanına dönmek bir yana Muhammed'in ayağına bir diken batıp onu incitse gönlüm ona bile razı olmaz."

Bu cevap karşısında Ebû Süfyân şaşkınlık içinde şu sözleri söyledi: "Doğrusu Muhammed'e inananların onu sevdiği gibi bir başkasını seven kimseyi görmedim." [92]

Tekliflerinden netice alamayan müşrikler, Hz. Zeyd'i oklarına hedef aldılar ve onu en son Safvân b. Ümeyye'nin âzatlısı Nistâs tarafından atılan okla şehit oldu.

---

[92] İbn Hişâm; Sîret ü'n-nebeviyye, c-3, s-181.

Her iki sahabe de imanlarında, Allah ve Resûlüne sadakatte zerre kadar tereddüde düşmeden işte böylesine imrenilebilecek güzel bir surette hayat defterlerini kapadılar.

Peygamber Efendimizin gönderdiği irşat heyetinin hunharca öldürülüşünü fırsat bilen münafıklar, bu hadiseyi istismar ederek ortalığı karıştırmak istediler.

Medineliler arasında dolaşarak fesatlığa başladılar: “İşkenceye uğratılarak öldürülen zavallılara yazık oldu! Onlar ne çoluk çocuklarının içinde rahatça oturabildiler, ne de adamlarının elçiliğini yerine getirebildiler.” gibi sözlerle merhamet tellallığı yapmaya uğraştılar.

Münafıkların bu yaygarası üzerine Cenâb-ı Hakk şu ayeti indirdi. “Yine insanlardan öyleleri vardır ki, karşılığında Allah’ın rızasını kazanmak için kendisini feda eder. Allah ise kullarına pek şefkatlidir.” (Bakara; 2/207). Diye buyurdu.

ŞEFKAT KAHRAMANI ANNELER

Annelerin nasıl şefkat kahramanı olduğunu, bir Nasrettin Hoca fıkrasıyla giriş yaparak anlatmaya çalışalım. “Hoca, mollası (öğrencisi) Imad ile bir gün kurt avına çıkmış. Imad, kurdun yavrusunu yakalamak için inin içine girmesi gerekmiş. Imad, dışarda kalacak olan hocaya da, aman hocam etrafı iyi gözetle, anne kurt uzaktan koşarak gelirken bana seslen ki: Ben hemen içerden çıkıp kaçayım demiş.

Imad, kurdun yavrusunu yakalamak için inin içine girmiş. Tam o sırada uzakta bulunan anne

kurt, yavrularının bulunduğu inin önünde, birilerinin olduğunu görmesiyle, kurdun koşarak ine gelmesi bir olmuş.

Hoca Imad'a dahi seslenemeden, kurt ine girmeye başlar. Hoca, hemen ine girmekte olan kurdun kuyruğundan yakalar.

Kurt geriye de dönemez, ayakları ile yerleri tırmalamaya başlar. Kurdun ayakları ile yerleri tırmalamasıyla, inin içerisi toz duman olmaya başlar.

Imad, inin içerisinden hocaya seslenir: Hoca ne yapıyorsun? Her taraf toz duman oldu. Hoca cevap verir: "Dua et te, kuyruk kopmasın, kuyruk koparsa o zaman görürsün toz dumanı!"

Anne kurt her ne kadar yavruları için yiyecek bulmaya da gitse, o şefkat merhamet hissi ile yavrularını tehlikelerden korumak için, tedbiri elden bırakmaz, yavrulara dışarı çıkmamalarını ve sessizce beklemelerini öğretir. Kendi uzaklarda dahi olsa, annelik şefkatiyle daima yuvayı ve yavrularını gözetim altında tutar.

İşte annelik vasfını taşıyan her varlık, fıtratı gereği annelik duygusunu tatmak, yavrusunu korumak, kucaklamak ve sevmek ister. Annelik duygusu, bir anne için lezzetlerin, zevklerin, hazların en büyüğü ve en yücesidir. Anne olunca annenin hayatı değişir. Bir şefkat, merhamet ve fedakârlık abidesi olur.

Anneler birçok zahmet ve sıkıntılara katlanarak, günlerce yavrusunu karnında taşır, kimisi de kuşlarda olduğu gibi, günlerce

yumurtalarının üzerinde yatar. Fakat bu zahmet ve meşakkatler, anneye tatlı bir haz verir. Anne yavrusunu karnında taşırken veya kuşlardaki gibi, günlerce yumurtalarının üzerinde yatarken, kendisine verilmiş olan şefkat duygusuyla, zahmet ve sıkıntılar tatlı bir lezzete çevrilir. Doğum sancısı, belki de sancıların en şiddetlisi ağrıların en büyüğüdür. Bütün anneler bu sancı ve ağrıya, seve seve katlanır.

Annelerin bu büyük acılara seve seve katlanmalarının sonucu olarak, Rahman ve Rahim olan Allah'ta, hediyelerin en güzeli olan yavruyu bahşeder. O yavru anneye, Rahman ve Rahim olan Allah'ın en güzel hediyesidir. Yavrusunu dünyaya getirdikten sonra, görevini hakkıyla yerine getirmenin heyecanını, sevincini yaşar. Yavrusu dünyaya geldiği andan itibaren, anne acı ıstırap çekmesine rağmen, annenin içinde hoş bir ferahlık olur. O masum ve nazik yavru, annenin ciğerinden bir parça olduğu için, annenin canı cananı, en değerli varlığı, aşkı, hayatı, gözünün nuru, ayı, güneşi, gözünün bebeği olur.

Anneler yavrularını büyütmek için her türlü sıkıntılara göğüs gerer. Yavrusunun hayatta kalması ve onun mutluluğu için her türlü çilelere katlanırlar. Kendi rahatını unutur, hatta yavrusu için, seve seve canını verir.

Anneler yavruları için gecelerini uykusuz geçirir, zevkini rahatını unutur. Yavrusu rahatsız olunca, anne yavrusunun rahatsızlığının acısını ta yüreğinin derinliklerinde hisseder. Yavrusunun derdine derman bulmadan, kendisi de rahat

edemez. Yemez, yedirir; giymez giydirir; uyumaz, uyutur; kısacası, anne yavrusunun sağlığı, rahatı, huzuru ve mutluluğu için her şey yapar.

Yüce yaratıcı anneleri o kadar şefkatli yaratmış ki; şefkat kahramanı denilince, anneler akla gelir. Neden şefkat kahramanı denilince annelerin akla geldiğini, bir nebze olsun bahsettikten sonra, bazı kısa ve menkıbelerle anlatamaya çalışalım.

Şefkat; çok şiddetli bir sevgidir. Aşkın çok ötesindedir. Aşk ise karşılıklıdır. Âşık, maşukundan aşkına karşılık ister. Şefkat ise çok güçlü bir sevgi olmakla birlikte, sevdiğini, sevgisine her hangi bir karşılık beklemeden sever. Sevdiği için; her türlü fedakârlığı yapar, gerekirse tek sermayesi olan hayatını feda eder. Üstad Bediüzzaman; Allah cc. "Anneleri, anne olma vasıflarına uygun, mükemmel duygu ve latifeler ile donatılmış, şefkat kahramanları olarak nitelemektedir." [93]

Annelerin yavrularına olan şefkatleri, zayıf ve aciz olan yavruların kolaylıkla beslenmeleri o rahmet deryasından küçük bir damladır.

Esasında kâinatta bulunan bütün annelerin şefkatlerinin toplamı, sonsuz merhamet sahibi, Allah'ın rahmet ve rahim isminden gelen şefkatten, küçük bir yansımadır. Annelerdeki bu şefkat bize, Allah tarafından kuranda övülen îsâr hasletini hatırlatmaktadır.

BENİM ÇOCUĞUM

Ebu Hüreyre (r.a); Resûlullah efendimiz (s.a.v) den şöyle bir hadiseyi nakletmiştir.

[93] Bediüzzaman; Lem'alar; 24. Lema, s-323-324.

Aynı zamanlarda doğum yapmış iki kadın, çocuklarını bir ağacının gölgesine yatırmışlar, etrafı çalılık ve tepelerle kaplı, bir tarlada çalışıyorlardı. Çalışırlarken aniden çocuk feryadı işittiler.

Birde ne görsünler, çocuklardan birini kurt kapmış, kurdun tepeye doğru koştuğunu ve sonra gözden kaybolduğunu gördüler. Çocuklardan birini kurt kapıp götürünce, kadınların ikisi de kalan çocuğun yanına koştular, önde giden kadın çocuğu kaptığı gibi, bu benim çocuğum, kurt senin çocuğunu kaçırmış dedi.

Öteki kadın, hayır bu çocuk benim, senin çocuğunu kurt kaçırmış dedi. İki kadında, kucakta kalan çocuğun kendisinin olduğunu iddia etmeye başladılar. Kendi aralarında epeyce tartıştılar ama problemi çözemediler mesele büyüdü ve Hazret-i Davud'a durumu anlatmaya karar verdiler.

Kucağında çocuk olan kadın önde, diğeri onun arkasında yürüyerek, Hazret-i Davut'un huzuruna girip meseleyi anlattılar. Kucağında çocuk olan kadın, çocuğun kucağında olmasının verdiği rahatlığıyla, bu çocuk benim, onun çocuğunu kurt kapıp götürdü, dedi.

Öteki kadın; Hazret-i Davud'a bu kadının çocuğunu kurt kapıp götürdü. Şimdi benim çocuğuma sahip çıkıyor. Kurdun kapıp götürdüğü çocuk bunun çocuğudur. Benim çocuğumu elimden almak istiyor, dedi.

Hazret-i Davud, arkadan gelen ve üzüntü içinde çocuğun sahibi olduğunu söyleyen kadına sordu: Bu

kadının kucağındaki çocuğun, senin olduğuna dair bir delilin yahut şahidin var mı?

Hayır, biz tarlada çalışıyorduk, etrafımızda kimse görünmüyordu. Bundan dolayı ne delilim, ne de şâhidim var.

O halde çocuk kimin kucağında ise onun sayılır. Senin iddianı ispatlaman gerekir. İddianı ispatlayacak delil veya şahit getirmediğin müddetçe, çocuk kucağında olan kadınındır, dedi.

Çocuk kucağında olan kadın sevinçli, öteki kadın üzüntülü bir şekilde dışarı çıkıyorlardı, tam o esnada geleceğin Hazret-i Süleyman'ı ile karşılaştılar.

Hazret-i Süleyman, karşılaştığı kadınların dertlerini sorar. Üzüntülü kadın boynu bükük anlatır:

Tarlada birlikte çalışıyorduk, çocuklarımızı bir ağacın altına yatırmıştık, çocuk çığlığı duyduk, baktık ki çocuklardan birini bir kurt kapmış, dağa doğru gitti ve gözden kayboldu.

Kurdun kaptığı çocuk bu kadının çocuğuydu, bu kadının kucağındaki çocukta benim çocuğum, dedi. Ötekisi: Hayır, kurdun kaptığı çocuk onundu, benim çocuğum budur, dedi.

Bunları dikkatle dinleyen Hazret-i Süleyman, durun sakin olun, ben şimdi ikinizi de memnun ederim dedi.

Yanında bulunan yardımcısına emir verdi, bana çocuğun gövdesini bir vuruşta ikiye ayıracak keskin bir kılıç getir.

Derhal kocaman bir kılıç getirilir ve Hazret-i Süleyman, kılıcın ağzının keskinliğini kontrol ederken şöyle konuşur, şu kılıçla çocuğu ikiye böleceğim, bir parçasını birinize, diğer parçasını da diğerinize vereceğim. Böylece ikinizi de memnun etmiş olacağım, razı mısınız? Dedi.

Çocuğu kucağında tutan kadın hemen atılır, tamam ben razıyım der. Öteki, titrek bir sesle yalvarırcasına, aman ya Hazret-i Süleyman, ben dâvamdan vazgeçtim. Çocuk onun olsun, yeter ki çocuğa bir zarar gelmesin dedi.

Bu defa Hazret-i Süleyman şöyle konuşur, evet kanunen çocuk kimin elinde ise onundur. Çünkü çocuğun annesi olduğunu iddia edenin şahit ve delili yoktur. Ancak, şu anda istenilen delil bulunmuş, gereken şahit temin edilmiştir.

Kucağında çocuk olan kadına döndü ve şöyle dedi: Çekindiğin herhangi bir nedenden dolayı, sahip çıktığın yavrunun ikiye bölünmesine razı olan sen, bu yavrunun gerçek annesi olamazsın.

Bir anne bu kadar şefkatsiz olamaz. Çocuğu derhal annesine ver, delil ve şahit aratarak ona daha fazla ızdırab çektirme, der. Çocuğun esas sahibi olan annesine teslim eder.

ANNE KALBİ

Vaktiyle bir anne çocuğuna hamile kalır. Çocuğu doğmazdan önce eşini bir kazada kaybeder. Eşini kaybetmesiyle birlikte maddi sıkıntılara düşer. Bunca olumsuzluklara rağmen sıkıntılara karşı göğüs gerer. Karnında taşıdığı çocuğu için hayata tutunur. Zamanı gelince doğumunu yapar. Cenabı

Hakk’ ta ona bir erkek çocuk nasip eder. Anne oğlunu o kadar sever ki; severken dahi, “kalbim, kalbimin içi, annenin kalbi sana feda olsun” derdi. Kadın, çocuğuna hem annelik, hem de babalık yaptı. Çalıştı çabaladı, gecesini gündüzüne kattı ve elinden geldiğince çocuğunu terbiyeli ve güzel ahlaklı büyütmeye çalıştı.

Çocuk biraz büyüyünce, anne elleriyle ördüğü çorap, eldiven, bere gibi şeyleri pazarda sattırdı, hem çocuğuna ticareti öğretti, hem de evlerinin geçimini sağlattı. Soğuk bir kış gününde, yine çocuk pazarda satış yaparken, şöyle bir hadiseyle karşılaşır. İyi kalpli bir kişi, bu çocuktan çok sevdiği biricik kızına, çorap ve bere satın aldı. Satış yapan çocuğun soğuktan yüzünün kızardığını görünce, dayanamaz çocuğa acır.

İyi kalpli kişi çocuğa; “Burada kaç paralık malın varsa, parasını vereyim soğukta üşüme evine dön” dedi. Çocuk, “amca elimde mallar, cebimde para, eve döndüğümde, annem bu paraları nerden buldun diye sormaz mı?” dedi. İyi kalpli kişi, birisi bana yardım etti dersin dedi. Çocuk; amca annem kimseden karşılıksız para almayı kabul etmez, ben de kabul edemem dedi. İyi kalpli kişi: İyi o zaman, bütün mallarını ben alayım dedi. Çocuk; annem erkence mallarımı nasıl sattığımı sorar dedi. İyi kalpli kişi; annene bir şeyleri bahane eder kandırırsın dedi.

Çocuk; bu sefer de dedi ki; amca tamam, annemi belki kandırabilirim, ama bizi gören ve bizim konuşmalarımızı duyan Allah’ı nasıl kandırabilirim dedi. İyi kalpli kişi, çocuğun

terbiyesine hayran kalır ve çocuğu yetiştirenlere gözyaşlarıyla dua ederek oradan ayrılır.

Zamanla çocuk büyür, delikanlı çağına gelir, artık tek başına evlerinin geçimini sağlar. Pazarlarda herkes tarafından sevilen bir kişi olur. Kendisi gibi yetim ve öksüz kalanların yardımına koşar, ihtiyaçlarını gidermeğe çalışır. Henüz kendi çocuk denilecek yaşta iken dahi, birçok çocuğa babalık yapıyordu.

Görevini hiç aksatmazdı, yetim küçük çocuklar durumu kavrayamadıkları için, delikanlı evlere uğradığı zaman çocuklar, “anne babamız geliyor” diye sevinirlerdi. Çocuklara babalarının yokluğunu hissettirmiyordu. Sanki yetim öksüz fakir evlerin ayı güneşi olmuştu.

Yine bir gün pazarda satış yaparken, birde ne görsün: Huri gibi bir kız, gözüne ilişti, kız yere düşmüş ekmek parçasını yerden aldı ve yüksekçe bir yere koydu. Bu hareket delikanlının dikkatini çekti. Bir anda kıza karşı içinden sevgi beslemeye başladı. O an kızla ne görüşmek nede konuşmak aklından dahi geçmedi.

Delikanlı sonraki pazarı iple çekmeye başladı. Kızı pazarlarda arar, tarar, bir türlü karşılaşmaz. Ama ümidini de kaybetmez. Yine bir başka gün pazarda kızı ararken görür. Artık kızı görmüştü bir daha kaybetmek istemiyordu. Kızın müsait bir anını kollamaya başladı. Nihayetinde o anı yakalar emeline kavuşur.

Kıza ilk gördüğü andan itibaren ilgisini çektiğini, ona âşık olduğunu, sözlerinde ciddi

olduğunu, şayet kabul ederseniz sizinle evlenmek istiyorum dedi. Kız henüz hiç tanımadığı birinin, daha ilk karşılaşmalarında böyle bir teklifte bulunmasını garip karşıladı. Kız utandı, biraz da çekindi, biraz düşündükten sonra kendi kendine dedi ki: Delikanlı benim kim olduğumu ve kimin kızı olduğumu bilmiyor ki: Rahat bir tavırla böyle bir teklifi yaptı.

Daha henüz hiç tanımadığı bir kızın, sadece bir hareketi, karşı taraftaki delikanlının dikkatini çeksin. Bu hareketinden dolayı seni sevdim ve sana âşık oldum, şayet teklifimi kabul edersen seninle evlenmek istiyorum desin, bu normal bir insanın yapacağı hareket değil, ya delikanlı rahatsız, ya da bunda bir esrar var dedi.

Delikanlı küçük yaştan beri evlerini geçindirmekle uğraştığı için, herkesin bu kızı iyi tanımasına rağmen, delikanlı kızın kimlere mensup olduğunu dahi bilmiyordu. Kız o memleketin vezirlerinden birisine mensuptu, vezir daha çocukları doğmazdan önce, çocuğun rahat büyütülmesi, hem özel eğitim verilmesi, hem de evlendiğinde hediye etmek için, büyük bahçe içerisinde bulunan malikânesinin yanına, çocuğu için de güzel bir malikâne yaptırmıştı. Vezirin nur topu gibi, bir kızı dünyaya gelince, kızlarını bu malikânede güzel bir eğitimden geçirterek büyütmüştü. Vezirin kızı çok zarif, aynı zamanda ince düşünceli, kimsenin kalbini incitmek istemeyen bir yapıya sahip olup, feraset sahibi bir hanım efendiydi.

Çok görgülü aynı zamanda ferasetli olan kız, delikanlıya dedi ki: Anlaşılan sen daha henüz beni ve ailemi yeterince tanımamışsın, düşünmeden karar vermişsin, bu şekil teklif de olmaz, bu şekil karar da verilmez dedi. Demesiyle kız oradan uzaklaştı. Delikanlı bu söz üzerine kıza bir şey söyleyemedi, oracıkta dona kaldı. Kendi kendine kız haklı, doğru söylüyor dedi. Ogün pazarda akşama kadar satış yaptı, ama kafası hep kızın sözlerindeydi.

Kız evlerine vardığında, annesine dedi ki: Anne bu gün ilginç bir teklifle karşılaştım. Anne; kızım o ilginç teklif ne imiş deyince, delikanlı ile aralarında geçenleri anlatır. Annesi, kızım doğrusunu yapmışsın, benimle paylaşmana sevindim. Genç kızların böyle tekliflerle karşılaşması normaldir. Bir kızı kırk kişi ister, bir kişiye nasip olur. Ben bu konuda babanı da haberdar ederim, hakkında hayırlı olan ne ise, o olsun dedi.

Delikanlı, günlerce haftalarca aylarca düşündü. Gerçekten ne kızı biliyordu, ne de kızın ailesini doğru dürüst tanıyordu. Kızın sözlerine karşı, bir kelime dahi söyleyememişti. Kızın sözlerinde çok haklı olduğunu düşündü. Bir gün kızı pazarda bulup, onun haberi olmadan takip etmeyi ve sonra da evlerini öğrenmek istedi. Birkaç pazar, kızın pazarlara gelmesini gözetledi. Yine pazarlardan birinde uzaktan kızı gördü. Çok da heyecanlandı. Düşündüğü gibi kızı takibe koyuldu.

Kız pazarda her konuştuğu pazarcıya para veriyor, elindeki deftere bir şeyler yazıyor, ama hiç mal almıyor, delikanlı kendi kendine bu nasıl bir

kızmış ki; herhalde önceki pazarlar hep borç yapmış, hep o borçlarını ödüyor diye düşünmeye başladı.

Kız pazardan çıktıktan sonra delikanlı, bir de ne görsün; kız etrafında birkaç tane atlısı bulunan, ama çok gösterişli bir arabanın yanına geldi, sonra arabaya bindi. Atlılar pazarın içerisine dağıldılar, kızın parasını ödediği malları toplamaya başladılar ve malları arabanın arkasına yerleştirdiler. Kız atlı arabanın içinde, atlılar arabanın etrafında yola koyuldular.

Delikanlı, kız arabanın içinde, etrafında atlılarla gittiğini görünce, kara kara düşünmeye başladı. Bu sevdadan vaz geçip, geri dönmek istedi. Tam o esnada araba, bir virane evin önünde durdu. Kız eve girdi, delikanlı bir oh çekti, ben de araba ve atlıların sahibi kızın olduğunu zannetmiştim, meğer fakir birinin kızı imiş dedi.

Delikanlı arabanın hareket etmesini heyecanla bekler, bir türlü araba hareket etmez. Evden kızla birlikte birileri daha çıktı. Arabadan yiyecek indirip onlara verdiler. Kız tekrar arabaya bindi, kenar mahallelerdeki virane evleri dolaşmaya başladılar. Delikanlı, uğradıkları evlere kızın erzak dağıttığını gördü.

Delikanlının gözünü sevda bürüdüğünden ne olduğunu çözememiş, kalbi küt küt atıyordu. Herhalde kızın kendisi de fakir ki, fakirleri biliyor, erzak dağıtanlara yardımcı oluyor gibi, yorumlamaya başladı. Bir taraftan da içinden bir ses, ya gerçekten o kız arabanın sahibi ise, o dağıtıyorsa diyor, ama pek de kabullenmek

istemez. Kenar semtlerdeki fakirlerin evlerine erzaklar dağıtıldı, akşam vakti de yaklaşmıştı.

Yine kız arabanın içinde, atlılar arabanın yanında, pek muhteşem bir malikânenin önüne geldiler. Malikânenin kapıları açıldı. Kız arabanın içinde, atlılar arabanın yanında içeriye girdiler, bir daha dışarı çıkan olmadı. Delikanlı bu manzara karşısında baka kaldı. Ben kimim, bu güzel kalpli kız kimmiş dedi. Bizimki, boş hayalden öte bir şey değilmiş dedi. Akşam karanlığı çökmeden, pazardaki tezgâhının başına dönmek istedi.

Tam o esnada, yolda gelmekte olan ve annesinin yanında için için ağlayan bir çocuk gördü. Delikanlı; anneye, çocuğun niye ağladığını ve malikânenin sahibini soracaktı. Daha delikanlı sormaya fırsat bulamadan, anne çocuğuna; delikanlının sevdiği kızın girdiği malikâneyi gösterir. Tamam, ağlama çocuğum, iyi kalpli prensesimizin evine geldik, evi burası, sen ağlama, senin istediğin şeyi, o sana verir dedi.

Bir anda ağlayan çocuk sevinmeye başladı. Bu sözleri duyan delikanlı oracıkta mahzunlaştı, bu malikânenin prensesi ve erzak dağıtan iyi kalpli güzel kızın malikânesi olduğunu anladı.

Delikanlı ümidini de kaybetmişti, benim artık sevdamı kalbime gömüp unutmam gerekir dedi. Dedi demesine ama bunu kalbine anlatıp sözünü dinlettiremedi. Gerçekte de; kız asla böyle bir şey olmaz deyip, kestirip atmamıştı. İyice düşündükten sonra kararını vermesini istemişti. Delikanlı nasıl olsa sevgilimi kaybediyorum, bundan başka daha ne kaybedebilirim ki; dedikten sonra, tekrar kendine

güveni geldi, kızla tekrar bir daha görüşmeye karar verdi.

Kızı pazarda nasıl bulacağını da iyice öğrenmişti. Kızı pazarda kolayca bulur, ama önceleri, kızı yalnız biliyordu. Kıza çok rahat yaklaşıp derdini anlatıyordu. Şimdi ise; etrafta kızı gözetleyen atlıları görüyordu. Gene de aşk insanın gözünü kör eder derler ya, öyle de oldu, delikanlı mahzun bir vaziyette kıza yaklaştı ve derdini anlatmaya başladı.

Delikanlının kızı rahatsız ettiğini zanneden atlılar, uzaktan hemen harekete geçmeye başlarlar, kız delikanlının farkına dahi varmadan, bir işaretle, atlıların sakin olmaları ve rahatsız edici bir durumun olmadığını bildirdi. Delikanlı, kıza yine düşünerek geldiğini çok sevdiğini evlenmek istediğini dile getirdi.

Kız delikanlıya demek ki düşündünüz ve düşünerek karar verdiniz! Öyle mi? Dedi. Delikanlı evet düşünerek karar verdim dedi. Kız, pekâlâ senin kimin kimsen yok mu? Dedi. Delikanlı, buruk bir edayla hasta bir annem var, babamda ben doğmazdan önce bir kazada vefat etmiş dedi. Kız çok özür dilerim, seni üzmek istememiştim dedi. Kedini üzme! Dünya hali, her insanın başına böyle şeyler gelebilir, peygamber efendimiz de doğmazdan önce babasını, altı yaşındayken de annesini kaybetmişti, dedi.

Kız tekrar: Delikanlıya bu meseleyi annenle konuştun mu? Dedi. Delikanlı hayır konuşmadım dedi. Kız tekrar: Delikanlıya anneni seviyor musun? Dedi. Delikanlı anneler sevilmez mi? Hem de çok

seviyorum dedi. Kız yine: Pekâlâ annen seni seviyor mu? Dedi. Delikanlı elbette çok seviyor, hatta beni severken veya bana hitap ederken, “kalbim, kalbimin içi, annenin kalbi sana feda olsun” diye hitap ederek sever dedi. Kız çok güzel çok hoş dedi.

Kız, iyi niyetli açık kalpli delikanlıyı, iyi bir imtihandan geçirdikten sonra, ya kendisine eş olarak kabul etmeli, ya da delikanlıyı kırmadan kendinden uzaklaştırmalı idi. Kız şuurlu ve feraset sahibi olduğu için, ileride kendisinin de bir anne olacağını düşündü. Delikanlının annesi, oğlunu severken veya hitap ederken, “kalbim, kalbimin içi, annenin kalbi sana feda olsun” diye hitap etmesi, kızın aklına bir şeyler hatırlattı.

Kız hemen kafasında bir plan yaptı. Delikanlıya tek bir şartla teklifini kabul ederim dedi. Kızın demesiyle birlikte delikanlı bir Allah çekti ki, bir anda pazarda bir sessizlik çöktü.

Sevdiği kıza tek bir şarttan sonra kavuşacaktı. Ondan bahtiyar, ondan sevinçli başka kim olabilirdi. Sanki bir anda ayakları yerden kesildi, göklerde uçuyordu. Delikanlı ayakları yerden kesik, göklerde gezerken, kız şartımı söylüyorum dedi.

Delikanlı tek bir şart ne olabilir ki, yine büyük bir sevinçle rahat bir edayla şartınız nedir? Dedi.

Kız şartım şudur dedi: Artık kızın söyledikleri delikanlıya ninni gibi geliyordu. Çünkü tek bir şart, delikanlının sevincini engelleyebileceğini düşünemiyordu.

Kız, şartım, “annenin kalbini bana getirmendir” dedi ve demesiyle birlikte ayrılması bir oldu.

Havalarda gezen delikanlı sadece Ne! Dedi. Bir anda nutku tutuldu. Artık göklerde gezen delikanlı dersini aldı ve ayaklarını yere bastı.

Kız, akşam vezir babası da eve dönünce, babasına ve annesine, pazarda delikanlı ile aralarında geçen konuşmalardan bahseder. Delikanlıyı denemek için, annenin kalbini bana getirirsen, seninle evlenebilirim dedim. Çünkü: İkimiz iki aileyi birleştirip tek aile olacağız. Delikanlının annesi, benim de annem olacak, oğlunu sevdiği gibi, beni de sevmesi gerekir. Benim sizlere gösterdiğim saygı ve sevgiyi, delikanlının annesine de göstermem gerekir. Aynı şekilde, benim sizleri sevip saydığım gibi, delikanlı da sizleri sevip saymalıdır. Sizlerin de delikanlıyı, benim gibi sevmeniz gerekir. Delikanlı ve annesi sizleri tanımalı, sizler de onları tanımalısınız ki; karşılıklı sevgi saygı olsun. İki aileyi birleştirmek, sadece ikimizin görevi değil, iki ailenin kararıyla olması gerektiğini düşündüm. Bunları düşünerek bu şartı koştum dedi.

Babası kızına; kızım senden beklenilen de budur. Bu arada ben de delikanlıyı araştırır bilgi sahibi oluruz dedi.

Delikanlı akşam üzgün vaziyette evlerine döner. Delikanlının annesi oğlunu üzgün bir vaziyette görünce, üzüntüsünün sebebini sorar, annesine hiçbir şey söylemez. Annesi günlerce defalarca sorar, delikanlı yine annesine en ufak bir şey bahsetmez. Delikanlı kara sevdaya tutulmuştu, kızın koştuğu şartı çözecek, kendinde güç bulamıyordu. Böyle şart mı koşulur, çok güzel iyi

kalpli melek gibi bir kız, nasıl böyle bir şart koşar ki! Dedi. Delikanlı kendi kendine tekrar düşünmeye başladı. Zaten annesinin de amansız bir hastalığıyla uğraşıyordu ve kızı unutmaya karar verdi. Unutmaya karar verdi ama başaramadı, kafasından bir türlü söküp atamadı.

Delikanlının annesi, hem çok sevdiği hem de sırdaşı olan komşu hanıma, oğlumun gözümün önünde, sararıp solmasına kalbim dayanmaz, ne olur oğlumla bir de sen konuşsan, dedi. Komşu sırdaş hanım da öyle yaptı.

Delikanlının derdine ortak olmak istedi, derdini söylemeyen derdine derman bulamaz, derdini söylemelisin ki; hep birlikte çaresini bulalım. Sen de annen de bu sıkıntıdan kurtulasınız dedi. Komşu sırdaş hanım delikanlıya epeyce dil döktü.

Nihayetinde delikanlı annesinden ve komşu sırdaş hanımdan kurtulamayacağını anladı, konuşmaya karar verdi. Sevdiği kızın şartından bahsetmeden, bir kız sevdiğini söyledi. Komşu sırdaş hanım, delikanlının ahlakını dürüstlüğünü yakinen biliyordu. Delikanlıya kim senin gibi birisine kızını vermek istemez ki, herkes senin gibi bir delikanlıya kızını vermek ister, dedi.

Komşu sırdaş hanımın da kendi kızı vardı. Kendi kızını delikanlıya denk ve layık görüyordu. Komşu sırdaş hanım; delikanlı bir kız sevdim deyince her halde delikanlı bizim kızı istiyor, benden utandı yüzüme söyleyemedi, diye düşünmeye başladı.

Delikanlıyla konuştuktan sonra ertesi günü komşu sırdaş hanım; delikanlının annesine; “gözün aydın sırdaşım, oğlun bir kız sevmiş, sararıp solması ondanmış” dedi. Anne oğlunun bir kız sevmiş olduğunu duyunca, o kadar sevindi ki! Hastalığını dahi unuttu. Biricik oğlumun mürüvvetini de görecem, Allah’ım sana şükürler olsun dedi.

Akşamı iple çekti, oğlu eve dönünce hemen soru yağmuruna tuttu. “Kalbimin içi” bu kadar zamandır bir kız sevdiğini niçin söylemedin, bu güzel kız kimmiş, evleri nerede? Gidelim isteyelim dedi. Delikanlı sevdiği kıza gitmek istediğinde, annesini öldürüp, kalbini çıkarıp, o şekilde gidileceğini biliyor. Annesine kızın adını evini söylerse, kızın koştuğu şartı bir vesile ile öğrenir, hiç tereddüt etmeden annem kalbini vermeğe kalkar. Bu sefer, birde annem devreye girer, bir tarafta annemin kalbini isteyen kız, bir tarafta da, bana kalbini feda etmek isteyen annem olur. İkisi arasında karşı karşıya kalırım, düşüncelerini tasavvur ettiği için, hep sessiz kalıp, konuşmamayı tercih etti. Annesinin sorularına, hiç cevap vermedi, yine anne oğul, kara kara düşünmeye başlarlar.

Komşu sırdaş hanım, yine bir gün, anne oğul kara kara düşünürlerken, bunların üzerine çıkageldi. Anne ile oğulun ne imiş derdi, anlatırsanız yardımcı olmaya çalışırım dedi. Çünkü delikanlı bir kız sevdiğini belirtmişti, komşu hanım da kendi kızını isteyecek ümidini besliyordu. Hangi kızı sevmiş gidelim isteyelim dedi.

Delikanlının annesi komşu sırdaş hanımın yanında, oğluna devamlı hitap ettiği gibi, “annenin

kalbi sana feda olsun” hitabıyla, tekrar tekrar kızın adını ve evini sordu. Bak sırdaşım da burada, gidelim isteyelim dedi.

Delikanlının annesi, oğluna hitap ederken hep kalpten bahsetmesi, delikanlının yarasını daha da deşer, sevdiği kızın annesinin kalbini istemesini hatırlatır. Tekrar çok müteessir olur, bir daha konuşamaz, ne kızın ismini, ne de evini söyler, bir vesile ile annesinden izin alır, evden dışarıya çıkar gider.

Delikanlının evinde bunlar yaşanırken, sevdiği kızın vezir babası, delikanlıyı sorup soruşturmak için, tebdili kıyafetle pazara gitti. Delikanlıyı pazarda sordu, uzaktan delikanlıyı süzdü, sima olarak yabancı gelmedi, hafızasını yokladı. Vezir baba, yıllar önce yaşadığı bir hadiseyi hatırladı. Biricik güzel kızına evlenme teklifi yapan, yıllar öncesi, bir soğuk kış gününde, kızına eldiven ve bere aldığı ve aralarında daha önce konuşmalar geçen küçük çocuk olduğunu hatırladı ve baba biraz durakladı, Allah’ım ne kadar büyüksün ki: Tarif dahi edemem dedi. Delikanlıya hiçbir şey sezdirmeden pazardan ayrıldı.

Vezir baba akşam evine dönünce, bu gün yaşadıklarını ve delikanlıyla daha çocukken aralarında geçen konuşmaları anlattı. Kızım, hakkında hayırlısı olsun, hem sana layık bir eş, hem de ailemize uygun evlat dedi. Artık kız tarafı, delikanlının ailesini beklemeye başladılar.

Delikanlı kızın şartını henüz çözemedi, annemi öldürüp, kalbini nasıl isteyebilirim ki, böyle bir şeyi ne yaparım, ne de bunu annemden istemeye hakkım

var, dedi. Delikanlı aşkını kalbine gömer, zamanın akışına bırakır.

Delikanlının annesi, komşu sırdaş hanımın yanında; oğlumu zorluklara göğüs gererek, büyük bir titizlikle büyüttüm. Oğlumun derdine çare, kalbimi vermem gerekli olsaydı, hiç çekinmeden kalbimi dahi seve seve verirdim dedi.

Hastalığı daha da ilerlemişti, birde oğlunun gözünün önünde sararıp solmasına, zavallı annenin kalbi daha fazla dayanamadı, komşu sırdaş hanıma; oğlum sana emanet diyerek, ruhunu oracıkta teslim etti.

Komşu sırdaş hanım; anne kabrine defnedilmeden önce, arkadaşı sağlığında, oğluna hep "kalbim, kalbimin içi, annenin kalbi sana feda olsun" diye sever ve hitap ederdi. Zaten anne de kalp rahatsızlığından vefat etmişti. Bunda bir sır olması gerekir diye, düşünmeye başladı.

Komşu sırdaş hanım, tekrar delikanlıyı sıkıştırır ve delikanlıya dedi ki; benim annenin sırdaşı olduğunu biliyorsun; annen seni bana emanet etti, artık sen benim de evladım sayılırsın. Ne olur bana şu sevdiğin kızın ismini ve evini söyle dedi.

Delikanlı nasıl olsa annem vefat etti, annemin de tekrar dirilip, kalbini isteyemeyeceğime göre, söylemekte bir sakınca kalmadığını düşündü. Sevdiği kızın adını, evini, koştuğu şartı söylemeye karar verdi.

Delikanlı kimin kızı olduğunu bilmeden, bir hareketinden dolayı bir kız sevdim. Sonra araştırdım, onun da vezirin kızı olduğunu öğrendim.

Kıza; çok sevdiğimi, evlenmek istediğimi söyledim. O da bir şartla teklifini kabul ederim dedi. Delikanlı kendini tutamadı, zaten hüzünlüydü, hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

Delikanlı ve komşu sırdaş hanım karşılıklı epeyce ağladılar. Komşu sırdaş hanım, oğlum ağlayıp vakit geçirecek zaman değil, kızın şartı ne imiş onu söyle dedi. Delikanlı yine hıçkırıklarla titrek bir sesle, kızın şartı; annemin kalbini ona götürürsem evlenebileceğimizi söyledi.

Komşu sırdaş hanım, rahat bir edayla, oğlum daha önce sana o kadar sorduk, neden söylemedin. Biraz önce beraber ağladıkları komşu sırdaş hanımın rahat hareketi, bir anda delikanlıyı şaşırttı. Oğlum senin gibi güzel ahlaklı birine, kim kızını vermek istemez ki! Kız sana annenin de gönlünü ve rızasını al, birlikte ailemden beni istet demiş. Artık olanlar olmuş, büyük bir sır da ortaya çıkmış görünüyor. Daha henüz vakit geçmiş değil; hemen elimizi çabuk tutalım, bu sırra bir çözüm bulalım dedi.

Annen seni severken kalbiyle eşdeğerde tutması, son nefesinde dahi, senin üzülmemen için seve seve kalbimi dahi verirdim demesi, anne kalbindeki şefkatin bir hikmetini bizlere anlatmak istemiş. Annenin de kalbi rahatlaması için, ben büyüklere durumu iletiyim, annenin kalbini çıkarsınlar, sevdiğin kıza, annenin kalbiyle birlikte gidersin dedi.

Komşu sırdaş hanım, büyüklere durumu anlattı. Büyüklerin istişaresi sonucunda, annenin kalbi çıkarılmasına karar verildi. O devirdeki

cerrahlardan biri çağrıldı, annenin kalbi vücudundan çıkartıldı, bir bohça içerisine konuldu ve delikanlıya teslim edildi.

Delikanlı çok üzgün ama buruk bir sevinçle, vezirin kızı olan sevgilisinin evine doğru yola koyuldu. Kızın malikânesine geldi ve kapısını çaldı. Hizmetçilerden birisi kapıyı açtı. Delikanlı kızın malikânede olup olmadığını sordu. Hizmetçi prensesimiz malikânesinde, müsaade ederseniz kendisini haberdar edeyim dedi. Delikanlı beklerken, prenses haberdar edildi. Hizmetçi büyük bir bahçe içerisindeki malikâneyi göstererek, zaten prensesimiz de pencereden bize bakıyor, buyurun gidelim, sizi bekliyor dedi. Delikanlı önde, hizmetçi arkasında, malikâneye doğru yürümeye başladılar.

Prenses annesini de haberdar etti. Kapının önünde, delikanlıyı beklemeye başladı. Delikanlının işi acele idi, sevgilisini de kapının önünde bekliyor görünce, heyecandan ayağı bir yere takıldı. Delikanlının kendisi bir tarafa, bohça içerisindeki kalp bir tarafa fırladı. Delikanlı tam yere düşerken, her insanın gayri ihtiyari dediği gibi, delikanlı da ANAMMM dedi. Bohça içerisinden fırlayıp toz toprak içerisinde kalan anne kalbi de dile gelip, YAVRUMMM dedi.

Bir anda ortalığı sessizlik kapladı. Bu sesleri delikanlının arkasından gelen hizmetçi de duydu. Delikanlının yere düştüğünü gören prenses, hemen koştu, delikanlının elinden tutup yerden kaldırdı. Prenses delikanlının elinden tutup kaldırınca, delikanlı sanki kendisini rüyada sandı, daha ne olduğunu anlayamadan, aklına bohça içinden

fırlayıp da, toza toprağa bulanmış, annesinin kalbi aklına geldi.

Prensesin annesi de oraya yetişmişti, delikanlının elinde anne kalbini görün anne, evladım bu ne hal demesiyle bayılıp yere düşmesi bir oldu. Bunları gören prenses de; “aman Allah’ım! Ben ne yapmışım! Delikanlıyı anne katili yapmışım!” deyip oda bayılıp yere düştü.

Delikanlı olayın şokunu biraz da olsa atlatmıştı. Annenin bakışından bayılıp düşmesinden, sevgilisinin bayılıp düşmesinden yanlış anlaşılma olduğunu fark etti. Gerçekten annemi öldürüp kalbini getirdiğimi sanıyor dedi.

Prensesin annesi ayılmaya başladı ve delikanlı işin iç yüzünü ona anlattı. Artık anne rahatlamıştı. Prensesi ayıltmak için hekimler çağrıldı. Birde vezir babaya haber vermek kalmıştı. Bu durumu nasıl anlatacaklardı, onu düşünmeye başladılar. Vezire haberci gönderildi.

Haberci olayı vezire aynen nakletti. Vezir, nasıl anlayamamışım, Allah’ım hikmetinden sual olmaz dedi. Bir anda haberci de afalladı. Vezir haberciye dedi ki; annenin kalbinin alınıp, oğlunun eline verilip, sevgilisine götürmesinin kararını alanlardan biriyim. Ben de memleketimizde bulunan böyle bir şefkatli anneyi, annesinin kılına zarar gelmesin diyen evladı merak ediyordum. Meğer bizim kızı seven delikanlı imiş dedi. Vezir avenesini toplayıp, haberciyle birlikte malikânesine doğru hareket etti ve malikânesine geldi.

Malikânesindekilerin telaşlı halini görünce, tebessüm etti, malikânedekiler vezire ne söyleyeceğiz ne yapacağız diye telaş içinde düşünüp kıvranırken, vezirin tebessüm etmesi herkesi şaşırttı. Vezir telaşa mahal yok, her şeyden haberdarım dedi. Kızımız kendine gelsin ben durumu izah ederim dedi.

Prenses yavaş yavaş kendine gelmeye başladı, etrafındakilerden habersiz, gözleri kapalı. “Olamaz, ben ne yapmışım! Delikanlıyı anne katili yapmışım!” Gibi sözler sayıklamaya başladı.

Prenses gözlerini açtı, etrafına göz gezdirdi, etrafındakilerde kendisinde olan korku yoktu, hepsinde buruk bir sevinç vardı. Kendi kendine rüya mı görüyorum dedi, ama rüyada olmadığını fark etti. Vezir baba kızını kucakladı, okşadı, güzel kalpli kızım, durum senin zannettiğin gibi değil, yaşanan olayları tek tek anlattı, İlahi takdir böyle imiş, bizim bu takdire teslim olmamız gerekir dedi ve biricik kızını teselli etti.

Vezir yine avenesiyle birlikte, delikanlı ve annenin kalbini aldılar, cenazeyi defnetmeye gittiler. Annenin kalbini cerrahlar tekrar yerine yerleştirdiler, anne öldükten sonra dahi, yavrusuna yüce şefkatini gösterip, görevini bihakkın yerine getirmenin edasıyla, ebedi istirahatgâhına defnedildi. Delikanlı üç gün evinde taziyeleri kabul ettikten sonra, tekrar sevgili prensesinin malikânesine geldi.

Vezir baba üzerine düşen görev ne ise, fazlasıyla yaptı. Daha kızı doğmandan önce yaptırdığı çok güzel bahçeye sahip malikâneyi

kızına hediye etti. Hem kızına hem de delikanlıya babalık yaptı, iki genci evlendirdi.

İki genç evlendikten sonra da durmadılar, iki genç kafa kafaya verip yeni projeler geliştirdiler. Yoksullara yardım vakfını kurdular, vakfa yeni üyeler buldular. Vakfı daha yüksek seviyelere çıkarmak için gece gündüz demeden harıl harıl çalıştılar.

Yine bir vakıf toplantısında, herkes gücü nispetinde bağışta bulunuyorlardı. Sıra delikanlıya gelmişti, delikanlı kendisi için çok anlam ifade eden ve annesinden tek yadigâr kalan evi bağışladı. Sıra prensese gelince de, prenseste babasının hediye ettiği bütün çocukluk anılarını geçirdiği güzel bahçesiyle birlikte malikâneyi bağışladı.

Akşamüzeri vakıf toplantısını bitirip malikâneye dönerlerken, aralarında şöyle bir tartışma yaşarlar. Prenses eşine dedi ki: Hayr yarışında bu gün ben seni geçtim, çünkü benim bağışım seninkinden kat kat fazla değerli dedi. Delikanlıda dedi ki; hayr ben seni geçtim, çünkü ben bütün mallarımı bağışladım dedi. Gençler kimin önde olduğuna, karar veremediler, vezir babalarının hakemliğine başvurmaya karar verdiler.

Akşam vezir babalarına vakıf toplantısı hakkında bilgi verdikten sonra, yapılan bağışlardan bahsettiler. Prenses babasına dedi ki: Baba bugün bir hayr yarışı yaşandı, kendi isimlerinden bahsetmeden, evli bir çift, yukarda eşiyle aralarında tartıştıkları gibi mevzuyu anlatarak, ayrı ayrı bağışta bulundular. Hayr yarışında, hangisinin önde olduğuna karar veremedik, senin hakemliğine

başvurmayı kararlaştırdık. Lütfen hayır yarışında bey mi önde, hanım mı? Karar verir misin dedi.

Vezir baba hayr yapan çiftin, her ne kadar kendileri isimlerinden bahsetmeden, evli bir çift olarak bahsetseler de, kendi çocuklarının olduğunu anladı. Baba çok müteessir oldu, bir an duygulandı, içinden sizlerden beklediğim de bu idi dedi.

Vezir baba çocuklarının sorusuna cevap vererek dedi ki:

Bu çiftten hangisi hayır yaparken şunlara dikkat etmişse: Birincisi: En çok sevdiği malı kim bağışlamışsa; İkincisi: Kendi nefsini mümin kardeşinin nefsine tercih etmişse, yani insanın eşi de mümin kardeşlerinden biri olduğuna göre, eşi adına da bağışta bulunmuşsa, yarışı o kazanmıştır dedi.

Daha kimseye söz vermeden, vezir baba; hanımına dönerek şöyle dedi: Hanım anlaşılan bunlar evlerini bağışlamışlar yatacak yerleri yok, bizim malikânenin anahtarını bunlara verirken, ikisine tek anahtar ver. Çünkü: Bunlara ayrı ayrı anahtar verirsen, yine hayr yarışı yapmaya kalkarlar, bu sefer de bizim malikâneyi bağışlarlar. Hepimiz evsiz barksız kalacağımız gibi bir de malikâne borçlusu olmayalım diyerek şaka yaptı. Yapmış oldukları hayr yarışı için çocuklarını tebrik etti.

Gençler hayr da yarışa, yine devam ettiler, insanlara örnek bir hayat sundular. Bir ömür ferah ve mutlu bir hayat yaşayarak hakka yürüdüler.

Yukarıda anlatmaya çalıştığımız anne şefkatiyle ilgili, kıssadan da anlaşılacağı gibi, annelere yavrularını doğurma yeteneği verilmeseydi, şefkat yüklü annelerin şefkat kahramanı olduğunu nereden bilebilirdik. Anneler şefkatini sergileyemeyecekleri için, şefkatleri bilinemezdi. Bilinemediği gibi, anneler bu şekilde sevgi saygı hürmet görmezlerdi.

Demek ki; annelerde yavrusunu doğurma yeteneği olmalı ki, anneler şefkatlerini yavruları üzerinde göstermeli, etrafındakiler de bu şefkati görerek tasdik etmeliler. Annelere verilen yavrusunu doğurma yeteneği ve yavrularına gösterdiği şefkat vasıtasıyla, bizler de annelerin şefkat kahramanı olduğunu anlıyoruz.

Annelerin yavrularına karşı gösterdiği şefkat, annelerde var olan acıma ve merhamet etme duygusu, Allah'ın Rahman ve Rahîm isimlerinde bulan ilâhî rahmetin bir damlasıdır. İnsanların birbirlerine olan rahmeti, kalbin rikkati ve şefkat etmek şeklinde izah edilebilir. Allah'ın rahmeti ise Allah'ın kullarına acıması, şefkat etmesi, onlara nimetler vererek ihsanda bulunması, bol bol rızıklar göndermesi demektir.

Hz. Cerir (r.a) anlatıyor: "Resûlullah (s.a.v): "Allah; insanlara merhamet etmeyene rahmette bulunmaz." [94] Buyurdular. İbni Ebî Cemre; bu hadisin yorumu yaparken, muhtemelen şu mananın ifade edeceğini beyan eder. "İyiliğin karşılığı ancak iyilik değil midir?" (Rahman,55/60). Ayetinde bildirildiği gibi: "Herhangi iyilik şekillerinden

[94] Buhârî, Tevhit 2, Edeb 27; Müslim, Fedâil,66.

biriyle, başkasına iyilik yapmayan kimseye, hiç sevap hâsıl olmayacaktır.” [95] Diye ifade etmektedir.

Hadis-i Şerif şerh edenler; kişi merhamet ve şefkat duyacağı şeyler arasında, diğerlerinden önce kendi nefsine merhamet ve şefkat etmesi gerektiğini belirtirler. Zira kendini acımayana, Allah’ta acımaz denilmektedir. Resûlullah (s.a.v.) “Merhamet etmeyen kimseye merhamet olunmaz” [96] buyurmuştur.

Bir defasında Resûlullah Efendimiz, “Şüphesiz Allah, çok merhametli olanlara acır” der. Sahabeler, “Ey Allah’ın Rasûlü, hepimiz kendimize merhamet ediyoruz” derler. Bunun üzerine Efendimiz, “Merhametli sadece kendisine karşı merhametli olan değildir; fakat hem kendine, hem de bütün insanlara merhamet edendir” [97] buyurdu.

Hatta kişinin başkalarına göstereceği merhamet de kendisine dönmektedir. Zira ayet-i kerimede “İyilik ederseniz kendinize iyilik etmiş olursunuz.” [98] (İsra, 17/7) buyurulmaktadır.

Merhamete teşvik konusunda yine Resûlullah (s.a.v.) “Allah, insanlara merhamet etmeyene rahmetiyle muamele etmez.” ve “Merhamet, ancak şakinin kalbinden çıkarılır” [99] buyurmaktadır.

Resûlullah (s.a.v)’ı, torunlarından birini öperken gören Akra’ İbni Haris: “Benim on tane çocuğum var, hiçbirini de öpmemişimdir.” dedi.

---

[95] Canan; Hadis ansiklopedisi, c-6, s280.
[96] Buhârî, Edeb 18; Müslim, Fedâil 65.
[97] Beyhakî, Şu‘abu’l-İmân, 13/408.
[98] İbni Hacer, 10, 455.
[99] Buhârî, Edeb 27; Ebû Davud, Edeb 66.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v), Akra' İbni Haris'e: "Merhamet etmeyene merhamet edilmez." [100] Buyurmuştur. Başka bir rivayette de bir bedevî (bu bedevinin de Akra' İbni Haris olabileceği söylenmektedir.

Resûlullah (s.a.v)'a: "Sizler çocuklarınızı öpüyorsunuz, bizler ise çocuklarımızı öpmeyiz." dedi. Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v): "Senin kalbinden merhamet alınmışsa ben ne yapabilirim!" [101] Diyerek taaccübünü ifade etmiştir.

Benzer hadislerde de anlaşılacağı gibi; Allah'ın yüz rahmetinin doksan dokuzunu kıyamet günü için ayırdığını, yeryüzüne indirdiği bir rahmetle de; insanlar, cinler ve hayvanlar birbirlerine merhamet ettiği, bu rahmetle annelerin yavrularına şefkat ettiği, vahşî hayvanların ve kuşların birbirlerine acıdıkları anlatılmaktadır. [102]

Mademki annelerdeki şefkat, bu cüzden bir parçadır. Öylede: Allah kıyamet gününde o bir rahmeti, doksan dokuz rahmetle kemale erdirecektir. Allah bu kâinatı yaratmamış olsaydı, Allah'ın rahmetini nasıl anlayabilirdik, sunulmayan ve anlaşılmayan rahmete ne derece rahmet denilebilir.

Demek ki: Allah bu kâinatı yaratmış ki: Yaratmış olduğu bütün varlıklar üzerinde, rahmetinin bir cüz'ini burada göstermiştir.

---

[100] İbni Hacer, c-10, s-444.
[101] Buhârî, Edeb 18.
[102] Müslim, Tevbe 19-21.

Kıyamet günü gelince de, “Allah müminlere karşı rahîmdir” (Ahzâb, 33/43). Ayetinde de müjdelediği gibi, Cenab-ı Hakk rahmetinin doksan dokuz cüz’ine, burada gösterdiği bir rahmeti ekleyip, Mü’min kullarına vererek tamamlayacaktır. Bizler de: Allah’ın; bu âlemde mahlûkatı üzerinde gösterdiği rahmeti görerek, Allah’ı tanıyıp, O’nu takdir edip ve O’na teşekkür etmeliyiz.

HAYVANLARDAKİ MERHAMET VE ŞEFKAT

İnsanların dışındaki varlıklarda da, Rabbimizin vermiş olduğu sonsuz şefkat, merhamet ve lütfunun açık delillerini görürüz. Bu anlattığımız şefkat, sadece insanların annelerine mahsus değildir. Bütün hayvanlarda ve bitkilerde olduğu gibi, hatta cansız varlıklarda dahi görünür.

Genellikle anne hayvanlar, yavrularına dokunulmadığı müddetçe kimseye zarar vermezler. Yavrusuna yaklaşır, ya da dokunulursa, işte o zaman gözü hiçbir şey görmez, gözünü hiçbir şeyden de esirgemeden saldırıya geçer.

Tavuk denilince, aklımıza akşam karanlığı olunca hemen tüneğine çekilen ve en küçük sesten korkan, hatta bir horazın himayesine muhtaç bir hayvan gelir. Lakin kuluçkaya yattığı zaman ki gösterdiği sabır tartışılamadığı gibi, hele civcivleri çıktığı zaman bir nevi aslan kesilir.

Yumurtadan yeni çıkmış civcivler hem zayıf, hem de acizdirler. Amma o korkak anne tavuk da, o nispette şefkat kahramanı kesilir. Yavrularını korumak için üzerine öyle titrer ki; köpeğe civcivlerini kaptırmamak için, köpeğin üzerine atılır,

hatta köpeğe kafasını kaptırır ve tek sermayesi olan canını feda eder.

Aşağıda detaylı bir şekilde çeşitli hayvanlardan bahsederek, hayvanlardaki şefkat ve merhameti anlatmaya çalışacağız.

Hayvanlara tek sermayesi olan canını feda ettiren sebep nedir? Acaba yavrusunu ve türünü korutan şefkat ve merhameti nerden almış? Hayvanlarda akıl ve irade var mı? Sorusunu akla getirmektedir.

HAYVANLARDA AKIL VE İRADE VAR MIDIR?

Kur'an'ı Kerim'de Allah (c.c)'nün birçok ayetlerde akıl sahiplerine hitap etmesinden dolayı, âlimler hayvanlarda aklın olmadığını, onlarda sadece "his, sevk ilahi, içgüdü" gibi duyguların olduğunu söylerler. Dolayısıyla hayvanlar akıl ve iradeye sahip değillerdir. Akıl ve irade sahibi olmadığı için de içgüdüsel olarak merhamet ve şefkat ederler.

"Yoksa gerçekten onların çoğunun söz dinleyeceğini yahut akıllanacağını mı sanıyorsun? Onlar ancak hayvanlar gibidir, hatta gidişçe daha sapıktırlar." (Furkan,25/44).

Ayette bahsedildiği gibi, insanın aklını doğru yönde kullanması gerektiğini, insanın aklını doğru yönde kullanmaz ise hayvanlarda akıl ve düşünme yeteneği olmadığı için insanı hayvanlardan daha aşağı dereceye düşürmüştür.

Aşağıdaki ayeti kerimeler ise akıl sahiplerine hitap etmektedir. "O kullarım ki, sözü işitip de onun

en güzeline uyarlar. İşte bunlar Allah’ın kendilerine hidayet ettiği kimselerdir. İşte bunlar akıl sahiplerinin tâ kendileridir.” (Zümer,39/18). Şüphesiz ki azıkların en hayırlısı takvadır. Ey akıl sahipleri! Benden sakının! (Bakara,2/197).

Dünya hayatı, eğlence ve oyundan başka bir şey değildir. Ahiret yurdu ise, Allah'tan sakınanlar için elbette daha hayırlıdır. Hiç akıl erdirmez misiniz? (En'âm, 6/32). Ve O, yaşatan ve öldürendir; gecenin ve gündüzün değişmesi O'nun eseridir. Hâlâ aklınızı kullanmaz mısınız? (Mü’minun,23/80).

Yoksa gerçekten onların çoğunun söz dinleyeceğini yahut akıllanacağını mı sanıyorsun? Onlar ancak hayvanlar gibidir, hatta gidişçe daha sapıktırlar. (Furkan,25/44). Size verilen şeyler, dünya hayatının geçim vasıtası ve debdebesidir. Allah katında olanlar ise, daha hayırlı ve daha kalıcıdır. Hâlâ buna aklınız ermeyecek mi? (Kasas,28/60).

Âlimler; aklı ikiye ayırarak, “akl-ı maaş” ve “akl-ı maad” diye iki tür aklın var olduğunu söylerler. İnsan aklını sadece dünyada geçim işine tahsis ederek kullanıyorsa, böyle kullanılan akılla “akl-ı maaş” denir. Hayvanların da tek düşüncesi nefsini ve karnını doyurmak olduğu için, insanların bazıları da sırf nefsini ve boğazını düşünmesinden dolayı benzetme yapılarak “akl-ı maaş” ın hayvanlarda da olduğunu savunanlar vardır. “Akl-ı maad” ise: İrfan ve ilimle terbiye olan, geleceğini ve ahiretini düşünen akıldır.

Akıl bir cevher gibidir. İşleme yolu ile mertebeler kazanır. Nasıl ki güneş, zahiren bakıldığı zaman sadece beyaz bir ışığa sahipmiş gibi gözüküyor. Koyu veya şeffaf maddeler üzerine güneşin ışığı vurduğu zaman, güneşin değişik tezahürlerle kendini gösterdiğini görürüz. Aynen onun gibi, nuranî bir mahiyete sahip olan akıl da idrak, kavrama, bilme, anlama, ayırt etme gibi özellikleri açısından mertebeler taşır.

Aklın en yüksek mertebesi ise şu kâinat sarayının yapıcısı, yaratıcısı, idare edicisi, düzenleyicisi olan Allah'ı tanımak ve iman etmektir. İman ettikten sonra ise O'nun emirlerine sarılmak, yasakladığı fiil ve davranışlardan uzak durmaktır. Doğruyu yapmak, Hakk'a itaat etmek, iyi ve güzel şeyleri yapmaya çalışmaktır. Zaten örfî mânâda bu yönde aklını kullanan insanlara "akıllı adam" tersi yönde hareket edenlere ise "akılsız adam" denmektedir.

Akıl, anlayıcı bir kuvvettir. Hakkı batıldan, iyiyi kötüden, faydalıyı zararlıdan ayırır. Akıl insanlarda, cinlerde ve melaikelerde bulunur. Bu varlıklara akıl verildiği için yaptıkları işlerden sorumludurlar. İnsanları hayvanlardan ayıran en önemli özellik, aklı olmayışıdır ve aklı olmadığı içinde konuşamamasıdır. Hayvanlarda his ve zekâ vardır. His ve zekâları sayesinde birbirleriyle koklaşır ve anlaşırlar. Hatta bazı hayvanların bu his ve zekâsından dolayı benzetme yapılarak çok akıllı hayvan diye nitelendirirler. Allah Teâlâ, hayvanlara akıl vermediği için, yüklenen program dâhilinde hareket ederler. At ot yer, Arslan et yer. At et yemez, Arslan ot yemez.

İpek böceğinin ipek yapması, arının bal petek yapması gibi, hayvanlardaki harika işler içgüdü denilen ilham-ı Rabbani sayesinde olur. Hayvanların kendilerini tehlikelerden, aşırı soğuk veya sıcaktan koruması, çok hızlı bir şekilde karar verip hareket etmesi hep bu ilham iledir. Yemeleri içmeleri, hal ve hareketleri, yavruların bakımı ve büyütülmesi, bazı göç eden hayvanların göç mevsimlerinde göç etmeleri hep bu ilham-ı Rabbani ile olur. Bir kuşa yuvasını ne zaman ve nerede kuracağı ilham-ı Rabbani tarafından haber verilir. Yuva içerisindeki küçük yavrular, yabancı bir şey gördüklerinde yuvasından korkup kaçmazlar. Fakat büyümüş ve yuvayı terk etmeye hazır olan aynı yavrular, yaşamı boyunca lazım olacak avlama ve avlanma teknikleri, kendilerini korumak için korkma kabiliyeti ve tehlikeden kaçma hislerini elde etmiş olarak yuvadan ayrılırlar.

Memeli hayvanlardan yeni doğmuş yavrusuna, annesinin göğsünden süt emzirten, yeni yumurtadan çıkmış ördek yavrusunu suya çeken de bu ilhamdır. Hayvanların ihtiyaç duyacağı hareketler ilham vasıtasıyla önceden öğretilir.

Mesela, aniden kendisine zarar verecek birisiyle karşılaşan hayvan, rasgele kaçmaya teşebbüs etmez, ilham edilen tedbirleri tatbik eder. Bütün bunları yaparken hayvan, niçin böyle hareket ettiğini bilmediği gibi, hareketinin neticesini de kestirebilmekten acizdir.

Birde insanın aklına şöyle bir şey gelebilir. Hayvanlar, neden yavruları için bu kadar çok çaba sarf ederler? Neden yavrularını kendi hallerine

bırakmak yerine, her türlü ihtiyaçlarını bıkmadan usanmadan, büyük fedakârlıklar göstererek karşılarlar? Hayvanlar bunları bilinçli olarak mı yaparlar?

Gerçek şu ki: Hayvanlar gerek yaşamlarını sürdürürken, gerekse yavrularını büyütürlerken, aklıyla bilinçli bir şekilde yapmazlar. Hayvanlar yukarıda da belirttiğimiz gibi, vahiy, ilham, sevki ilahi, içgüdü, ismini ne korsak koyalım, bununla hareket ederler bununla yaparlar.

Rabbin bal arısına vahyetti: Dağlardan, ağaçlardan ve kurmakta oldukları çardaklardan evler edin." (Nahl,16/68). Buradaki vahiy kelimesi, ilham anlamında kullanılmıştır. Âlimlerce yapılan içtihatlar da, ilham manasında bir tür vahiy kabul edilerek, gizli yani; batın veya hafi vahiy diye de isimlendirilir. [103]

Bu ayet ile balarısına yuvasının yerini ilham ettiğini bildirmiştir. Balarısında olduğu gibi bütün hayvanlara yuvalarının yerlerini, yuva yapma tekniklerini, kullanacakları malzemeleri Allah ilham etmektedir. Hayvanlarda, sevki ilahi bulunmaktadır.

Birçok bilgi bu sevki ilahi sayesinde hayvanlarda hazır bulunur. Bu bilgiler Allah tarafından, sevki ilahi olarak verilmiştir. Hayvanlar da, bu sevki ilahi doğrultusunda hareket eder, arılar bal ve petek yapar, örümcekler ağ yapar. Bu işleri yapmak için öğrenmeye ve düşünmeye ihtiyaçları da yoktur.

---

[103] Kastallani, c-1, s-58; Âlûsi, c-17, s-184; Elmalılı, Hak Dini, c-5, s-246.

Arı familyasını biraz araştıracak olursak arılardaki sevk-i İlahiyi ve Allah'ın rahmet merhamet ve şefkatini daha bariz görmüş oluruz. Arı familyasını şöyle bir tanıyalım.

Ana arıya kraliçe arıda denilir. Ana arı; altı yıl yaşarken, İşçi arılar genelde altı hafta, erkek arılarda altı ay yaşarlar. Ana arının görevi koloniyi idare eder koloni için asker yetiştirir ve koloninin devamı sağalar. İşçi arıların görevi polen veya bal özü toplamaktır. Erkek arıların görevi ana arı ile çiftleşmektir.

Ana arı olarak yetiştirilecek larva, işçi ve erkek arı larvalarına göre daha titizlik gösterilir. Arı sütü; belirli zamanlarda beş ile on beş günlük arılar tarafından hazırlanır. Ana arı ve larvası besin değeri daha yüksek ve daha zengin olan arı sütü ile beslenir. İşçi ve erkek arılara arı sütü verilmez. Genellikle kovanda tek bir kraliçe bulunur ve kovanda bulunan arılarında annesidir. Salgıladığı koku ile kovanın kendisine ait olduğunu bildirir. Ana arı, ortalama iki yüz miligram ağırlığında olup kovan içi ve kovan dışı şartların ideal olması durumunda günde iki bin beş yüz adet yumurta üretebilir. Ana arı; kovandaki en ağır ve karın kısmı en uzun birey olma özelliğini taşıyor. Ayrıca sürekli yumurtlama eğiliminde olup petek üzerinde sakince dolaşarak yumurtlayacak uygun petek gözü arıyor. Tüm bu özellikleriyle kraliçe arı, binlerce işçi arı arasında dahi kolayca fark edilebiliyor.

Ana arı, ortalama bir haftalık olduğunda çiftleşme uçuşuna çıkar. Ana arı çiftleşmesi; on ila otuz metre arasındaki yükseklikte havada ve

uçarken, sayısı on ila yirmi arasında değişebilen erkek arılarla gerçekleşir. Çiftleşen erkeklerin sperm organları ana arıda kaldığı için çiftleşme sonunda ölürler. Çiftleşme genellikle hava şartlarına göre değişmektedir. Tek bir çiftleşme uçuşunda da gerçekleşebilir. Aynı günde ya da birbirini takip eden birkaç gün içinde farklı uçuşlar ile olabilir. Daha açıkçası ana arı erkek arılardan alınan spermle, sperm kesesi doluncaya kadar çiftleşme devam eder.

Ana arı, erkek arılardan alınan spermi, sperm kesesinde depolar. Bu sayede yaşamı boyunca istediği zaman döllü, istediği zaman ise dölsüz yumurta bırakabilir Bir koloninin ana arısı yok olduğunda yâda kovanda işçi arı azaldığı zaman, kolonide genç larva mevcut ise işçi arılar bu larvalardan yeni bir ana arı yetiştirir. Böylece kovanın sürekliliği sağlanır. Ancak ana arısız kalmış bir kovana, arıcı tarafından zamanında müdahale edilmezse ya da kovan doğal olarak yeni bir ana arı üretemezse, işçi arılardan bazıları diğer işçi arılar tarafından arı sütü ile beslenir. Bu sayede bu işçi arıların normal şartlarda aktif olmayan yumurtalıkları gelişir ve yumurta üretimine elverişli hale gelir ve yalancı ana arı meydana getirir.

Yalancı ana arı ise sadece döllenmemiş yumurtayla dolu olduğu için, bu döllenmemiş yumurtalardan erkek arılar çıkar. Bu sebeple koloni zamanla erkekleşir ve en sonunda işçi arı kalmaz. Erkek arılarda polen veya bal özü toplayamadıkları için açlıktan ölürler ve kovan boşalır. Genellikle kovanda işçi arı üretimi yavaşlar veya durursa, erkek arılar işçi arılar tarafından kovandan atılırlar.

Bize en mükemmel gıdayı takdim eden arılarda durum budur. Hikmet-i İlahi; ana arı da işçi arı olmasına rağmen, arılar sevki ilahi doğrultusunda hareket ettiği için ana arı arı sütü ile besleniyor diğer arılardan daha büyük daha fazla ağırlığa ulaşıyor ve daha fazla yaşıyorlar. İşte arı familyasında Allah'ın rahmet merhamet ve şefkatini bu şekilde görmekteyiz.

Bütün arılar nasıl bal ve petek yapacaklarını, örümcekler nasıl ağ yapacaklarını iyide bilirler. Çünkü: Arılara nasıl bal ve petek yapacakları, örümceklere nasıl ağ yapacakları önceden öğretilmiştir, talimle tekâmüle gerek yoktur. Hiçbir zaman arı ağ yapayım, örümcek bal ve petek yapayım diye düşünmez, düşündüğü de görülmemiştir.

Ama insan, akıl ve irade sahibi, düşünebilen bir varlık olduğu için, kuşlar gibi uçmak, balık gibi yüzmek, gördüğünü yapmak ister. Bundan dolayıdır ki; insanlarda akıl irade ve düşünme kabiliyeti vardır, hayvanlarda ise akıl ve düşünme kabiliyeti yoktur.

Tüm yaratılan varlıklar içinde, insanın seçkin bir varlık olmasının esas sebebi, insanın akıl ve irade sahibi olmasından dolayıdır. Allah'ın emirlerine muhatap olması da bu sebeptendir.

İşte bu sebepten dolayı, insan aklının ve hür iradesinin önüne, her hangi bir engel konulmamıştır. Bundan dolayıdır ki; insan kendi davranışlarının sorumluluğunu taşır. Akıl ve iradeyi kullanmasına göre mükâfat veya ceza görür.

Hayvanlarda da ve cüz’i irade vardır. Mesela: Hayvanlara yiyecek verip güzel davrandığınız zaman, korkmadan insana yaklaşırlar. Kötü muamele gördüğü zaman insandan kaçmaktadır. Buradan da anlaşılıyor ki, teklifi iktiza edecek derecede olmasa da, hayvanların kendilerine mahsus cüz’i iradeleri mevcuttur.

Hayvanlarda akıl olmadığı için; his, sevk ve şevk gibi duygularla hareket etmelerden, cüz-i iradeleri akıl noktasındaki muamelelerden hariç tutulmasından dolayı sorumlu değillerdir. Fakat fıtrat kanunlarından mesul ve sorumludurlar. Mesela, bir hayvan aklı olmadığı halde zikredilen his ve duygularıyla kendini tehlikeye atmaz, düşmanlarından kendini korur, hayatı için lüzumlu bulunan ne varsa hazırlar, yavrusu için ne gerekliyse şefkatle onu büyütür.

Nasıl ruh hayat ve canlılık bahşeden bir latifedir. Ağaçlar, bitkiler ve hayvanlar da canlı oldukları için onlarda kendilerine göre bir ruh taşırlar. İnsanlarda sevinç ve üzüntü olduğu gibi, ağaçlar, bitkiler hayvanların da sevindiklerine ve üzüntü duyduklarına şahit olmuşuzdur.

Ağaçlar ve bitkilere nispeten hayvanlarda bu ruh ve hisler biraz daha gelişkin olduğu için, yani; kendi çaplarında cüz-i iradelerine bir pay çıkarttıkları için hayatları meşakkatli oluyor. Bundan dolayı hayvanların, ağaçlar ve bitkilere nispeten amelleri samimi bir şekilde Allah için olmuyor. Yani cansızlar ve bitkiler hal ve hareketlerinden mesul değillerdir. Hayvanların ise hal ve hareketlerinden mesuliyetleri bulunmaktadır.

“Allah’ın Sırrı Kader” kitabında da bahsettiğimiz gibi; hayvanların ruhları kıyâmete kadar bâkîdir, hatta bazıları ebedi olarak bâkîdir; kıyamette yalnız cesetleri fenâ bulur.

Mevt ise fenâ değil, belki alâkanın kesilmesidir. Ruh ise bizzat kendi başına ayakta durur. Ceset harap olursa, ruh daha ziyade serbest olur, melek gibi göğe uçar.

Kur’an-ı Kerim Tekvir suresinde, kıyamet ve mahşer hadisesinden bahsetmektedir. Beşinci ayetinde "Vahşi hayvanlar bir araya toplandığında” diye buyurmaktadır. Ayet-i Kerim’e hayvanların mahşer meydanına çıkarılmalarından haber vermektedir.

Nebe süresinde de hayvanların birbirlerinden hakları alınıp verildikten sonra toprak olacaklarından ve bu hadiseyi gören kâfirlerin: "O kişi ellerinin ne hazırlayıp sunduğuna bakacak ve kâfir ise diyecek ki: Ah ne olurdu, "ben de bu hayvanlar gibi toprak olsaydım" (Nebe, 78/40) diyeceklerinden bahsetmektedir.

“İbnü Ömer, Ebu Hüreyre ve Mücahit'ten rivayet edildiğine göre, Yüce Allah o gün hayvanları da huzura getirecek, birbirlerinden haklarını alıp ödeştirecek ve sonra onlara, "toprak olun" buyuracak, hepsi toprak olacak. İşte kâfir bunu gördüğü zaman onlar gibi toprak olmayı isteyecektir.” [104]

Katâde ve daha başkalarından rivayet olunduğu üzere; (Tekvir; 81/5) ayetinde bahsedilen vahşi

[104] Elmalılı, Hak Dini Kur’an Dili, c-8, s-505.

hayvanların toplanmasını, “hayvanların da kısas için dirilip mahşer yerine toplanmalarıdır” demişlerdir.

Müslim ve Tirmizî ’de Ebû Hureyre’den rivayet olunduğu üzere Resûlullah (s.a.v) şöyle buyurmuştur: “Muhakkak hakları sahiplerine vereceğiz. Hatta boynuzsuz koyunun boynuzlu koyundan kısas yoluyla hakkı alınacak.” Ahmed b. Hanbel’ in rivayetinde: “Ve hatta karınca karıncadan hakkını alacak.” Katâde yine bu ayeti açıklarken şöyle buyurmuştur. “Her şey, hatta sivrisinek kısas için hasrolunacak” [105] demiştir.

Bu açıklamalardan da anlaşılıyor ki; insan haricindeki mahlûkatta da merhamet şefkat kanunu işlemektedir. İşte peygamber efendimiz (s.a.v), "Kıyamet gününde haklar sahiplerine muhakkak verilecektir. Hatta boynuzsuz koyunun, boynuzlu koyundan kısas suretiyle hakkı alınacaktır" [106] buyurarak ahirette hiçbir iyilik veya kötülüğün karşılıksız kalmayacağını bildirmektedir. Hatta bir başka bakış açısında meseleye şöyle bir izahat getirebiliriz. Kitabın sonlarında ve “Kader Adalet Eder” “Kederin İlacı Kader” kitaplarında detaylı anlatıldığı üzere, zaten tekvini kanunlarla kâinattaki bütün varlıkların hakları birbirlerinden alınmaktadır.

Şöyle ki: Esasında hayvanların yiyecekleri ölmüş hayvan leşlerdir. Tekvini kanunlara göre canlı hayvanların etleri onlara haramdır. Eğer yerlerse cezâ görürler. Mesela: Bir aslanın kendi yavrularını besleyip büyütmesi için, yavrularını

---

[105] Elmalılı, Hak Dini Kur’an Dili, c-9, s-14.
[106] Müslim; Birr s-60; Tirmizî; Kıyâmet, s-2.

helal olan ölmüş hayvan etleriyle beslemeli ve şefkatini öyle göstermelidir. Şayet; ölmüş hayvan etlerini bırakıp ta, tekvini kanunlarca yasak olan zavallı ceylanı yâda yavrusunu öldürüp onları yerse, kendi de aynı akıbete uğrar. İşte bu davranışından dolayı tekvini kanunları çiğneyip aksine hareket ettiği için, bir başka avcının tuzağına düşer, kendi veya yavrusu öldürülerek aynı cezaya uğrar. Adalet yerini bulur haksızlığa uğrayan hakkını alır. Sonuçta haklar yerini bulur ve her ikisi de toprak olur gider.

Demek ki; hayvanlarda insanlar gibi mahşer meydanında toplanacaklar ve birbirlerinden hakları alınıp verilecektir. Şunu da belirtelim ki; bazı âlimlerin görüşü, hayvanlar dünyada yaptıkları güzel hareketlerin mükâfatını veya kötü hareketin cezasını, sanki rüya gören insanın rüyasına benzer bir şekilde, bir anda mükâfatları veya cezaları verilerek, sonrada toprak olup gideceklerinden bahsetmektedirler. [107]

Yukarıdaki ayet ve hadis-i şeriften anlaşıldığına göre; nasıl insanların ruhu hesaba çekilecek, hayvanlarda da ruh var ki; his ve cüz-i irade gibi duygularla hareket etmelerden, hesaba çekilmelerinden bahsetmektedir. Hatta Süleyman (a.s)'ın hüthütü ve karıncası, Salih (a.s)'ın devesi, Ashab-ı Kehf 'in köpeği hem ruhları ve hem de cesetleriyle cennette olacaklarından bahsedilmektedir.

Üstad Bediüzzaman'da: Sani-i Kerîm, Fâtır-ı Rahîm, her bir taifenin resmigeçit nöbeti bittikten

[107] Alûsî; Ruhu'l-Meani fi Tefsiri'l-Kur'an, c-5, s-226.

ve o resmigeçitten maksut olan neticeler alındıktan sonra, ekseriyet itibariyle dünyadan, merhametkârâne bir tarz ile tenfîr edip usandırıyor. İstirahate bir meyil ve başka bir âleme göçmeye bir şevk ihsan ediyor ve vazife-i hayattan terhis edildikleri zaman, vatan-ı aslîlerine bir şevk verici meyelanı ruhlarında uyandırıyor.

Hem o Rahmân'ın nihayetsiz rahmetinden uzak değil ki; nasıl vazife uğrunda mücâhede işinde telef olan bir nefere şehâdet rütbesini veriyor. Kurban olarak kesilen bir koyuna, âhirette cismânî bir vücud-u bâkî vererek sırat üstünde sahibine burak gibi bir bineklik mertebesini vermekle mükâfatlandırıyor.

Öyle de; sâir zîruh ve hayvanâtın dahi, kendilerine mahsus vazife-i fıtriye-i Rabbâniyelerinde ve evâmir-i Sübhâniyenin itaatlerinde telef olan ve şiddetli meşakkat çeken zîruhlar. Ve zîruhlara göre bir çeşit mükâfat-ı ruhâniye ve zîruhların istidadlarına göre bir nevi ücret-i mânevîye, o tükenmez hazîne-i rahmetinde baîd değil ki, bulunmasın. Dünyadan gitmelerinden, pek çok incinmesinler; belki memnun olsunlar. [108]

Üstad Bediüzzaman; hayvanların hesaba çekileceğini şu ifadelerle izah etmektedir. “Hayvanatın dıyki maişeti ölmüş hayvan leşlerdir. Evet, âkilüllâhm hayvanların helâl rızkları, vefat etmiş hayvanların etleridir. Hayatta olan hayvanların etleri onlara haramdır. Eğer yeseler, cezâ görürler. Bir aslan kendi yavrularını besleyip büyütürken, helal olan ölmüş hayvan etleriyle o

[108] Bediüzzaman; Sözler, On Yedinci Söz, s-284.

şiddetli şefkatini göstermesi gerekir. Değilse Ölmüş hayvan etlerini bırakıp ta, fıtri şeraitçe haram olan zavallı ceylanın yavrucuğunu parçalarsa, bu davranışından dolayı fıtri olan şefkat ve himaye kanununu incitip kırdığından dolayı bir avcının tuzağına düşüp öldürülmesi aynı adalet olur. "Boynuzsuz olan hayvanın kısâsı kıyâmette boynuzludan alınır" diye ifade-i hadîsiye gösteriyor ki: Gerçi cesetleri fenâ bulur; fakat ervahları bâkî kalan hayvânât mâbeyninde dahi, onlara münâsip bir tarzda, dâr-ı bekàda mücâzat ve mükâfatları vardır. Ona binâen, canavarlara sağ hayvanların etleri haramdır, denilebilir. [109]

Demek ki; bu cezayı dünyada görmemiş ise mahşerde görecektir. Her ne kadar cesetleri yok olsa da, ruhları baki olduğundan hayvanlar arasında da bir hesaplaşma olacak ve adalet terazisi işleyecektir. Ayet-i kerimede de belirtildiği gibi: "Kim zerre kadar hayır işlese mükâfatını, kim şer işlese de mücazatını görecektir." (Zilzal, 99/7-8).

Hayvanlarda akıl olmadığı için fıtri kanunlara tabidir. Fıtri kanunlar aklın düsturlarına tabi değillerdir. Cenab-ı Hakk âlemleri, bizim akıl ve hesaplarımıza göre yapmamasından dolayı, fıtri kanunlar aklı olmayanlara da tatbik edilir. Bundan dolayı bir anne ve baba kendi evlatlarını nasıl tehlikeden koruyor ise; aynı anne ve baba başkalarının çocuklarına da merhamet ve şefkat göstermekle mükelleftir. Yani bir çocuk eline aldığı bir kuşu veya karıncayı öldürürse; Kur'an'ın kanuna

[109] Bediüzzaman; Lem'alar, Yirmi Sekizinci Lem'a, s-421.

göre akıl ve baliğ olmadığından dolayı mesul değildir. Fakat her şeyi kaplayan fıtrat kanunundaki şefkate halel verdiğinden, düşse başı kırılsa müstahak olur. Akıl baliğ olmayan çocukların ve akıldan yoksun bulunan bütün hayvanların başına gelen bela ve musibetler fıtri kanunlara muhalif hareketlerinden dolayıdır. İşte biz bunları anlayıp idrak edemiyoruz.

Hayvanlar irade, şuur sahibi olmamasına rağmen, şefkat, merhamet gibi duygulara sahip olması, Allah'ın ilhamıyla olduğunu göstermektedir. Yetişkin hayvanların yavruları için gösterdikleri fedakârlıklar, Allah'ın Rahman isminin her şeyi kuşattığının delillerinden, sadece bir tanesidir.

Hayvanlar yavrularına, yuva, yiyecek ve içecek sağladıkları gibi, soğuktan ve sıcaktan, zararlılardan da korurlar. Birçok hayvan türü doğum yaptıktan sonra, yavrularına günlerce, aylarca hatta kimileri yıllarca bakar. Bazı anneler yavruları sütten kesilene kadar, kendi yaşadıkları toplulukları terk etmek zorunda kalırlar ve böylece kendi hayatlarını büyük bir risklere atarlar. Memelilerde ise annelerin daha farklı sorunları olur. Süt verme döneminde daha iyi gıda almalıdırlar ve bunun için daha güzel beslenmelidirler. Buna rağmen bu süre içerisinde yavru kilo alırken anne sürekli kilo kaybeder.

Bilinci olmayan bir hayvandan beklenen yavrusunu doğurduktan sonra bırakıp gitmesidir. Çünkü hayvanlar bu küçük canlıların ne olduklarının şuuruna bile varamazlar. Böyle olmasına rağmen bu yavruların bütün

sorumluluğunu üzerlerine alırlar İşte bu sorumluluk ancak Allah'ın ilhamıyla ve Rahman isminin tecellisiyle mümkün olmaktadır.

Birçok hayvan türleri üremek için, yumurta yumurtlarlar. Yumurtlamak için kilometrelerce uzağa göç ederler, yavruları için yuvalar inşa ederler. Yumurtalarını korumak için büyük fedakârlıklarda bulunur ve zorluklara katlanır.

Yumurtaları gizler, kırılmamaları için özenle bir yere yerleştirir, onları ısıtır ve aşırı sıcaklıktan korur, haftalarca başında nöbet bekler. Tehlike anında bütün yumurtalarını ağzında taşıyarak başka bir yere taşırlar, taşıma esnasında hiçbir şey yiyemezler. Hatta kimi zaman bu uğurda ölenlere rastlanır.

Hayvanların, özellikle de yavruların korunmasında, yuvaların önemli bir fonksiyonu vardır. Bu nedenle birçok canlı türü şaşırtıcı teknikler kullanarak, çok sayıda mimari detaylara sahip yuvalar inşa ederler. Yuvaların inşasında çok farklı teknikler kullanılır.

Hayvanlar çoğu zaman bir mimar gibi plan yapar, gerçek bir duvar ustası gibi çalışır, bir mühendis gibi teknik çözümler getirir, bazen de bir dekoratör gibi yuvalarını dekore eder, süslerler. Çoğu zaman bu ustalar yuvalarını hazırlayabilmek için gece gündüz hiç durmadan çalışırlar. Eğer eşleri varsa, işbölümü yaparak birbirlerine yardım ederler.

En çok özen gösterilen yuvalar ise, yenidünyaya gelecek yavrular için hazırlanan

yuvalardır. Yuvaların hazırlanış teknikleri, bilinci ve zekâsı olmayan bir canlıdan beklenmeyecek kadar mükemmeldir. Kuşlar yavruları için yuvaları büyük bir özenle hazırlarken, kendilerine daha sıradan yuvalar inşa ederler.

Yuvaların yapım aşamaları düşünüldüğünde ise bu hayvanların ne kadar büyük zahmetlerle bu yuvaları inşa ettikleri, ne kadar çok enerji harcadıkları ve nasıl bir özveride bulundukları daha iyi anlaşılacaktır.

Bir kuşun, inşa ettiği en sıradan yuva için bile yüzlerce kez uçuş yaparak çöp parçası toplaması gerekir. Çünkü gagasında her seferinde sadece bir veya iki parça taşıyabilir. Ancak bu durum kuşu yıldırmaz ve büyük bir istikrarla gerekli malzemeyi taşımaya devam eder. Bu esnada asla bıkıp usanmaz, yorulduğu için malzemeyi eksik tutmaz, hiçbir detay için de üşenme diye bir şey olmaz.

Anlatmaya çalıştığımız gibi, bazı hayvanların ve kuşların yapmış oldukları yuvalar, hayvanların kendi zekâlarıyla tasarlayamayacakları çok açıktır. Çünkü hayvanların bu yuvaları inşa etmeden önce birçok aşamayı planlamış olmaları gerekir. Öncelikle yumurtalarının veya yavrularının güvenliği için bir yuvaya ihtiyaçları olduğunu belirlemeleri gerekir. Daha sonra ise yuva için en uygun yeri tespit etmelidirler. Çünkü hiçbir canlı yuvasını rastgele bir yere yapmaz. Yuvanın yapısı kullanılan malzemeler ortama göre özenle seçilmelidir.

Deniz kuşları genelde su ile iç içe yaşadıkları için, ani su baskınlarına karşı sudan zarar görmeyecek ve suda yüzebilecek şekilde özel

yuvalar yaparlar. Kamışlıkların bulunduğu alanlarda yaşayan kuşlar ise, rüzgârda kamışlar sallanarak yuvadaki yumurtaların düşmemesi için, derin yuvalar yaparlar.

Bunun yanı sıra çöl kuşları da, yuvalarını sıcaklığın çevreye göre en az on derece daha düşük olduğu çalılıkların tepesine kurarlar. Çünkü aksi takdirde yer seviyesinde kırk beş derece olan sıcaklık, yavrular için adeta bir fırın etkisi yapacak ve kısa sürede ölmelerine sebep olacaktır. Yuvaların inşa edildiği yer konusunda yapılan seçim hem bilgi, hem de zekâ gerektirmektedir. Oysa bir hayvanın su baskını ihtimalinden veya yüksek ısının yavrularına vereceği zarardan haberdar olması ve bu tür tehlikelerden nasıl kurtulacağını hesaplaması mümkün değildir. Ortada ise, bilinç ve akla dayalı davranışlar görüyoruz.

Bu kuşlar akıl ve düşünceye sahip olmadıklarına göre: Demek ki Allah; şefkat ve merhametiyle, bu aciz ve savunmasız yavruların korunmaları için, anne babalarına sevki ilahi ile hizmet ettirilmektedir.

Hayvanlar için yavrularının yaşamı çok önemlidir. Yumurtlama veya doğum yapmalarından itibaren tek uğraşıları yavrularıdır. Yavruların korunmasına büyük bir itina ister. Yeni doğan küçük yavrulara olan düşkünlük, hemen her cins kuşta görülmektedir.

Bunlardan biri de albatros kuşlarıdır. Albatroslar, her zaman kendi doğdukları yerde çiftleşirler. Bu nedenle üreme zamanlarında koloniler halinde toplanırlar. Dişiler gelmeden

haftalar önce, erkekler gelip burada daha önceden bulunan yuvaları tamir ederler; bu sayede dişilere kolaylık ve yavruların büyümeleri için mükemmel bir ortam sağlanmış olur.

Yumurtalara olan düşkünlük ise albatros kuşlarında hayli ilginç bir o kadarda dikkat çekicidir. Çünkü albatroslar, özenle hazırlanan yuva içerisinde yumurtaların üzerinde hiç kımıldamadan yaklaşık elli gün boyunca dururlar. Ancak yavrulara karşı gösterilen özen, sadece yumurtaların korunması ve bakımı ile sınırlı kalmaz. Çoğu zaman albatroslar yavruların beslemesi için, yiyecek getirebilmek için her seferinde kilometrelerce yol kat ederler.

Çulhakuşu, yavrularını korumak için tek bir yuva yapmakla yetinmez, etrafa çok sayıda sahte yuva yapar. Bunun sebebi, yavruların bulunduğu asıl yuvayı, sahte yuvalar arasında gizlemek ve düşmanın dikkatini farklı yuvalara çekmektir. Bu son derece ince planlanmış gizleme planı, elbette çulhakuşunun kendi zekâsından kaynaklanan bir hareket değildir.

Çardak kuşu dişiyi etkilemek için yuvasını bulduğu renkli cisimlerle süsler. Bu yuva daha sonra yavrular için de korunaklı bir barınak olarak kullanılacaktır. Hayvanların yuvaları incelendiğinde görülen mimari üstünlüklerin yanı sıra, anne ve babanın yuva yapımı için gösterdikleri olağanüstü fedakârlıklar da dikkate değerdir.

Kuş türlerinden bazıları da yuvayı zararlılardan korumak için başvurulan en yaygın yöntemlerden bir diğeri de, yuvayı kuru yaprakların ya da dikenli

ağaçların içine gizlemektir. Bazı türler de, anne ve yumurtalar bir kovuğun içindeyken korumak amacıyla, bu kovukların girişini salgılarını kullanarak toprağı çamur haline getirerek, girişe kare şeklinde bir duvar örerler. İlk kez yavrulayacak olan genç kuş, bir yuvanın nasıl yapıldığını o güne kadar hiç görmediği halde, daha ilk seferinde kusursuz bir şekilde yuvasını inşa eder ve yapar.

Kuşkusuz tüm bunlar söz konusu canlıların kendi başlarına sahip olabilecekleri yetenekler değildir. Öyle ise kuşlara ve diğer canlılara kusursuz denilebilecek yuvaları inşa ettiren güç nedir? Canlılar sahip oldukları bu besleme büyütme ve koruma özelliklerini nereden öğrenirler, nasıl kazanırlar?

Canlılara bu davranışları ilham eden, daha dünyaya gelir gelmez onları üstün yeteneklerle birlikte yaratan merhametlilerin en merhametlisi olan Allah'tır. Bu canlılara fedakârlık, sabır, sebat, çalışkanlık, azim gibi özellikleri veren Allah'tır. Allah'ın ilhamıyla kâinatta güçsüz olan canlılar güçlü olanlar tarafından korunur, kâinattaki denge devam eder. Tüm bunlar insanlar için Allah'ın sanatının, saltanatının, gücünün, ilminin, rahmetinin ve merhametinin belirlenmiş bir kader çerçevesinde olmasının delillerindendir.

Birçok kuş, balık ve sürüngende bu fedakâr ve şefkatli davranışları görmek mümkündür. Aslında bu fedakârlıkların her biri, yetişkin ve güçlü olanlar, zayıf ve güçsüz yavruları bakıp büyütmesi, canlı türlerinin soylarını devam ettirmek içindir.

Dünyaya yeni gelmiş her canlı güçsüz ve çaresizdir. Çevresindeki tehlikelerden tümüyle habersizdir. Beslenme, büyüme ve hayatta kalabilmek için kendisini gözetip koruyacak birine muhtaçtır. Tek başına yaşama ihtimali neredeyse yoktur. Ancak doğduğu andan itibaren yanında hep annesi veya babası olacaktır. Annesi veya babası hiçbir bıkkınlık göstermeden, güçsüz yavruları tehlikelerden koruyacak besleyecek ve gerekirse kendi hayatlarını feda edecek, Allah'ın kendilerine ilham ettiği görevlerini eksiksizce yerine getirecektir.

İnsanlar için oldukça tehlikeli olabilen piton yılanı bile yumurtalarına karşı son derece düşkün ve koruyucudur. Dişi piton bir seferde yaklaşık yüz yumurta yumurtlar ve daha sonra kendisini yumurtalarının üzerine sarar.

Bu hareketinin amacı hava çok sıcak olduğunda yumurtaların üzerine gölge yaparak onları serinletmek, hava sıcaklığı çok fazla düştüğünde ise vücudunu titreterek onları ısıtmaktır. Yumurtalarına sarılı olduğu sürece onları diğer tehlikelerden de korumuş olur. Böylelikle yumurtalar ve yavrular için hayati tehlikeler, dişi pitonun yavrularına olan bu hassasiyetiyle ortadan kalkar.

Yine hayvanların kendi aralarında birbirleriyle tehlikelere karşı yardımlaşırlar. Koca gövdeye sahip gergedanların derilerine yerleşen kenelerden, kuşların yardımıyla kurtulmaktadırlar. Canlılar arasında yardımlaşma bu kadarla sınırlı değildir.

Bir de hayvanların doğum sırasında birbirleriyle yardımlaşmaları çok dikkat çekicidir.

Özellikle büyük memeli hayvanlar doğumları esnasında tehlikeye son derece açık bir durumdadırlar.

Hem anne hem de yeni doğan yavrular avcı hayvanlar için kolay birer avdırlar. Ancak genellikle bu canlılar doğum yaparlarken yanlarında sürülerinden biri yardımcı olarak bulunur.

Yunusları doğum yapması önemli bir şefkat örneğidir. Doğumdan hemen önce, anne yunusun hareketleri ağırlaşır. Bu nedenle doğum anında dişi yunusun yanında, ona doğumda yardımcı olmak üzere topluluktaki iki dişi yunus daha bulunur.

Yardımcı yunuslar, doğumdan önce ona bir zarar gelmemesi için anne yunusun iki yanında yüzerler. Görevleri, doğumdan önce hareketleri ağırlaşan ve bu nedenle herhangi bir tehlikeye karşı koyabilecek bir güce sahip olmayan anneyi korurlar.

Doğum yapan yunus yavrularının doğar doğmaz su yüzeyine çıkmaları gerekir. Bu nedenle doğum yapan yunus doğum esnasında yavruya yardım ederek onu burnuyla su yüzeyine doğru iter ve yüzeye çıkarır.

Doğum yapacak fillerde bu şefkat örneğini görürüz. Doğum yapacak fil, doğum esnasında yardımcı olmak üzere diğer dişi fillerden biri hazır bulunur. Sık çalılık ve ağaçların arasında doğumu yapar. Anne fil ve yardımcı olan dişi fil, yavruyu yetişkin hale gelinceye kadar birlikte büyütürler.

Antilop doğum yapacağı zaman, sürünün dışında çalılıkların arasında bir yer tercih eder.

Doğum esnasında bir başka dişi ona yardım etmek için hazır bulunmaktadır.

Toplu halde yaşayan hayvanlar herhangi biri tehlikeyi sezdiklerinde sessizce olay yerinden kaçmazlar. Aksine var gücüyle çevresindeki diğer hayvanları da uyarırlar. Her bir hayvan türünün kendisine özgü bir uyarı şekli vardır.

Dağ keçileri ve geyikler tehlikeyi sezdiklerinde çevrelerindeki hayvanları uyarmak için kuyruklarını dikerler. Ceylanlar zıplayarak türlerini uyarırlar. Kuşlar, düşmanlarını fark ettiklerinde öterek uyarı yaparlar.

Koloniler halinde yaşayan bazı böcekler tehlikeyi sezdiğinde salgıladığı koku ile bütün koloniyi uyarır. Ama, tehlikeyi haber veren böceğin salgıladığı koku düşmanlarının dikkatini çeker. Düşmanları onu yerler kedi canını feda ederek koloniyi korumaktadır.

Sürü halinde yaşayan hayvanlar tehlike anında birbirlerini uyarmanın yanı sıra tehlikeyi sezdiklerinde birlikte karşı koymaktadır. Genellikle küçük kuşlar büyük kuşlar kendi sahalarına girdikleri zaman hep birlikte saldırıya geçerek tehlikeyi savuştururlar.

Zebra sürüsü saldırıya uğradığında sürünün lideri olan zebra geride kalır ve dişiler ile taylar önde koşarlar. Erkek zebra arkada sağa sola zikzaklar çizerek koşar, çifteler atar, hatta sürü sıkışırsa saldırgan hayvanlara kendisi saldırır.

Yunusların da gruplar halinde yüzdüklerini görürüz. Yunusların en büyük düşmanları köpek

balıklarıdır. Köpekbalıkları yunusların yavrularını tehdit edecek şekilde yaklaştıklarında, iki yetişkin yunus gruptan ayrılarak köpek balığının dikkatini kendi üzerlerine çekerler.

Köpek balığının dikkati bunların üzerindeyken, gruptaki diğer yunuslar topluca bir anda köpekbalığının çevresinin sararlar ve hepsi birden köpekbalığına darbeler indirerek saldırıya geçerler ve köpek balığı kaçmak mecburiyetinde kalır. Böylece tehlikeyi savuşturmuş olurlar.

Misk sığırları da bir saldırıya uğradıklarında kendilerine bir güvenlik çemberi oluştururlar. Tüm grup üyeleri düşmana bakarak geri geri giderek bir daire haline gelirler ve yavruları bu dairenin merkezinde toplarlar ve annelerinin uzun tüylerinin altında saklanırlar. Saldırgan hangi taraftan gelirse o taraftaki misk öküzü saldırganın üzerine atılır ve saldırıdan sonra yavruları koruyan dairenin dağılmaması için yerine geri döner. Nihayetinde saldırganın saldırısını bertaraf ederler.

PENGUENLERİN MERHAMET VE ŞEFKATİ

Erkek ve dişi penguenler, yavrularını adeta “ölümüne” korurlar. Dişi penguen yumurtlar, kuluçka dönemini erkek penguen yumurtayı atmış dört gün boyunca ayaklarının arasında buza temas ettirmeden tutar, bir o kadarda yavruyu besler. Bu süre zarfında herhangi bir şey yiyip içemez. Anne ve baba penguenler yavruları için büyük fedakârlık örneği gösterirler.

Penguen güney yarım kürede yaşarlar. Gruplar halinde yaşamayı severler. En büyük cinsi

imparator penguenlerdir. Bir metre boya, otuz kilo ağırlığa ulaşabilir. En küçük cinsi ise otuz beş cm boyunda yaklaşık bir kilo ağırlığındaki mavi penguendir. Penguenler daha çok Yeni Zelanda, Avusturalya, Şili, Arjantin ve Güney Afrika gibi ülkelerde bulunurlar. Kuzey kutbunda penguene pek rastlanmaz.

İmparator Penguenler ilk kez üç ile altı yaşları aralığında yavru yapmaya başlar. Yumurtlama yeri olan karaya doğru, donmuş deniz üzerinde yüz elli-iki yüz km kadar yürürler. Yürüdükleri bu yer yazın dahi buzların erimediği, genellikle Antarktika gibi bir yer olmalıdır. Penguenler pek çok hayvanın aksine tek eşlidirler. Eşlerini törenle seçerler. Erkek dişi penguenin önüne bir taş koyar. Oralarda taş nadir bulunduğu için paha biçilmez bir düğün hediyesidir. Eğer dişi taşı kaldırır ve eğilip kalkarsa erkeği kabul etmiş demektir. Ama taş olduğu yerde kalırsa erkek başka bir eş aramaya başlar. Eşler birbirini bulduktan sonra yorulmak bilmeden taş biriktirmeye başlarlar.

İşin kolayını bulan bazı penguenler komşuların taş kümelerinden çalarlar. Yakalanınca da cezalarını çekerler. Hülasa diğer hayvanlar gibi değildir penguenler, eşlerine sadıktırlar ve tek eşli yaşarlar.

İmparator penguenlerin çok az düşmanı vardır ve elli yaşına kadar yaşayabilirler. Yetişkin bir imparator penguenini suda ya da suyun yakınlarında öldürenler, sadece leopar fokları ve balinalardır. Bazen, buzul parçaların üstünde yırtıcı

martılar ve dev fırtına kuşları imparator penguenin civcivleri avladığı görülür.

Üreme mevsiminden önce yağlanan ve sonrasında haftalarca aç kalan imparator penguenlerin vücutlarındaki protein kaybının çok az olduğu, oysa şayet insan uzun süre aç kalacak olsa yağ depolarının tükenmesinden çok önce, vücudunda önemli miktarda protein kaybı olacağı ifade ediliyor. Protein kaybının kasların zayıflayıp güçsüzleşmesi, bağışıklık sisteminin enfeksiyonlara karşı direncinin azalması gibi etkileri oluyor.

Penguen tüylerinin ısı yalıtımının yüzde sekseninden fazlasını sağladığını ve rüzgâra karşı da çok dirençli olarak dizayn edilmiştir. Buna göre, vücutlarındaki “karşı akım ısı değişim sistemleri” penguenlerin ısı kaybını en aza indiriyor. Penguenlerin burun boşlukları da solunum sırasında ısı kaybetmelerini önleyecek şekilde tasarlanmış. Hava sıcaklığı eksi yirmi, hatta eksi otuz dereceyken penguenlerin tüylerinin altındaki ısının eksi otuz eksi otuz beş derece olabileceğini dile getiriyor.

Penguenler çiftleşme mevsimine kadar kendilerine eş seçmektedir. Seçtikleri eşin sesini iyice öğrenirler. Bu şekilde çiftleşme dönemi geldiğinde dört yüz bin penguen arasından seçtiği eşini bulmaktadır. Nisan ayında çiftleşirler. Antarktika’nın kışı olan Mayıs veya Haziran aylarında kuluçkaya yatmaya başlarlar. Diğer penguen türleri gibi yuva kurmazlar. Dişi, yaklaşık 450 gram ağırlığında olan, tek bir yumurta bırakır,

yumurtayı bıraktıktan sonra, nöbetini erkek penguene devreder.

Dişi penguen yumurtladıktan sonra vücudunda bulunan besin deposu tükenir. Yumurtlama devresinde vücut ağırlıklarının dörtte birini kaybederler. Nöbeti erkek penguene devreden dişi penguen, kuluçka kolonisini terk ederek, dört ayda gidip gelinecek mesafede bulunan, aşağı yukarı yüz elli-iki yüz km'lik denize açılırlar. Yavrusu için balık yakalar ve topladığı balıkları kursağında stok yapar, yumurtadan daha yeni çıkmış yavrusunun imdadına yetişir.

Erkek penguenleri kuluçka dönemi boyunca büyük zorluklar bekler. Yumurtayı kısa bir süre dahi olsa ayaklarından indirmezler. Sadece ayaklarını sürükleyerek birkaç metre ilerleyebilirler. Küçük kuyruklarını ayak gibi kullanıp topuklarının üzerinde durarak dinlenirler. Bu hareketleri sırasında ayak parmaklarını yukarı doğru dikerek yumurtanın buza değip donmasını önlerler.

Erkek penguenlerin kuluçkaya yattıkları dönem kutup kışına rastlar. Erkek penguen yumurtayı, karın bölgesindeki kanat kıvrımları ile örter ve o şekilde de ayaklarının üzerinde atmış dört gün yumurtayı taşır. Buz gibi eksi kırk dereceye kadar düşen soğuğun yanında, bir de zaman zaman hızı yüz yirmi km esen rüzgârlardan korunmak için, penguenler sürekli yerlerini değiştirirler. Böylece erkek penguen, bazen penguen kolonisinin kenarında, bezen de penguen kolonisinin iç kısımlarına girerek, yumurtanın gerekli ısıda kalmasını sağlar. Zor kış şartlarının başlamasıyla

ayaklarındaki yumurtaları donmaktan korumak için önemli bir dayanışma örneği sergileyen penguenler gagalarını göğüslerine yapıştırıp enselerini dümdüz yapıp birbirlerine sıkıca yaklaşırlar. Çember şeklindeki bu düzende bazen bir metrekareye on-on iki penguen sığabilmektedir. Çemberin dışında kalanlar ve içerdekiler arasında sürekli olarak gerçekleşen dalgalanma benzeri değiştirme sayesinde penguenler topluluğun ısısından faydalanırlar.

Civcivler yaklaşık atmış dört günlük kuluçkadan sonra, güney kürenin en soğuk kış günleri olan temmuz ortalarından itibaren yumurtalardan çıkarlar. İlk zamanlar erkek penguenlerin karın kıvrımlarında kalırlar, yavru penguenleri yemek borusundan salgılanan protein ve yağ bakımından zengin süt benzeri bir sıvıyla yavruyu beslerler.

Erkek penguenler, yumurtayı ve yumurtadan çıkan yavruları kar fırtınalarının altında, aylarca hiçbir şey yemeden beklerler. Kuluçka evresinde vücut ağırlıklarının üçte birini kaybederler. Yavruyu buzun soğuğundan korumak için de yapabilecekleri tek şey, yavruyu ayaklarının üstüne koyup, karınlarıyla ısıtmaktır. Yavru biraz büyüdükten sonra da ayaklarının arasında taşımaya başlar. Antarktika'nın yazı olan Ocak ayına kadar yetişkin hale gelirler. Boz renkte narin ayva tüyler oluşur, kafaları siyahlaşır, gözlerinin çevresinde beyaz bir halka meydana gelir.

Sanki haber verilmiş gibi, yavrular çıktıktan sonra dişi penguen belirir. Dişi penguen binlerce

penguenin arasından, eşi ve yavrusunu güçlük çekmeden bulur. Bu zaman zarfında boş durmamıştır, sürekli yavrusu için çalışmış, kursağında yiyecek biriktirmiştir. Avlanmaya giden anne kursağında üç kiloya yakın yarı sindirilmiş balıkla döner. Kursağındakileri yavrunun ağzına boşaltarak bakım işini üstlenir. Kuluçka sonrasında dünyaya gözünü açan yavru iki ay boyunca anne babasının ayakları arasında yaşamaktadır. Eğer yavru kısa bir süre dahi olsa bu bölgeden çıkarsa donarak ölmektedir. Bu kez de, aç duran erkek penguenler, denize karınlarını doyurmaya giderler. Sonrasında erkek ve dişi penguenler besleme işini sürekli nöbetleşe yaparlar.

Bu arada Antarktika'da yaz hüküm sürmeye başlarken, kışta kuluçkaya yatmanın avantajları da görülmeye başlar. Yavruların büyümesi için çok besine ihtiyaç vardır. Dolayısıyla buzlar da eridiğinden, buz tabakaları aralarındaki deliklerden, deniz görülmeğe başlar ve denize giden yolda kısalır. Artık erkek ve dişi penguenler bu deliklerden balık avlarlar, yavrularını da bu yiyeceklerle kolayca beslerler.

Yavrular, anne babaları olan erkek ve dişi penguenleri koleniler halinde beklerken, bir anlamda kendi aralarında kreş oluştururlar. Antarktika soğuğundan korunmak için birbirleri ile çok yakın dururlar. Büyümekte olan genç penguen, zamanla narin ayva tüyünü kaybeder ve yetişkinlerin sahip olduğu tüylere kavuşur. Yaklaşık altı aylık olan genç yavrular, penguen kolonisini terk ederler. Artık üç ile altı yıl sonra, kendileri de

yavru çıkartmak için kuluçka döneminde geri dönerler.

Penguenlerin yumurtlamadaki zamanlamaları da oldukça önemlidir. Niçin penguenler yazın değil de kışın yumurtlarlar? Bunun tek sebebi vardır: Eğer yazın yumurtlamış olsa, yavrunun büyümesi kışa rastlayacak o zaman da etraftaki denizler donmuş olacaktı. Bu durumda hem hava şartları çok ağır olduğundan, hem de besin kaynağı olan deniz çok uzaklarda kalacağından, erkek ve dişi penguenler yavruyu besleyecek besini zor bulacaklardı. Yavruların beslenmesi kışın zor olacağından, sevki ilahi ile penguenler yazın değil de kışın yumurtlarlar. Penguen topluluğu gerçekten kendi yaşamını düşünseydi, acaba bu kadar zaman enerji ve yiyecek kaybına katlanırlar mıydı? Yüce yaratıcının penguenlere verdiği şefkat ve merhamet duygusu ile yavrularını büyütmek, beslemek ve korumak için, canı pahasına da olsa bütün sıkıntılara katlanmalarını sağlar. Acaba penguenlerde belirlenmiş bir kader olmazsa neye göre hareket edeceklerdi. Demek ki; belirlenmiş gizli bir kader işliyor ona göre hareket ediyorlar.

KANGURU ANNENİN MERHAMET VE ŞEFKATİ

Kanguruların üreme sistemi diğer memelilerden oldukça farklıdır. Kanguru embriyosu, normalde rahimde geçirmesi gereken evrenin bir kısmını rahmin dışında tamamlar.

Döllenmeden kısa bir süre sonra, henüz bir santimetre boyunda fasulye büyüklüğünde olan, kör kanguru yavrusu dünyaya gelir. Genellikle bir

seferde tek yavru doğar. Bu aşamadaki yavruya “neonat” adı verilir. Bu aşamayı tüm memeliler anne karnında geçirirken, kanguru yavrusu; daha bir santimetre boyunda fasulye büyüklüğünde iken, otuz üç günde dünyaya gelmektedir. Henüz doğru dürüst gelişmemiştir; ön ayakları belli belirsiz bir halde ve arka ayakları da küçük çıkıntılardan ibarettir.

Elbette bu haldeyken annesinden ayrılması mümkün değildir. Rahimden çıkan “neonat” belli belirsiz ayaklarıyla kendisini çekerek, annesinin kürkünün içinde hareket etmeye başlar ve yaklaşık üç dakikalık yolculuk sonunda, annesinin kesesine varır. Diğer memeliler için anne rahmi neyse, küçük kanguru için de bu kese odur. Ama önemli bir fark vardır. Diğerleri dünyaya bebek olarak gelirken, kanguru yavrusu, rahimden çıktığında şekil itibariyle tam bir embriyodur. Ayakları, yüzü ve daha pek çok uzvu henüz belirli bir hal almamıştır.

Anne kesesine ulaşan yavru, dört meme ucundan birine tutunur ve süt emmeye başlar. İşte tam bu dönemde anne yeniden çiftleşme sürecine girer, dişi yeniden çiftleşir ve yeni yumurta döllenir, rahminde yeni bir yumurta daha oluşur.

Ancak bu sefer yumurta hemen gelişmeye başlamaz, mevsimin kurak ve verimli geçmesine göre hareket eder. Şayet bu esnada kuraklık varsa, rahimdeki döllenmiş yumurta, kuraklık atlatılana kadar yine gelişmemiş olarak durur. Ama yağışlar yoğunsa ve bitkiler iyi gelişmişlerse, tam tersine, yumurtanın gelişimi yeniden başlar.

Tabi burada karşımıza, bu hesabı kimin yaptığı, yumurtanın gelişimini, dışardaki şartlara göre kimin ayarladığı sorusu çıkmaktadır. Bu ayarlamayı, elbette yumurtanın kendisi yapamaz; o zaten henüz tam bir canlı değildir, bilinci yoktur, hele dışardaki hava durumundan ise, hiç haberi yoktur.

Bu ayarlamayı, annenin kendisi de yapamaz, çünkü o da diğer canlılar gibi, vücudunun içindeki gelişmeleri kontrol etme imkânına sahip değildir. Bu ayarlamayı yapan, kuşkusuz belirli kurallar koyan ve yumurtayı da, anneyi de yaratan Allah'tır.

Hava şartları uygun olduğunda, yine birinci "neonat "ta olduğu gibi, döllenmeden otuz üç gün sonra bir santimetre boyunda fasulye büyüklüğünde olan ikinci "neonat", annenin rahim ağzından kıvrılarak çıkar ve aynı kardeşi gibi sürünerek keseye ulaşır.

Bu arada kesede bulunan ilk "neonat" da bir hayli büyümüştür. Kesedeki bir santimlik kardeşine hiçbir zarar vermeden hayatını sürdürür. Yüz doksan günlük olduğunda, kesenin dışına ilk yolculuğunu yapacak erginliğe erişmiştir. Bundan sonra zamanını daha çok kese dışında geçirecek, doğumunun iki yüz otuz beşinci gününde ise keseyi tamamen terk eder.

Dişi yine ikinci yavrunun doğumundan kısa bir süre sonra, üçüncü kez çiftleşir. Böylece dişi kendisine bağımlı üç bebeğe sahip olur. Birincisi: ayakta ot kemirebilen, ancak arada bir süt emmeye geri dönen büyük yavru; ikincisi: memeden süt emerek gelişen küçük yavru; üçüncüsü de: daha henüz çok küçük olan "neonat "tır.

Değişik gelişim sürecindeki üç yavrunun, anneye bağımlı olmasından daha da ilginci; üç yavrunun da, büyüklüklerine göre, farklı nitelikteki sütle beslenmesidir. Bir yavru, kese içindeki memeye ilk vardığında emmeye başladığı süt renksiz ve berrak iken, giderek beyazlaşmaya ve gerçek süt görünümünü almaya başlar. Sütün birleşimindeki yağ ve diğer bileşikler yavrunun büyümesine paralel olarak zamanla iyice artar.

İlk yavru kendi bünyesine göre hazırlanmış sütü emmeye devam ederken, hemen ardından doğan ikinci yavrunun ulaştığı memeden de hazmı kolay olan süt verilir, üçüncü yavru dünya geldiğinde ise, farklı nitelikte üretilen sütlerin sayısı üçe çıkar. Büyük için besin değeri yüksek süt, ortanca için yağ ve besin oranı düşük süt, küçük için ise, çok özel bir süt üretilir. Bir anne kanguruda üç çeşit değişik özelliklerde süt üretilir.

Burada dikkat çeken en önemli noktalardan biriside, her doğan yavrunun kendisi için hazırlanan memeyi bulabilmesidir. Aksi takdirde vücuduna zararlı olacak birleşimler bulunan memedeki sütü emecek ve emdiği süt kendisine zarar verecektir.

Bu olağanüstü beslenme sistemi, özel bir şekilde yaratılış eseri olduğu açıkça görülmektedir. Annenin bu işi bilinçli olarak düzenleme imkânı yoktur. Bir hayvan, nasıl olur da, farklı büyüklüklerdeki yavruların ihtiyacı olan sütün bileşimini hesaplar? Hesaplasa bile, bunu nasıl kendi vücudunda üretebilir? Bu üç ayrı sütü, üç ayrı kanaldan nasıl verebilir?

Kuşkusuz kanguru bunların hiçbirini yapmamaktadır, belki de vücudunda bulunan üç ayrı sütten dahi haberi yoktur. Bu mucizevi işlem, kuşkusuz Allah kanguruyu yaratırken, kanguruya verdiği özellikten kaynaklanmaktadır.

O'nun bilgisi olmaksızın, hiç bir dişi gebe kalmaz ve doğurmaz. Ömür süresi, ömür verilmesi ve onun ömründen kısaltılması da mutlaka bir kitaptadır. Gerçekten bu, Allah'a göre kolaydır. (Fâtır, 35/11).

TİMSAH ANNENİN MERHAMET VE ŞEFKATİ

Nehirlerin vahşi yaratığı timsahın yavrusuna gösterdiği özen oldukça şaşırtıcıdır. Hayvan, yumurtalarının gelişimi için bir çukur kazar. Ancak bu çukurda ısı, hiçbir zaman 30 dereceyi geçmemelidir. Çünkü bu sıcaklığın biraz artması, yumurta içindeki yavruların hayatını tehdit edecektir.

Timsah, bu iş için önceden tedbirini alır, yumurtalarını yerleştireceği çukurun yerini, güneşten fazla etkilenmeyecek şekilde ayarlar. Ancak bu tek başına yeterli bir önlem olmayabilir. Bu nedenle anne timsah, yumurtalarını sabit sıcaklıkta tutabilmek için olağanüstü bir çaba harcar.

Bazı timsah türlerin de ise, çukur kazmak yerine serin suyun üzerine ottan bir yuva inşa eder. Buna rağmen eğer yuvadaki ısı yükselirse bu defa üzerine su serperek ortamı serinletir.

Yumurtaların kırılma aşamasında yuvadan oldukça kuvvetli sesler gelmeye başlar. Bu sesler,

anne için kritik anların geldiğini bildiren uyarıdır. Anne timsah hemen yumurtaları açığa çıkartır. Yavruların dışarı çıkma çabasına adeta bir cımbız gibi dişlerini kullanarak yardım eder. Doğan yavrular için en güvenli yer, annelerinin ağzında bulunan ve özel olarak bu iş için yaratılmış olan, yaklaşık yarım düzine yavruyu barındırabilecek kapasitedeki koruyucu kesedir.

Anne timsah son derece hantal ve vahşi görünümüne rağmen, yavrularının üzerine adeta titrer, yavrularını ağzındaki özel kesede toplar, onlar için güvenli bir ortam oluşturur.

Timsah; en vahşi hayvanlardan biridir. Ancak yavrularına gösterdiği ihtimam son derece hayret vericidir. Yavruları yumurtadan çıktıktan sonra, onları ağzında suya kadar taşır.

Bundan sonra yavrular büyüyüp kendi başlarının çaresine bakana kadar, timsah onları ağzında veya üzerinde taşır. Yavru timsahlar herhangi bir tehlike sezdiklerinde, hemen annelerinin ağzındaki korunmalı barınağa sığınırlar.

Esasında timsah, hem vahşi hem de bilinci olmayan bir hayvandır. Dolayısıyla kendisinden beklenen yavrularını koruması değil, aksine yavrular hazır ağzında iken, ayrım gözetmeden beslenmek için yemesidir.

Ancak böyle bir şey olmaz. Allah'ın vermiş olduğu ilhamla hareket eden timsahlar, büyük bir özenle yavrularını yemedikleri ve korudukları gibi, birde ağzında ve sırtlarında taşırlar.

Demek ki; Allah, yarattığı her canlıya karşı merhametli olandır, koruyandır. Görüldüğü gibi tüm canlılar arasında bir yardımlaşma ve bir fedakârlık söz konusudur.

Bilinçli bir insan için kâinatta görülen mükemmel uyum, her şeyi en güzel şekilde yaratan Allah'ın varlığının delilerini açıkça ortaya koymaktadır.

Hayvan yavrularının yüzlerindeki yumuşak ifade, tavırlarındaki teslimiyet ve itaat ise; Allah'ın şefkat ve sevgisinin tecellileridir.

En vahşi hayvanlar olarak nitelendirdiğimiz, aslan, kaplan, kurt, timsah gibi hayvanların yavrularına karşı gösterdiği merhamet ve şefkatten şu dikkatimizi çekmektir.

İnsanda merhamet ve şefkat hissini harekete geçirmektedir. İnsanda merhamet ve şefkat hissi ise Allah'ın Rahman isminin açık delillerindendir. İşte hayvanların yavrularına olan düşkünlükleri de aynı şekilde Allah'ın Rahman isminin tecellisidir.

SOMON BALIKLARININ MERHAMET VE ŞEFKATİ

Somon balıkları göç eden canlıların içinde en çok ilgi çeken türlerden birisidir. Yüksek şelalelerden atlamak, ters yönde akıntıya karşı yüzmek, okyanusun tuzlu, nehirlerin tatlı sularında yaşamak zorunda kalmak gibi zorluklar somonların göç yolculuğunda yaşadığı maceralardan sadece birkaçıdır. Somon balıklarının bu macerası bize, Cenab-ı Hakk'ın rahmetinin bariz tecellisini ispatlamaktadır.

Somon balığı, salmonidae ailesindeki birkaç balık türünün ortak adı olup, Kuzey Atlantik ve Pasifik Okyanusunun kollarında yaşarlar. Pasifik somonunun yedi türü bulunmaktadır. Somon balıkları; türlere bağlı olarak okyanusta bir ile yedi yıl arasında yaşamaktadırlar.

Kral somon balığı (Chinook) atmış ila doksan santimetre uzunluğa erişebilerek en büyük somon türü olmakla beraber, uzunluğu bir buçuk metreye kadar ulaşabilir. Ortalama ağırlığı yirmi üç kilogram olup, elli dokuz kilograma kadar ulaşabilenler de bulunmaktadır. Pembe somon balığı ise; yetmiş altı santimetre uzunluğuna ve beş kilogramağırlığa sahiptirler.

Somon balıkları; üreme mevsimlerinde nehirlerin sığ ve nispeten durgun kollarına yumurtalarını bırakırlar. Sonra okyanusa dönerler daha sonra tekrar üremek için doğdukları tatlı suya yine geri dönerler. Bu yaşam çarkında somon balıkların yolculukları doğanın en gizemli hadiselerinden biridir.

Bütün yumurtadan çıkan yavrular gibi, vakti zamanı gelince yumurtalarından çıkarlar. İhtiyaç duydukları ilk gıdayı orada bulurlar. Yumurtalarındaki besleyici keseleri bir hafta yerler, sonra da; kendi yiyeceklerini bulabilecek hale gelirler. Somon balığı yavruları; kara canlıları ve su böcekleriyle beslenirler. Yetişkinler karides ve diğer balıkları yerler. Yaklaşık bir yıl kadar bu sulardan pek uzaklaşmayan yavru somonlar, engin denizlerde yaşayacak hale gelince göçe hazırlanırlar. Sayısız binlerce somon balığı aynı anda nehir yatakları

boyunca yüzlerce kilometre yüzerek okyanuslara yolculuğa çıkarlar.

Somon balıklarının yaşadıkları nehirler, Pasifik Okyanusu'na doğru akmaktadır. Nehir yatağından ilk kez ayrılmalarına rağmen bir gün buraya geri döneceğini bilerek mi? Ayrılıyor bilemiyoruz. Okyanus suları, somonların bütün hayatlarını geçirdikleri tatlı suların aksine, tuzludur. Ama somonların, bunu bilmelerine de imkân yoktur.

Somon balıklarının yuvadan ayrılış yolculuğu, nehir sularının aktığı yöne doğru olduğu için yolculuk çok hızlı ve kolay olur. Elbette bu yolculuğun zor tarafları da bulunmaktadır. Şelaleler, keskin ve sivri kayalar, ayılar ve balıkçıların içerisinden geçmesi gerekmektedir. Haftalarca süren bu yolculuğun sonunda, somon sürüleri kendilerini okyanusun tuzlu sularında bulurlar.

Pasifik Okyanusu'na ulaşan somon balıkları, hem tatlı hem de tuzlu suda yaşama özelliğine sahiptirler. Allah, bu tuzlu su şokunu yaşamamaları için, somon balıkların vücudunda hızlı bir değişim yaratır ve artık suyu tuzlu olan Okyanus'ta da, tatlı suda olduğu gibi rahatça yaşayabilecek hale gelirler. Sonraki yıllar boyunca okyanusta dev mesafeleri kat edecek ve olgunlaşacaklardır. Somon balıklarının okyanustaki hayatları üç dört yıl kadar sürer. Bu sürenin sonunda iyice olgunlaşmış olurlar.

Somon balıkları; çiftleşme ve yumurtlama dönemi geldiğinde, okyanustan tatlı su nehirlerinin pınarlarına doğru yolculuk çıkarlar. Bu yolculuk boyunca vücudunun rengini de değiştirir. Ayrıca, bir

kambur belirir, köpek benzeri dişleri gelişir. Somonların üremek için doğdukları yere dönme sebepleri, üremek için gerekli şartların orada olmasından dolayıdır. Somon balıkları yumurtalarını bırakmak için uygun olan başka dereleri aramakla vakit kaybetmezler.

Somon balıkları bu yolculuğa çıkacak, ama; nasıl çıkacak! Yıllar önce denize ulaşmak için geçtikleri nehir yatağında şimdi ters yönde akıntıya karşı yüzerek, nehirlerinin pınarlarına doğru yolculuk yapması gerekir. İnsanların birçok imkânı olmasına rağmen hayatlarında bir kez geçtikleri bu kadar yolu, yıllar sonra yardımsız, rehbersiz, haritasız, pusulasız bulması zorken, somon balıkları yollarını şaşırmadan buluyorlar. Somon balıklarını bekleyen ilk büyük engel okyanusun ortasında her yöne gidebilecek durumda iken, geldikleri nehir ağzına yönelmeleridir.

Geldikleri nehrin okyanusa dökülen ağzı nerededir? Hangi yöne gitmeleri gerektiği, kendilerine her şey eksiksiz verilmiş, bütün ihtiyaçları karşılanmıştır. Cenab-ı Hakk böylesine zorlu bir yolculuğa çıkacak somon balıklarına, okyanusun ortasında başıboş ve sahipsiz bırakmamıştır. Ancak bu da hiç sorun olmaz. Çünkü somonlar, yaratılıştan sahip oldukları çok özel bir duyu sistemi sayesinde, gitmeleri gereken yönü çabucak bulurlar.

Hiçbir yardım almadan ve yön gösteren cihaz kullanmadan binlerce kilometrelik yolu kat ederek doğdukları yere tüm engelleri aşarak ulaşan somonların bu yetenekleri insanı hayrete

düşürmektedir. Nehirlerinin pınarları bir tarafa, okyanusa açıldıkları nehir ağzından bile binlerce kilometre uzaklıktadır.

Bilim adamları, somonun yeryüzünün manyetik alanını pusula gibi kullandıkları veya bir koku salgıladıkları ve koku salgısına doğru gittiklerini söylerler. Somon balıklarında; başka hiçbir canlının sahip olamayacağı bir koku alma özelliği verilmiştir. Bu özellik sayesinde somonlar, geldikleri nehrin sularına ait kokuyu hissederler ve yönlerini de böylece tesbit ederler. Bizim hissedemediğimiz ama her akarsuyun kendine ait bir kokusu olduğunu, bu kokuyu hissederek yollarını bulmakta olduklarını söylemişlerdir.

Doğdukları yer olan tatlı su nehirlerinin pınarlarının kokusunu alırlar ve somon balıkları sürüler halinde nehre doğru yüzmeye başlarlar. Bu uzun bir yolculuktur ama asıl tehlike nehrin okyanusa döküldüğü noktada başlamaktadır. Çünkü bundan sonra akıntıya karşı yüzmeleri gerekmektedir. Şelalelerden dökülen nehir sularında akıntıya karşı günlerce yüzerler. İniş yolculuğu yaparken kolay olan her şey birer engel olarak karşılarına çıkmaktadır. Şelalelerden geçerken kayaların üzerine atlarlar, iki üç metreye kadar zıplayarak yollarına devam ederler. Bazıları bu yolda hayatlarını kaybederler.

Somon balıklarının bu yolculuğunu bekleyip fırsata çevirmek isteyen havanlar da bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi de ayılardır. Ayılar için somon balıklarının yolculukları tamamen bir şenlik, bir bayram, olağanüstü bir ziyafet zamanıdır.

Nehirlerin şelalelerinde akıntıya karşı zıplaya zıplaya yüzmeye çalışan somon balıklarını yakalayarak beslenirler.

Yumurtadan çıktığı yere varan somon balıkları, kuyruğunu kullanarak, suyun içerisinde kanal kazma işlemi yapar. Aşağı yukarı üç metrekareyi kaplayan bu yere nesillerinin devam etmesi için beş bin civarında yumurta bırakır. Somon balıkları; bütün enerjilerini dönüş yolculuğuna, yumurta yapmaya ve yuvayı kazmak için kullanırlar. Birçok somon balığı, tatlı suya döndüklerinde yemeyi bırakırlar ve yumurtalarını bıraktıktan sonra okyanusa dönmek için hiçbir enerji kalmaz. Burada hayatlarını kaybederler.

Somon balığı yumurtaları bırakıldıktan sonra hemen kimyasal bir takım olayla kamuflaj geliştirir. Bu şekilde altı ay ile üç yıl arasında kalırlar. Somon yumurtalarının yalnızca yüzde onunun bu aşamaya kadar hayatta kaldığı tahmin edilmektedir. Ardından vücut kimyaları değişerek tuzlu suda yaşayabilecek şekilde adapte olarak nesillerini böylece sürdürüp gidiyorlar.

Demek ki; tüm hayvanlar belirlenmiş bir kader çerçevesinde eşsiz fedakârlık örnekleri göstererek, büyük bir görev bilinciyle yavrularına yiyecek temin etmektedirler. Onlar yavrularını besler büyütür, her türlü tehlikeye karşı, kendi canları pahasına dahi olsa, yavrularını korurlar. Bu hayvanların davranışlarında, insanları hayret ettiren ve şaşırtıcı birçok fedakârlık örnekleri vardır. Ancak, hayvanlar akıl, vicdan, bilinç gibi özelliklerden yoksun varlıklardır. Hayvanlar bunları Allah'ın ilhamı ile

yaparlar. Rahman ve Rahim olan Allah, bütün hayvanları yavrularına hizmetçi etmiştir. Bütün hayvanlar âleminin rızkı, Allah'ın merhameti sayesinde eksiksiz olarak, tam bir şekilde temin edilmektedir.

DENİZATLARI

Denizatları yaygın olarak sığ tropikal ve ılıman sularda yaşayan bu canlılar dik durumda yüzerler ve boyları 1,5 cm ile 35 cm arasında değişir.

Vücut şekilleri yüzünden denizatları oldukça beceriksiz yüzücüdürler ve akıntıya kapılırlarsa yorgunluktan kolayca ölebilirler. Kendilerini, sırtlarındaki küçük yüzgeci saniyede 35 kere çırparak ileriye doğru iterler. Yönlendirme için de kafalarının arkasındaki daha da küçük yüzgeçleri kullanırlar.

Denizatlarının hızlı hareket eden gözleri vardır, bu sayede avları ve avcıları vücutlarını hareket etmeden izleyebilirler. Yüzgeçleri küçüktür, çünkü kalın su bitkileri arasında gitmektedir.

Denizatının uzun, kavrayıcı kuyruğu vardır, bu sayede deniz yosunu gibi desteklere sarılarak akım tarafından sürüklenmesini engeller.

Denizatı alt vücuttaki arka yüzgeç ve kafada solungaçların yanındaki göğüs yüzgeçleri ile tam bir balıktır. Çoğu denizatı türlerinin hamileliği yaklaşık olarak iki ile üç hafta arasında sürer.

Erkek denizatında dişi tarafından bırakılan yumurtaları taşıdığı kuluçka kesesi bulunmaktadır. Çiftleşen çift kuyruklarını birbirlerine sararlar ve

dişi uzun bir tüp olan hortumunu erkeğin kesesine getirir. Yumurtalar tüpten yukarıya erkeğin kesesine ilerler ve erkek daha sonra bu yumurtaları döller.

Embriyolar on gün ile altı hafta arasında gelişirler, bu süre denizatının türüne ve su koşullarına bağlı olarak değişmektedir. Erkek doğum yaparken, kesesinden tüm yavru denizatları boşaltır.

Erkeğin kesesi yumurtalar için tuzluluğu ayarlar, yumurtalar olgunlaşmaya başladıkça dışarıdaki tuzluluk oranına getirmek için yavaş yavaş ayarlar.

Yumurtadan çıkan yavrular ebeveynlerinden bağımsızdır. Bazıları gelişimlerini okyanus planktonlarıyla geçirirler. Bazen, erkek denizatı yeni çıkmış yavruları tüketebilir.

Denizatlarında da erkekler sperm, dişiler yumurta üretir; yani bu konuda bir farklılık yoktur. Ancak değişen şey, döllenmenin konumudur. Dolayısıyla zoolojide bir süre, biyolojik olarak denizatlarında görülenin gerçek bir "erkek gebeliği" mi, yoksa "erkek yavru taşıyıcılığı" mı olduğu tartışılmıştır. Bu tanımlardaki soru işaretleri, genellikle terimlerin nasıl tanımlandığıyla ilgilidir.

Denizatlarının erkekleri, "hamile kalmak için" dişiler için diğer erkek denizatlarıyla kavga etmektedir!

Denizatları genellikle tek eşlidir. Tek eşli çiftlerde, erkek ve dişi aralarındaki bağı

kuvvetlendirmek için sabah veya akşam birbirlerine kur yaparlar. Günün geri kalanını birbirlerinden ayrı olarak yiyecek aramakla geçirirler.

Dişilerin değil de erkeklerin gebe kalmasının muhtemelen en büyük sebebi, denizatı üreme sürecini ve evrimini hızlandırmaktır. Öyle ki, her seferde bini aşkın yavru denizatı doğmasına rağmen, yalnızca birkaç tanesi hayatta kalmaktadır.

Dişi denizatlarının vücutlarının üçte biri zaten yumurta üretimi için ayrılmış durumdadır, erkek denizatları kadar yavru taşıyabilecek alanları yoktur. Erkek denizatları gebe kalınca bile, bin yavrudan sadece birkaçı hayatta kalmaktadır.

Öte yandan, bin yavru dahi üretecek alanı olmayan dişi denizatları gebe kalsaydı, muhtemelen denizatlarının soyu tükenirdi. İşte bu nedenle gebelik genlerinin kopyalanması ve bu kopyaların da erkeğe rahim kesesi kazandırması denizatlarının soyunu kurtarmış olabilir.

Erkeğin hamile kalmasına sebep olarak araştırmacılar iki noktaya dikkat çekmişlerdir.

Birinci nokta: Erkeğin vücudunda döllenme için daha fazla yer olması ve dolayısıyla daha fazla yavru üretilmektedir.

İkinci nokta: Yumurta üretimi, sperm üretiminden uzun sürdüğü için, daha fazla yumurta üretilmesidir.

Erkeğin gebe olduğu sürede dişi yeniden yumurta üretebilir; erkek doğum yaptıktan sonra ise, kısa sürede yeniden sperm üretip yeniden

çiftleşebilirler. Gece doğum yapan bir erkek denizatı, kısa sürede yeniden sperm üretip, sabaha tekrar gebe kalıp adeta yavru seri üretimine geçebilir. Bu da neslin korunması için doğru bir yöntem olarak görülmektedir.

Görüldüğü gibi denizatları, evrimin en sıra dışı örneklerindendir. Soylarını devam ettirmek için dikey vücut, tüp ağız, erkek gebeliği, köşeli kuyruk gibi değişik özellikler sergilemektedirler.

Cenab-ı Hakk; denizatlarının erkeklerine öyle bir ilham vermiş ki! Hamile kalmak için dişiler için diğer erkek denizatlarıyla kavga etmektedirler. Denizatları genellikle tek eşli olmalarına rağmen, erkek ve dişi aralarındaki bağı kuvvetlendirmek için sabah veya akşam birbirlerine kur yapmaktadırlar.

Yukarıda anlattığımız gibi hikmetini bilemiyoruz sadece tahmin yürütebiliyoruz; dişi olanlar değil de erkeklerin gebe kalmasının muhtemelen en büyük sebebi, denizatı üreme sürecini ve evrimini hızlandırmaktır. Öyle ki, her seferde bini aşkın yavru denizatı doğmasına rağmen, yalnızca birkaç tanesi hayatta kalmaktadır.

Dişi denizatlarının vücutlarının üçte biri zaten yumurta üretimi için ayrılmış durumdadır, erkek denizatları kadar yavru taşıyabilecek alanları yoktur. Erkek denizatları gebe kalınca bile, bin yavrudan sadece birkaçı hayatta kalmaktadır. Öte yandan, erkek denizatları değilde, dişi denizatları gebe kalsaydı, muhtemelen denizatlarının soyu tükenirdi.

İşte bu nedenle gebelik genlerinin kopyalanması ve bu kopyaların da erkeğe rahim kesesi kazandırması denizatlarının soyunu kurtarmış olabilmesi, Cenab-ı Hakk'ın rahmet merhamet ve şefkatini göstermektedir.

PALYAÇO BALIĞI

Genel olarak 3 cm ile 10 cm arasında değişen büyüklükleriyle 6 ile 10 sene arasında bir yaşam süresine sahip olan palyaço balığı hem sempatik baş bölgesi hem de desenleriyle palyaço isminin hakkını veren bir balık olarak gözümüze çarpmaktadır. Yaşam bölgesi Pasifik Okyanusu olan palyaço balığı, genellikle akvaryum balığı veya anemon balığı olarak bilinir.

Renkli desenleri ve yüzgeçleriyle özellikle çocukların büyük ilgisini çeken palyaço balığı sempatik görünüşü nedeniyle dayanıksız bir imaj çizse de sahip olduğu yapı onu diğer okyanuslarından daha güçlü ve dayanıklı yapar. Palyaço balığı, derisinde bulunan saydam yapı ile düşmanlarına karşı bir savunma mekanizması geliştirmiştir. Özellikle de okyanus derinliklerinde, yaşadığı bölgede sıklıkla bulunan tehlikeli bitkiler arasında rahatlıkla yol kat edebilmesinin en büyük sebebi budur.

Diğer canlıları zehriyle etkisiz hale getiren bu bitkiler, salgıladıkları zehir sayesinde hayatta kalırlar ancak palyaço balığı derisiyle salgıladıkları madde ile bu saldırıyı püskürtme becerisine sahiptirler. Palyaço balığı arasında dolaştığı anemon bitkisini salgıladığı madde sayesinde kendi yuvasına çevirir.

Tek başına olsa da güçlü bir savunma mekanizmasına sahip olan palyaço balığı, grup halinde olduklarında da tehlike ile karşılaştıklarında bir araya gelerek güç birliği edebilir, büyük bir balık görünümüne bürünebilirler. Bu bakımdan grup ve aile yaşantısına uygun olarak hareket eden palyaço balıkları, aile hiyerarşisine göre yaşar. Bir palyaço ailesindeki en üstün balık annedir. Bu nedenle tehlike karşısında da en büyük balık görünümü anneye aittir.

Palyaço balıklarının en ilginç özelliklerinden biri de cinsiyet değiştirebilmeleridir. Her palyaço balığı yumurtadan çıktığında erkektir. Sürüdeki anne palyaço balığı öldüğünde en baskın erkek palyaço balığı dişiye dönüşerek anne palyaço balığı olarak sürünün komutasını eline geçirir. Sürüde yalnızca bir tane dişi bulunur. Sürüdeki diğer erkekler arasında ise yalnızca bir tanesi baskın erkektir ve dişiyle çiftleşme hakkını elinde bulundurur. Neredeyse hiç bir canlı türünde görülmeyen bu özellik palyaço balıklarını diğerlerinden ayırt eden oldukça ilginç bir özelliktir.

Palyaço balığı çok yönlü bir türdür. Küçükleri akvaryum ticareti için toplanır ve büyükleri ise yemek için yetiştirilir. Bu tür faaliyetlere rağmen palyaço balığı kendi doğal sularında hala bol miktarda bulunur. Akvaryumcuların tercih ettikleri palyaço balığı büyüklüğü, çekici gençlerin ulaştığı dört santimetre boyunda olanlardır.

Denizin dibinde yanlamasına yatarak uyur. Bu sıra dışı hareket, bir akvaryumcunun balık tankının dibinde yan yatmış, zor nefes alan ve ölmek üzere

olan bir palyaço balığını fark edene denk bilinmedi. Ancak balık rahatsız edildiğinde uyandı ve süzülmeye başladı. Yıllar içerisinde bu davranış defalarca gözlemlendi ve şu an gayet normal olarak görülüyor.

Bazı balık türlerinde olduğu gibi, Palyaço balıkları insanlar tarafından tehdit edilen bir tür olarak karşımıza çıkmaktadır. Endonezya, üremelerini artırmak için dört santimetreden daha büyüklerin ihracatını yasakladı.

Cenab-ı Hakk; Palyaço balıklarına cinsiyet değiştirme özelliği vermiştir. Her palyaço balığı yumurtadan çıktığında erkek olmasına rağmen, sürüdeki anne palyaço balığı öldüğünde en baskın erkek palyaço balığı dişiye dönüşerek anne palyaço balığı olarak sürünün komutasını eline almaktadır.

Sürüde yalnızca bir tane dişi bulunur. Sürüdeki diğer erkekler arasında ise yalnızca bir tanesi baskın erkektir ve dişiyle çiftleşme hakkını elinde bulundurur. Neredeyse hiç bir canlı türünde görülmeyen bu özellik palyaço balıklarını diğerlerinden ayırt eden oldukça ilginç bir özellik olarak göze çarpmaktadır. Bu özelliklerde bize Cenab-ı Hakk'ın rahmet merhamet ve şefkatini göstermektedir.

KUTUP AYISINDAKİ MERHAMET VE ŞEFKAT

Kutup ayısı aynı zamanda beyaz ayı, ya da denizayısı, kuzey kutup bölgesinde kar ve buzlar üzerinde yaşayan bir ayı türüdür. Yaşamakta olan en büyük kara etoburudur ve bulunduğu ortamdaki süper yırtıcıdır. Yaşadığı çevreye çok iyi uyum

sağlar. Erkeklerin ağırlığı dört yüz elli kg'ıma, dişiler ise iki yüz elli kg'ıma kadar ulaşabilir. Boyları ise; bir metre otuz santimetreye, uzunlukları iki metre kırk santimetreye ulaşabilmektedir.

Kutup ayılarının av esnasında güvendikleri en hassas duyuları koku alma duyularıdır. Kutup ayısının son derece gelişmiş bir koku alma duyusuna sahiptirler. Diğer duyuları neredeyse insanınkine yakınken, koku alma duyuları insanınkinden binlerce kat daha hassastır. Fokların nefes alma deliklerinden çıktıklarında verdikleri nefesin kokusunu kilometrelerce öteden yani otuz, otuz beş kilometre mesafeden ve bir metre karın altında gömülü olan fokları algılayabilir.

Kutup ayısı mükemmel bir yüzücüdür ve günlerce yüzebilir. Bu ayılar; karadan uzaktaki buza ulaşmak için günlerce soğuk sularda yüzlerce kilometre yüzebilir. Yüzme esnasında vücut kütlesinin beşte birini kaybeder. Vücudunda yüzdürmeyi sağlayan vücut yağı ile ayı, ön pençelerini kullanarak köpek yüzüşü ile yüzer. Kutup ayıları yürürken insanlar gibi saatte beş kilometre hızla, yüzerken ise on kilometre hızla yüzebilir.

Kutup ayıları on iki cm kalınlığında bir yağ tabakasına sahiptirler. Bu tabaka hafif olduğundan onların su yüzeyinde daha az çaba harcayarak kalabilmelerini sağlar. Ayrıca soğuğa karşı bir yalıtım görevi de görür.

Kutuplarda milyonlarca fok yaşar. Kutup ayıları da genellikle foklarla beslenirler. Kutup ayıları

avlanırken en çok koku alma duyularına güvendikleri için, foklar nefes almak için buzdaki deliklerden çıktıklarında onlara saldırırlar. Kutup ayılarının en yaygın olarak kullandıkları yöntem de budur. Kutup ayısı, bu deliğin yanına gelir ve fok dışarı çıktığında ön pençeleriyle ona saldırır. Daha sonra da buzların üzerine çeker ve yer. Keskin dişleriyle kafasını ısırırlar ve foku öldürürler,

Kutup ayıları bazen foklara sessizce yaklaşarak onları buzun üstünde dinlenirken de avlayabilirler. Eğer fok dikkat etmezse, ayı ansızın ortaya çıkıp ona doğru atak yapabilir. Fok avlamanın bir başka yolu da şöyledir: Buzun altındaki fokun kokusunu alan ayı, güçlü ön pençeleriyle buza aniden vurarak kırar ve altındaki foka saldırır.

Kutup ayıları ilkbaharda çiftleşir. Eşler geçicidir, çiftler arasında bir bağ olmadan sadece üreme için bir araya gelir. Gebelik süresi iki yüz kırk gün olup, yaklaşık sekiz ay’dır. Yavrular, anne tarafından ekim ayında derin karlar içine kazılan bir inde doğarlar.

Derin karlar içine kazılan inden de biraz bahsedelim.

Ortalama iki yüz kg. olan hamile kutup ayısı iki katı kadar kilo alamadıysa vücudu hamileliği kendiliğinden sonlandırır. Hamile kutup ayısı kendisi ve yavruları için karın altına kazdığı bir inde yaşarlar. Kazdığı in iki metre uzunluğundaki bir tünel olup, çapı yaklaşık yarım metre olan yuvarlak bir alandan oluşur.

Bu yuvaların genellikle birden fazla odacığı vardır ve kutup ayıları bu odaları yuvanın girişinden daha yüksek seviyede hazırlarlar. Böylece odalardaki sıcak havanın girişten dışarı çıkması engellenmiş olur. Yuvanın üzerine ve girişine kış boyunca yağan karlar yığılır. Kutup ayısı bu kar yığınında sadece hava girecek kadar dar bir açıklık bırakır.

Tavanındaki karın kalınlığı bir metre civarı kar kalınlığı olan yerleri tercih eder. Tavandaki karın kalın olması daha iyi yalıtım görevi yapması içindir. Bu sayede yuva içindeki sıcaklık korunur. Norveç Osla Üniversitesinden araştırmacı Paul Watts, yuvalardan birinin tavanına bir ısıölçer koymuş ve yuvanın sıcaklığını ölçmüştür. Bu çalışma sırasında dışarıdaki sıcaklık eksi otuz derece kadar düşerken yuvanın ısısı hep iki üç derece arasında sabit kalmıştır. Anne ayının karın kalınlığına göre değişen bu yalıtım özelliğini nerden bildiğini bir tasavvur edin.

Kutup ayıları kış uykusuna yatmazlar. Anne kutup ayıları hamile veya yavrularını emzirmekte iken inlerinden dışarı çıkmazlar. Bu dönemde hiç enerji harcamamak ve yavrularının daha iyi beslenmesini sağlamak için metabolizmasını düşürür. Sekiz ay boyunca önceden depolamış olduğu vücut yağını proteine çevirir ve yavrularının beslenmesini sağlar. Aylar boyunca kendisi hiç beslenmez. Metabolizmasını yavaşlatırken kalp atışlarını dakikada yetmişten sekize kadar düşer. Bu süre içinde yemek yemediği gibi doğal ihtiyaçlarını da karşılamaz. Böylelikle yavrularını doğuracağı dönemde ve yeni doğdukları

zaman fazla enerji harcamamış olur. Bu süre için hem kendi hem de yavrularının beslenmesi, tamamen kendi vücut yağına bağlıdır.

Kutup ayıları genellikle iki yavru doğurur, yavrular otuz cm boyunda ve ortalama yedi yüz gram ağırlığında olurlar. Kutup ayısına göre yavruları çok küçük doğmaktadır. Yavrular doğdukları zaman tamamen korumasız, tüysüz ve kördürler. Bir ay sonra gözleri açılır, bir buçuk ay sonra ise yürümeye başlarlar.

Katı yiyeceklerle beslenmeye başlamaları dört beş ay sonra olur. Katı yiyeceklerle beslenmeye başlamadan önce, yavrular annenin sütü ile beslenir. Yavrular katı yiyeceklerle beslenmeye başlamaya kadar yani üç dört ay anne ayı ininden dışarı çıkmaz.

Yavrular on aylık oluncaya kadar inde yalnız kalırlar, bu zaman zarfında anne ayı avlanmaya çıkar. Anneler yavrularını iki buçuk yıl boyunca diğer ayılardan uzak tutar. Anne ayı bu zaman zarfında yavrularını sadece deniz memelileri ile karşılaştırır. Yavrularına kedilerine koruma ve avlanma taktiklerini öğretir. Yavrular cinsel erişkinliğe üç dört yaşlarında erişirler. Yetişkin kutup ayılarının otuz yıl civarı yaşarlar.

Anne kutup ayısı doğurup yavrularını büyütmek için dışarıdaki sıcaklık eksi otuz derece kadar düşerken, karın altına kazdığı yuvanın ısısı hep iki üç derece arasında sabit kalmıştır. Bu ısıyı ayarlatan Allah'ın rahmetinden verdiği anne kutup ayısının merhamet ve şefkatidir.

Yavrular katı yiyeceklerle beslenmeye başlamaya kadar yani üç dört ay anne ayı ininden dışarı çıkamayacağı için, anne kutup ayısı ağırlığının iki katı kadar kilo almak zorundadır. İşte anne kutup ayısı bu kilo alma zahmetine katlanması ve bu üç dört ay yemeden içmeden yavrularını emzirip büyütmesi, anne kutup ayısının merhamet ve şefkatiyle olmaktadır.

KUŞLARDA BULUNAN MERHAMET VE ŞEFKAT

Kuşlar arasındaki ilişkiler Allah'ın onlara bahşettiği rahmet merhamet ve şefkatten ileri gelmektedir. Hatta aralarındaki rekabet ve saldırılar da bu kapsamdadır. Atmaca kuşunun serçelere tasallutu bu rahmete uygun görünmüyor gibi gelebilir. Hâlbuki serçe kuşunun kabiliyeti, atmacanın tasallutuna bağlıdır. Atmaca olmazsa serçe kuşu tembelleşecek, kolay bir yem haline gelecekti. Demek ki; atmaca kuşunun serçelere tasallutu rahmettir.

Aynı şekilde guguk kuşları genellikle kuluçkaya yatmazlar. Yavrularını başka kuşlara büyüttürürler. Guguk kuşlarının yavrularını büyüttürdüğü kuşlardan biriside saz bülbüllerdir. Guguk kuşları ile saz bülbüllerini yakinen tanırsak, kuşlar arasındaki merhamet ve şefkat daha iyi görebiliriz.

Ayet-i Kerime'de "Görmez misin ki, göklerde ve yerde olanlar, havada kanatlarını açarak süzülen kuşlar Allah'ı teşbih ederler. Hepsi duasını ve tesbihini bilmekte, Allah da onların bütün yaptıklarını bilmektedir." (Nur, 24/41). "Göğün boşluğunda emre boyun eğdirilmiş olarak uçuşan

kuşları görmediler mi? Onları orada Allah'tan başkası tutamaz. Kuşkusuz bunda inanan bir toplum için ibretler vardır.” (Nahl, 16/79). Buyrulmuştur.

Kuşların kendi aralarında birbirleriyle ilişkili hareketleri ve yardımlaşmaları, onların tesbihleri ve aynı zamanda taatlarıdır.

SAZ BÜLBÜLÜ

Yiyeceklerini genellikle yerde ararlar, küçük böcekler, larvalar ve solucan gibi canlı yemleri yerler. Sonbaharda ise küçük meyveyle geçinirler.

Diğer ötücü kuşlar gibi saz bülbülü de, bitki ve fidanlara zarar veren böcekleri yiyerek bu bitkilerin gelişmelerine katkıda bulunur. Saz bülbülünün düşmanı alaca baykuş olarak bilinmektedir.

Bülbüller ötüşleriyle nam salmışlardır. Erkek bülbüllerin cazibeli ötüşleri dişi bülbülleri cezbetmeye yöneliktir. Bülbül ne kadar yaşlı olursa o kadar ötüş yeteneğine sahiptir. Bu yetenekten dolayı en fazla çiftleşme şansına da sahip olurlar. Bu rekabetten dolayı erkeklerin yarısı eş bulamaz. Bir erkek, bir mevsimde yalnız tek bir dişiyle çiftleşip onunla kalır. Çiftleşme sonrası, erkek bülbüller ötüş biçimlerini değiştirirler, eşleri kuluçkaya yattıklarında da ötüşlerini keserek, yırtıcı hayvanlar tarafından bilinip görünme risklerini ortadan kaldırırlar. Çiftleşen erkekler, yuvalarını korumak için elinde gelen çabayı gösterirler.

Bülbüllerde toplu çiftleşme dönemi her yılın mayıs ayı ortalarına denk gelir. Yuva çoğu zaman dişi tarafından fundalıklardan toplanan küçük dallar, kuru yaprak ve otlarla yapılır. Kuluçka süresi

genellikle on dört gün civarıdır. Bir seferinde altı yumurtaya kadar yapabilir. Bu yumurtalardan her zaman yavru çıkaramazlar.

Bazen guguk kuşları gibi bazı asalak diye geçinen kuşların yavrularını büyütürler. Kendilerinden üç misli daha büyük olan bu asalak kuşun yavrusunu besleyip büyütürler.

İşte bu asalak kuşun yavrusunu besleyip büyütmeleri, saz bülbüllerindeki merhamet ve şefkatten ileri geldiği gibi kendileri aldatılmış da değildir. Böyle bir hizmetten dolayı üzülüp kederlenmez. Bilakis görevlerini sevinç ve neşeyle yerine getirmektedirler.

Bülbüller ortalama beş yıl kadar yaşarlar Kışları sıcak ülkelere göç göç ederler. Mıntıkalarını korurlar, fakat aralarında topluluk hiyerarşisi bulunmaz. Saz bülbülünden bahsetmişken, guguk kuşundan da bahsedelim.

GUGUK KUŞU

Bu kuşların serçe iriliğinden tut, karga büyüklüğüne kadar değişik yüz otuz türü bulunmaktadır. Bu kuşların üçte biri yumurtalarını yabancı kuşların yuvalarına bırakır. Cenab-ı Hakk insanlar ders çıkarsınlar diye kâinatta bazı varlıkları asalak gibi yaratmıştır. Bu asalak gibi görünenlerden biriside guguk kuşlarıdır.

Guguk kuşunun yavrusuna bakan kuşlar bunun farkında dahi olmazlar. Şunu da belirtmekte yarar vardır. Bütün guguk kuşları asalak değildir. Asalak olanlar azınlıktadır. Çoğunun kendi yuvası

vardır. Guguk kuşları çoğunlukla tek eşli olarak yavrularını büyütürler.

Guguk kuşlarının bu yavrularını büyütme ve baktırma işini nasıl yaptırdıklarını izah etmeye çalışalım.

Genellikle yaz aylarını Avrupa kıtasında geçiren asalak dişi guguk kuşları, yumurtlama zamanı geldiğinde etrafta yavrusunu büyüttürebilecek bir kuş yuvası ararlar. Dişi guguk kuşu inanılmaz bir planla yumurtlama mevsiminde, uygun gördüğü bir yuvayı uzun süre uzaktan dikkatle kontrol eder. İçerisinde kendi yumurtasına benzer yumurtalar bulunan aynı zamanda yeni yumurtlamış bir yuva bulurlar. Ekseriyetle yumurtasında benzerlikten dolayı saz bülbülü yuvasına yönlenir. Yumurtasını saz bülbülü yuvasındaki yumurtaların yanına bırakır.

Yuvanın hakiki sahibi olan anaç kuş uzaklaşır uzaklaşmaz, gözetlediği yerden hızla yuvaya gelir ve bir yumurtasını ev sahibi kuşun yumurtaları arasına bırakır. Guguk kuşları yaklaşık on saniyede yumurtlayabilirler. Bu yumurtlama süresi tavuklarda yaklaşık yüz saniye olduğunu düşünürsek, guguk kuşlarının yumurtlama süreleri oldukça hızlı olduğu anlaşılmaktadır.

Fark edilmemesi için de yuva sahibi kuşun yumurtalarından birisini gagasıyla alarak yâda yuvarlayarak yuvadan dışarı atar. Yuvasına dönen diğer kuş türü ise, bu farklılığı anlamadan kuluçkaya yatmaya devam eder. Artık müstakbel anne bütün sorumlulukları yerine getirir ve yavruyu büyütür.

Yumurtasını yuvaya bırakan guguk kuşu, zaman zaman yuvayı kontrol eder. Eğer yuva sahibi kuş, bir yırtıcı kuş tarafından avlanırsa veya şiddetli bir fırtına ile yuvası bozulursa, yumurtasını hemen oradan alarak başka bir yuvaya bırakır.

İşin daha dikkat çekici bir yönü de, ziyaret ettiği her yuvaya, sadece bir yumurta bırakmasıdır. İki yumurta bırakırsa yavruları hem beslenemezler, hem de birbirlerine zarar verirler.

Guguk kuşunun daha enteresan olan diğer bir özelliği ise, hangi kuşun yuvasına yumurta bırakacaksa, kendi yumurtasını, o kuşun yumurtasının renk ve desenine göre yumurtlamasıdır.

Guguk kuşunun yumurtası, genellikle diğer kuşların yumurtasından biraz iri olup, guguk kuşunun yumurtası diğer kuluçkaya yatan kuşların yumurtasından önce çatlar ve çıkar. Çıkan yavru diğer yavrulardan birazcık büyükçe olur.

Yavrunun diğer yumurtalardan önce çıkması ve biraz o çıkacak yavrulardan iri olması avantajıyla, atabilirse öncelikleri yumurtaları, atamazsa yavrular çıktığı zaman yavruları öldürür yâda yuvadan aşağı atar. Yuvanın sahibi anneye tek başına aşırı da ses çıkararak kendini besletir.

O hale gelir ki annenin üç katı olur ve karşıdan bakan anne yavru gibi görünür yavruda anne gibi görünür bir hal alır. Anne kuş; bıkmadan usanmadan bu iri guguk kuşu yavrusuna yiyecek taşımaya devam eder. Guguk kuşu yavrusu o kadar büyür ki yuvaya sığmaz hale gelir. Hatta besleyen

anne kuşun üç katı büyüklüğüne ulaşır. Bu hizmet yavru guguk kuşun öz annesiyle Afrika'ya göç etmesiyle son bulur.

Guguk kuşunun, yuvasını uzaktan gözlediği kuşun yumurtasının özelliklerini, şeklini, yapısını, büyüklüğünü ve rengini bilmesi ve ona göre yumurta yapmasını bir düşünelim. Kuş bu işler yapmayı tasarlayabilir mi? Tasarladığını düşünsek yapabilir mi? İşte guguk kuşlarına ve saz bülbüllerine bu tasarlama ve yapabilme gücünü veren Allah'ın rahmet ve merhametidir.

Kuşun kendi gayretiyle bunu yapması mümkün değildir. Çünkü hiçbir kuş yumurtasının rengini ve şeklini ayarlama gibi bir kabiliyete sahip değildir. Bu, Allah'ın lütuf ve merhametinin bir başka tecellisidir. İşte kâinat; Allah'ın rahmet, inayet ve merhametiyle kuşatılmıştır.

İnsanı aklına şöyle bir soru gelebilir. Üremek için guguk kuşu neden diğer kuş türlerinin yuvalarını kullanmaktadır?

Bu sorunun muhakkak ki birçok cevabı vardır. Bugün bilindiği kadarı ile guguk kuşu, kısa sürede çok fazla böcek yiyebilme yeteneğiyle programlanmış olup daima kursağını dolu tutması gerekmektedir.

Böyle bir beslenme ile kursağı çok fazla dolmakta ve vücudunda dışa doğru bir çıkıntı meydana gelmektedir. Kuşun karın bölgesine denk gelen bu anormal şişkinlik, guguk kuşuna yaklaşık on iki gün sürecek olan kuluçka döneminde

rahatsızlık vererek, yuvada yatmasına engel olacaktır.

Guguk kuşunun kursağını dolu tutması gerekli olduğunu düşünürsek kuluçkadan devamlı karnını doyurmak için gidip gelmesi gerekir, buda kuşun kuluçkaya yatmasına engel olacaktır.

Bir başka hususta, guguk kuşu tavuklar gibi belirli aralıklarla yumurta yumurtlar. Bir yılda yuvalara yirmi beş civarında yumurta bırakmaktadır. Şayet kendi yavruları için kendisi kuluçkaya yatacak olsa, her kuluçka dönemi on iki gün hesabıyla düşünürsek bu işin altından kalkamaz. Bu durum nerede ise senenin tamamına yakın bir kısmı demektir. Hâlbuki guguk kuşunun bir günü bile insanlara hizmet için çok önemlidir.

Çünkü bu kuşlar, ziraî ürünlere zarar veren çekirge ve böcek gibi küçük canlılardan günde en az ortalama yüze yakın yemektedir. Zararlı canlılardan kurtulmak için, ziraî mücadele ilâçlarıyla kirletilen ürünler dikkate alındığında, biyolojik mücadelede guguk kuşlarının ne kadar önemli bir yerinin olduğu anlaşılacaktır.

Tabiattaki biyolojik dengenin korunmasında, bu kadar önemli bir görevi olan bir kuşun, senenin ekseriyetini kuluçkayla geçirmesi doğru olmazdı. Zaten Cenab-ı Hakk; bu tür guguk kuşları kuluçkaya yatmayacak şekil yaratılmıştır.

Bunlardan dolayı guguk kuşlarına asalak demek doğru olmaz. Dolayısıyla başka kuşların yuvalarında onların yavrularının gelişmesi ne kadar güzel ve ne kadar yerinde olduğu anlaşılmaktadır.

Elbette guguk kuşunun yaratılış ve gelişme devrelerinin bilinen şekilde olmasının hikmet ve maslahatı sadece bunlardan ibaret değildir. Başka kuşların yuvalarında yavrularının kuluçka dönemini geçirmelerinin bizim bilemediğimiz daha pek çok faydalı ve maslahatlı yönleri olacaktır.

Dolaysıyla bu âleme; Allah'ın koyduğu kanunlar açısından bakıldığı zaman, hiçbir şey gelişigüzel ve manasız görülmez. Her şeyin bir hikmeti birde illeti vardır.

Guguk kuşlarının bir asalak değil, tam aksine bütün varlıkların birbirlerinin imdadına koşturulduğunu, bütün kâinatın birbiriyle irtibatlı bulunduğunu, Allah'ın rahmet, inayet ve merhametinin bütün âlemleri kuşattığını, hiçbir şeyin manasız ve lüzumsuz olmadığı anlaşılacaktır.

SÜMSÜK KUŞU

Sümsük kuşlarında da iki yavrudan biri öldürülür. İki yumurta yapan sümsük kuşlarında, büyük yavru küçük olandan yaklaşık beş gün önce çıkar. Önce çıkması ona avantaj sağlar, küçük olan yumurtadan çıkınca, büyük yavru yaşıyorsa küçüğü öldürür. Fakat büyük yavru küçük olandan evvel ölecek olursa, küçük yavru onun yerini alır. Anne bu olaya engel olmaz.

Sümsük kuşları yaklaşık seksen cm boyunda ve bir buçuk kg ağırlıklarında, kanat açıklığı iki metreye ulaşan büyük deniz kuşlarındandır.

Bu kuşlar, kalabalık koloniler halinde okyanusa bakan uçurumlardaki kayalık alanlarda yaşarlar. Hemen hemen bütün denizlerde rastlanırsa da en

çok Kuzey Atlantik kıyılarında bulunurlar. Okyanus adalarında binlercesi bir arada yaşarlar.

Zamanlarını büyük ölçüde denizlerde geçirirler, kıyılarda koloniler halinde yaşarlar ve orada ürerler. Otuz metre yükseklikten, saniyede yüz metre hızla denize dalış yaparak balık yakalarlar. Adeta kurşun gibi suya çarpan bu hayvanların kanatlarının kenarındaki hava yastıkları, vücutlarının bu çarpma esnasında zarar görmesini önler.

Sümsük kuşlarının üreme alanları Kuzey ve Güney Atlantik'tir. İskoçya'daki Bass kayalıklarında yirmi bin civarında, St. Kilda adasında da yüz bin sümsük kuşunun varlığı bildirilmektedir. Binlerce çiftten oluşan kolonilerdeki bir sümsük kuşu, ömür boyu bağlı kaldığı eşini sesinden tanır.

Güney yarım kürede yaşayan sümsük kuşları iki tane yumurta bırakırlarken, kuzey yarım kürede yaşayanlar ise bir yumurta bırakırlar. Bu tek yumurtanın bir şekilde ziyan olması durumunda hemen tekrar bir yumurta daha yumurtlarlar.

Ortalama kırk dört gün sonra çıkan yavru ebeveynlerin gırtlağına kadar soktuğu gagasıyla beslenir. Yüz yumurtadan sekseninde yavru çıkar.

İki yumurta bırakanlarda büyük yavru küçük olandan yaklaşık beş gün önce çıkar. Önce çıkması ona avantaj sağlar, küçük olan yumurtadan çıkınca, büyük yavru yaşıyorsa küçüğü öldürür. Fakat büyük yavru küçük olandan evvel ölecek olursa, küçük yavru onun yerini alır. Anne bu olaya engel olmaz.

Mavi ayaklı sümsük kuşlarında ise, büyük kardeş küçük kardeşi öldürmez, fakat ebeveynlerin getirdiği yiyeceği ilk o kapar. Büyük olan ölmedikçe, ya da her ikisi için yetecek miktarda yiyecek olmazsa, küçük yavru yetersiz beslenmeden ölür.

Sümsük kuşlarında ki bu kural, bıraktığı her yumurtanın ya da yumurtadan çıkan her yavrunun yetişkin sümsük kuşu olması durumunda, o zaman tabiattaki düzen bozulur, yetersiz beslenmeden dolayı ölümler artar, türün nesli yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktı.

Şu an nereden baksanız yeryüzünde birkaç milyon sümsük kuşu bulunduğu anlaşılıyor. Bunlar küçük balıklarla beslenen kuşlardır ve günde en az yirmi balık yerler. Bu bir milyon kuşun günde yirmi milyon balık yemesi demektir… Şimdi yavrulardan ikincisinin de hayatta kalması durumunda bu sayı iki katına çıkar. O zaman yeryüzündeki dengenin ne hale geleceğini bir düşünün. Sümsük kuşlarındaki büyük yavru küçük yavruyu öldürme kuralı anne sümsük kuşunu kaygılandırmaz, hatta kalan yavruyu daha iyi besler ve büyütür.

KRAL KELEBEKLERİ

Kral kelebeği, (Danaus plexippus) Nymphalidae ailesinden sınıflandırılan göçmen bir kelebek türüdür. Kral kelebekleri Kanada, Amerika Birleşik Devletleri, Meksika, Yeni Zelanda, Avusturalya, Kanarya Adaları, Azor Adaları ve Batı Avrupa’da yaşar. Geniş bir kanat açıklığı vardır ve kanatlarının üzerinde bulunan turuncu siyah ve beyaz çizgilerden oluşan desenleri sayesinde kolayca

tanınabilir. Erkekler dişilere oranla biraz daha büyüktür. Kral kelebeklerinin aynı yıl içinde sadece dört nesli oluşmaktadır. Diğer kelebeklerden oldukça uzun bir ömre sahiptir.

Kral kelebeklerinin kanat açıklığı dokuz ile on cm arasındadır. Kanatlarının üst taraflarında kahverengi ve turuncu renklerinin etrafında siyah renkler ve üzerinde beyaz lekeler bulunur. Erkeklerin kanatlarının üzerinde bulunan damarlar dişilere göre kalındır. Tüm kelebeklerde olduğu gibi altı ayağa sahiptir.

Genelde Kuzey Amerika'da bulunmalarına rağmen Bermuda, Hawaii, Solomon, Yeni Kaledonya, Yeni Zelanda, Avusturalya, Yeni Gine, Seylan, Hindistan, Kanarya Adaları, Azor Adaları ve Batı Avrupa’da da yaşadıkları görülmüştür.

Kral kelebekleri, her yıl düzenli olarak sürüler halinde Kuzey Amerika'da yer alan Kanada ve Meksika arasında göç ederler. Kanada’da ağustos ayında havaların soğumasıyla, Meksika'nın ılıman ikliminde bulunan bir dağ ormanındaki ağaçta toplanarak kış uykusuna yatarlar. Kış uykusu dört ay sürer ve kelebekler bu sürede hiçbir şey yemezler.

Bu uykunun ardından kelebekler mart ayının sonlarına doğru başlayan ilkbahar ile tekrar Kanada'ya doğru yola çıkarlar. Kelebeklerin Meksika'dan Kanada'ya ulaşması dört beş ay sürmekte olup, üç nesil sonra ulaşmaktadırlar.

Kral kelebekleri, tırtıl halinden kurtulup kelebeğe dönüştüklerinden itibaren altı hafta

yaşayabiliyorlar. Dolayısıyla tek bir göç yolculuğu bir nesilde tamamlanamaz. Gidiş ve dönüş yolunda tam dört nesil değiştirmeleri gerekiyor.

Diğer kelebek türlerinden oldukça uzun bir yaşama sahip olan kral kelebekleri bir yılda dört nesil olarak yaşam sürdürürler. Bu nesillerden yalnızca üç tanesi ilkbahar ve yaz aylarında yaşamaktadır.

Birinci, İkinci ve üçüncü nesil ortalama altı hafta yaşarken, dördüncü nesil ortalama altı ile sekiz ay arasında yaşar. Her neslin dördüncü nesli bir sonraki neslin birinci nesli olarak kabul edilir. Birinci neslin ömrü ve göçü şöyle olmaktadır. Meksika'daki dağ ormanlarında kış uykusuna yatarlar, ilkbahar geldiğinde çiftleşerek Kuzey Amerika'da bulunan Kanada‘ya doğru yola çıkarlar. Birinci nesil Amerika'nın güney kıyılarında yumurtlarlar ve hayatlarını kaybederler.

İkinci neslin ömrü ve göçü şöyle olmaktadır. Amerika'nın güneyinde doğarlar ve kısa süre içerisinde göçü tamamlamak için Kanada'ya doğru yola çıkarlar. Amerika'nın kuzeyinde ve Kanada'nın güneyine yumurtlarlar ve hayatlarını kaybederler.

Üçüncü neslin ömrü ve göçü şöyle olmaktadır. Amerika'nın kuzeyinde ve Kanada'nın güneyinde doğarlar ve göçün zirve noktası olan Kanada'nın kuzeyine doğru yollarına devam ederler. Temmuz ayının sonunda yumurtlarlar ve hayatlarını kaybederler.

Dördüncü neslin ömrü ve göçü de şöyle olmaktadır. Süper nesil olarak adlandırılan dördüncü nesil göçün zirve noktası olan Kanada'nın kuzeyinde doğar. Üreme organları gelişmeden doğdukları için, diğer nesillerden fazla olarak altı ay yaşamaktadırlar.

Ağustos ayında kendilerinden önce yapılan göç mesafesini tek seferde yaparlar ve Ekim ayının sonlarına doğru Meksika'da bulunan dağ ormanında dört ay sürecek kış uykusuna yatarlar.

Şöyle özetleyecek olursak: Meksika'dan yola çıkanlar yumurta bırakır ve yolda ölür. Ölmeden önce bıraktıkları yumurtadan çıkıp kelebeğe dönüşen yavrular yola devam ederler. Sonra bunlarda yumurta bırakırlar ve ölürler.

Bu sefer yolculuğu önceki neslin torunları devam ettirir. Ancak bu torunların da ömrü yetmez ve göçü onların yumurtalarından çıkan yavru kelebekler tamamlar.

Göçün tamamlanmasını sağlayan bu son nesil; diğerlerinden altı ile sekiz ay daha fazla yaşar. Bu sayede de soylarını devam ettirebilmek için, her yıl Kanada’daki yuvalarına dönmeyi başaranlar yepyeni bir nesil oluştururlar. İşte bu kelebekler, kendilerinden öncekilerin güneye doğru başlattıkları göçü içgüdüsel olarak devam ettirirler.

Kanada'da doğan dördüncü neslin üreme sistemleri iklim koşullarından dolayı gelişmez, Kanada Meksika arasındaki mesafeyi uçarlar. Meksika'daki ormanlarda kış uykusuna yatarlar.

Üremek için enerji harcamamaları ve hem de soğuk havanın metabolizmalarını yavaşlatması nedeniyle dördüncü nesil diğer nesillerden daha uzun bir yaşam ömrüne sahiptir.

Bahar ayları geldiğinde dördüncü nesil, birinci nesil olarak göç dalgasını başlatır. Üreme sistemleri artık geliştiği için yumurtladıktan kısa bir süre ölürler.

Dördüncü nesil, birinci nesil olarak göçe başladıktan kısa bir süre öldüğü için birinci neslin ömrü ikinci ve üçüncü nesil ile aynıdır.

İki bin beş yılında National Geographic'den Vico Gutierrez adlı gözlemci, bu kelebeklere benzeyen ultralight adını verdiği hava aracıyla Kral Kelebeklerin sır dolu yolculuğunu izlemiştir.

Kanada'dan başlayıp, Meksika'da son bulan bu yolculukları tam yetmiş iki gün sürmüştür. Kat edilen mesafe ise dört bin sekiz yüz kilometre olarak tesbit edilmiştir.

Her yıl Kanada'da kış mevsimi başladığında, turuncu-siyah kanatlı milyonlarca Monark Kelebeği, kışı geçirmek için Meksika Michoacan'da bulunan ılıman ormanlara doğru kanat çırpıyor.

İnanılmaz bir yolculuğa çıkmak ve acıkmamak için yaptıkları süpersonik bir şey var. Kendilerini ağırlaştırmak. Bu muazzam yaratıklar yolculuğa başlamadan önce çiçek özleri ile beslenerek normalden daha ağırlaşırlar, çünkü önlerinde yaklaşık dört bin sekiz yüz kilometrelik bir yol var.

Bu yolculuk esnasında, birçok defa fırtına ve şiddetli yağmurlar sonucunda savrularak yön değiştirseler de hiçbir zaman kaybolmazlar ve hiç görmedikleri yerlere doğru yollarına olağan hızları ile devam ederler.

Dört bin sekiz yüz kilometre mesafe gidip dört bin sekiz yüz kilometre mesafe gelerek toplam dokuz bin altı yüz kilometrelik mesafe kat etmektedirler.

Baba ve anne ile devam eden bu yolculuklar, çocuklarla devam eder, çocuklardan da torunlara devredilir. Ve torunların çocuklarıyla son bulur ve tekrar nesilleri ve yolculukları devam eder.

Dördüncü nesil dediğimiz ve ilk nesli başlatan kral kelebek öyle çiçeklerden öyle çiçeklerin özleriyle besleniyor ki! Zor şartlar altında bu inanılmaz dört bin sekiz yüz kilometrelik yolu bir şey yemeden, önceki atalarının memleketine vararak yaptıkları yolculuğu tamamlıyor.

Normal ömrü kırk kırk beş gün olan kral kelebeklerin altı ile sekiz ay daha fazla yaşamalarını sağlayan nedir? Kılavuzları yok pusulaları yok, dört bin sekiz yüz kilometrelik yolu bir şey yemeden nasıl gidiyorlar

İşte kral kelebeklerin bu özellikleri, kendileri gidecekleri mesafeye ulaşamamalarına rağmen, kendi görevlerini ifa ederler, herhangi bir ümitsizlik ve kedere kapılmazlar. Hedeflerine ise yavruları ulaşır.

BAZI HAYVANLARIN YAVRUSUNU ÖLDÜRMESİ YÂDA YEMELERİ ŞEFKATE TERS DEĞİL Mİ?

Yeni doğan yavruyu öldürmek türlerin devamlılığı için önemli bir yöntemdir. Bir bakış açısından da yeni doğan yavrunun öldürülmesi, güçlü olan hayatta kalarak neslini devam ettirir. Yeni doğan yavru genellikle yetişkin erkekler tarafından öldürülür. Böyle olmasa hiçbir hayvan yavrusunun ölümüne katlanmaz.

Gün geçtikçe daha çok araştırmalar yapıldıkça doğru bir yöntem olduğu ortaya çıkmaktadır. Bilimsel araştırmalar, öldürme eylemini gerçekleştiren yetişkin için, yavrunun ölmesinin daha fazla üreme şansı, kısıtlı kaynaklara erişim, doğrudan beslenme ya da yanlış yönlendirilmiş ebeveyn bakımının önlenmesi gibi faydaları olabileceğini gösteriyor. Yeni doğan yavrunun öldürülmesi, türler arasında rekabeti azaltır ve o tür hayvanın üreme başarısını da artırmaktadır.

Aslan uzmanı Profesör Craig Packer: Yetişkin aslanlar kendi yavrularını öldürürken vahşileşiyor, hırıldıyor ve oldukça rahatsız edici bir hal aldıklarından bahsetmektedir.

Erkek aslanlar arasında rekabet, sahneye yeni erkekler çıktığı zaman vahşi bir hal alır. Önce gelişkin erkekler birbirlerini saf dışı bırakırlar, güçlü olan erkek aslan sürüye hâkim olmak için de, babasını saf dışı bırakmaya çalışır. Başarılı olan erkek aslan, yeni doğmuş yavrular için daha da büyük bir risk demektir. Çünkü sürüye sahip olan

erkeğin genellikle talebi anneyle çiftleşerek kendi yavrularına sahip olmaktır.

İşte aslan topluluklarında yeni doğmuş yavruların öldürülmesi, annenin hızla yeniden üreyebilir duruma gelmesini sağlar ve yeni katılan erkeklerin kendi yavrularına sahip olma şansını artırır. Aslanlarda yavru öldürmek sadece erkek aslanlara mahsus değildir. Dişi aslanlar da başka aslanların yavrularını öldürürler.

Hayvanlar âleminde bazı türler başkalarının yavrularını yediği gibi kendi yavrularını öldürüp yiyenler vardır.

Bunlara örnek verecek olursak: Dişi sıçanlar beslenmek için diğer dişilerin yavrularını yerler, yavrulamak için yuvalarını ele geçirirler. Anne sıçanlar; yavrularından sakat ya da yaralı olanları, sağlıklı yavruların daha iyi beslenmeleri için öldürürler ve onlara yedirirler.

Dişi mezarcı böcekler, yaşamlarının devam ettirebilmek için önce rakiplerinin, sonra da kendi larvalarını öldürür ve yerler.

Kırktan fazla primat türünün yeni doğan yavruları öldürdükleri biliniyor. Journal of Theoretical Biology'de yayınlanan bir araştırmada: "Pek çok türde dişilerin riski azaltmak için bazı stratejiler geliştirdiklerini ortaya koyuyor. Dişi primatlar, birden fazla erkekle çiftleşerek, erkeklerin babanın kim olduğunu gizli tutan babalık karmaşası yöntemini kullanıyor. Böylece erkekler bir gruba dâhil olmaya çabalarken, genç primatların yaşama şansı yükseliyor."

"Babunlar gibi primatlar arasında, çok erkekli gruplarda eğer iki erkek bir dişiyle çiftleşir ve yavrunun hangisinden olduğu bilinmezse, yavrunun öldürülme riskinin azalmasından" bahsetmektedir.

Sümsük kuşlarında ve bazı kartal cinslerinde yavrular birbirini öldürürler. Dişiler buna müdahale etmezler, yavrularını ölüme terk ederler. Hayvanbilimciler, bunun ''vahşet'' olmadığını, türün devamı için içgüdüsel bir davranış olduğunu belirtiyor. Çünkü sürünün diğer bireyleri, ancak genç nüfus artmayınca kendilerine ve yavrularına yeterince besin bulabileceklerini söylemektedirler.

YIRTICILARDAKİ SALDIRI ŞEFKATE TERS DEĞİL Mİ?

Aslan ve kaplan gibi yırtıcı hayvanların vücut yapıları, hayatlarını idam ettirebilmek için verilmiştir. Yani; avlanmaları ve kendilerini korumaları için yaratılmıştır. Yırtıcı hayvanların sağlıklı hayvanları yakalayıp öldürme oranı yüzde otuzu geçmez, Özellikle hasta ve zayıf hayvanları yakalarlar. Hal böyle olunca yırtıcı hayvanların anatomisine bakarak böyle bir hükme varmak sağlıklı bir kanaat olmaz.

Atmaca kuşunun serçeye musallat edilmesi, serçe kuşunun kabiliyetlerinin inkişaf etmesi içindir. Yırtıcı hayvanlar diğer hayvanlara saldırmasa idi, o hayvanlar zorunlu olarak talim yapmayacaklardı ve tembel kalacaklardı. Fıtrat kanunlarına göre hayvanlar, ortama uyum sağlamaları için antrenman yapması gerekir. Antrenman yapmazlar ise, bu seferde fıtri kanunlara uymamalarından dolayı hasta olacaklardı. Hayvanlar hasta yâda sakat

kalırlarsa insanlar gibi aklı yok ki hastaneye gidip tedavi görsün. Böyle hayvanlar birçok ızdırab çekerek öleceklerdi. İşte bu durumdaki hayvanlar ızdırab çekerek ölmemeleri için yırtıcı hayvanlar musallat edilerek onların kolayca ölmeleri sağlanmaktadır. Olaya sadece beslenme yönüyle bakmak doğru değildir. Nitekim hayvanların sağlıklı, zinde ve güçlü olmalarında, yırtıcıların payı büyüktür. Zira yırtıcılar onların kabiliyetleri inkişaf etsin diye musallat edilmişlerdir.

Hayatta olan hayvanların vahşi hayvanlara haram olması, onları yemeyeceği anlamına gelmiyor. Vahşi hayvanların insanlardakinden farklı bir iradeleri olmasından dolayı, onlar da kendilerine münasip bir cezayı hak ediyorlar ve cezalarını çekerler yâda ileride çekecekler.

Vahşi hayvanlar; yemeleri haram olan ot obur hayvanları yiyebilirler. Ot obur hayvanların bu hareketleri, yemeleri helal olduğu anlamına gelmez. Nasıl adam öldürmek, içki içmek ve zina yapmak dinimizce haramdır, ama insanlar yine bu suçları işliyorlar. Muhakkak ilerde cezalarını çekecekler. Dolayısı ile vahşi hayvanlar bu hareketlerden dolayı cezasız kalmayacak, muhakkak eninde sonunda cezasını çekeceklerdir.

Genellikle vahşi hayvanlar zayıf ve hastalıklı hayvanları yemektedirler. Şuursuz bir şekilde dünyanın imarına hizmet etmektedirler. Nasıl Allah; kâfirleri dünyanın imarı için kullanmaktadır. Semûd kavmi de tarihte helak olan kavimlerdendir.

“Semûd kavmine de kardeşleri Salih’i gönderdik. Dedi ki: “Ey kavmim! Allah'a ibadet

edin; sizin için O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O, sizi yerden (topraktan) yarattı ve sizin orayı imar etmenizi istedi; öyle ise O'ndan mağfiret dileyin, sonra O'na tevbe edin! Şübhesiz ki Rabbim, kullarına pek yakındır, dualarına mutlaka cevap verendir.” (Hûd, 11/61).

Yine şu ayette: “Andolsun biz, cinlerden ve insanlardan birçoğunu cehennem için yaratmış olduk. Bunların kalpleri vardır ama onlarla kavrayamazlar; gözleri vardır ama onlarla göremezler; kulakları vardır ama onlarla işitemezler. Onlar hayvanlar gibidir, hatta daha da şaşkındırlar. İşte asıl gafiller onlardır.” (A’râf, 7/179).

Demek ki kâfirler şuursuz olarak insanlığa bahşedilen nimetlerin görünmesine ve fark edilmesine hizmet ediyorlar. Her biri güzel birer ilahi sanat olan varlıklardaki güzelliklerin tanzim edilmesine bilmeden çalışıyorlar.

İlahi sanatlardaki inceliklere ve garipliklere dikkatleri çekmekle şuursuz olarak hizmette bulunuyorlar gibi muzır şeyler Allah’ın razı olmamasına karşın, yine de kâinatın genel mana ve tasarımına hizmette bulunuyorlar. Aynı şekilde, vahşi hayvanlar da haram bir tarzda dünyanın imarına hizmet edebilirler. Bunun hakikate zıt bir tarafı yok diye meseleye bakabiliriz.

Hatta bazen aynı türler birbirini ve hatta yavrusunu yemek sureti ile bu ekolojik dengeye farkında olmadan hizmet edebilirler. Kaldı ki türlerin birbirlerine musallat edilmesi, kâinat içinde

inkâr edilemeyecek kadar açık bir hakikattir, yoksa denge diye bir şey kalmazdı.

Ama bu dünyanın imarına farkında olmadan hizmet etmesi, cezadan kurtulacağı anlamı taşımaz. Nasıl şeytanın varlığı insanın imtihanına vesile olmuştur. Bu imtihana vesile olmak şeytanı cehennem azabından kurtarmaz.

Büyük balıklar ve orta büyüklükteki balıklar, kendi soylarından daha küçük balıkları yemekle şefkate aykırı hareket etmektedir. Hâlbuki balıklar denizlerin sıhhiye memurları hükmündedirler.

Onların helal rızıkları denizde ölmüş balıklardır. Ama bu balıklar genelde bu şefkat esasına riayet etmiyorlar ve ceza olarak kendileri de yiyen bir büyük balık oluyor, yâda; insanlar tarafından kimi zaman keyfi kimi zaman ticari avlanıyorlar.

İşte; birçok vahşi hayvan türlerinin kaybolma riski ile karşı karşıya kalması, işte bu yüzden oluyor.

Esasında, Allah'ın şefkat esası akılları zorlayacak bir incelik ve letafet ile tecelli ediyor. Biz çok noktaları bu şefkat esası açısından kavramakta zorlanıyoruz.

AĞAÇ VE BİTKİLERDEKİ MERHAMET VE ŞEVKAT

Gözlerimizle şahit olduğumuz gibi, ağaçlar ve bitkiler yavruları olan meyveleri, yerinden hareket etmeden beslerler.

Kendileri ise sadece ve sadece çamur ile beslenirler. Ağaçlar ve bitkilerin bulunduğu yerdeki çamuru incelediğimizde, birkaç unsurdan oluştuğunu görürüz.

Durum bu iken, ağaçlar ve bitkilerin, çamurun içerisinden beslendiği besinler farklı; ağaçlar ve bitkilerin meyvelerin beslendiği besinler farklıdır.

Ağaçlar ve bitkiler, topraktan aldıkları besinlerin aynısını, meyvelerine vermiyor. Adeta bir fabrika gibi, bazı işlemlerden sonra, nereye uygun besin gerekiyorsa, oraya ona göre besin gönderiyor.

Daha ilginci meyvelerin içerisindeki besin ile ağaçlar ve bitkilerin çamur içerisinden aldıkları besinler arasında, daha da farklılık göze çarpar.

Acaba bu besinler arasındaki farklar ve nereye nasıl bir besin lazımsa oraya ona göre besin gönderilmesi, ağaçlardaki merhamet ve şefkatin, açık ve seçik göstergesi değil midir?

Dikkat ederek baktığımız zaman, ağaçlar ve bitkilerin üzerinde böylesine merhamet şefkat tecellileri göze çarpar. Bir taraftan da ağaçlar ve bitkilerin yavruları olan meyvelerin, acz ve fakrına göre ihtiyaçlarının artması ölçüsünde, meyveler üzerlerinde daha açık şekilde o rahmet, merhamet, şefkat tecellilerinin parladığını görürüz.

Esasında ağaçlar ve bitkilerin meyveleri olan yavrularına karşı merhamet, şefkat ve o zayıf küçük yavruları olan yüzlerce binlerce meyvelerini kolaylıkla beslenmeleri, o rahmet deryasından bir damladır.

Düzenli olarak, iri ve göze iyi hitap edecek daha verimli bol meyve elde edebilmek için, meyve ağaçları çeşitli şekillerde budanır. Ağaçlar budanıp dallar kısaltılmazsa, dalların uçlarındaki tomurcuklar değişik nedenlerden dolayı ölür. Budama ile ağaçlar gençleştirilir, dallar kuvvetli olur, dolayısıyla meyvelerin iri olması sağlanır.

Her ağacın kendisine has budama usul ve şekilleri vardır. Ağaçları budama yaparken dikkat etmemiz gereken önemli hususlardan birisi, ağacın üzerindeki meyve gözlerinin iyi bilinmesi gerekir. Ağaçları budamaktaki amaç, o ağaçtan düzenli olarak her yıl meyve almaktır.

Çünkü eğer ağacı budanmaz yâda budamaya gerekli ihtimam gösterilmezse, her geçen yıl meyvesini azaltır, nihayetinde meyve vermeyen bir ağaç olur çıkar.

Esasında ağaçların kolu kanadı olan dalları kesilmesine rağmen, kendisine gösterilen ihtimam sayesinde daha güzel daha iri meyve vermeye devam eder. Ağaçlar kendilerine gösterilen merhamet ve şefkate karşılık olarak da, güzel ve iri meyvelerini vermekle taltifte bulunurlar.

Ağaçlar ve bitkiler; kışın dondurucu soğuklarında toprağın bağrında bulunan tohumlar ve kökler üşümesinler diye yapraklarını yere serer. Bunun üzerine rahmet yüklü bulutlar gelir, bulunduğu yöreye göre bir de kar yağar, karla birlikte çürümüş yapraklar sanki bir yorgan gibi görev yaparak, toprağın bağrındaki tohumlara ve köklere şefkat kanadını gerer. Onları muhafaza altına alır.

Kışın dondurucu soğuklar geçtikten sonrada, bu seferde toprak şefkat kollarını açar, o yaprakları alır bağrında güzelce yoğurur, ağaç ve bitkilere besin olarak geri iade eder. İşte gözümüz önünde cereyan eden bu hadise; toprak, bulut, ağaç ve bitkilerin birbirlerine olan merhamet ve şefkatindendir.

Toprak; ağaç ve bitkileri besler. Ağaç ve bitkilerde; baharda çiçek açarak toprak ve bulutlara minnetini gösterir. Bulutlarda sevincinden, sanki pamuk gibi bembeyaz görünümüyle, nerede çiçek görürlerse oraya yolculuk ederler. Rengârenk çiçeklere hayranlığının ifadesi olarak susuzluklarını giderir.

Bir buluta edilebilecek en güzel teşekkür, ağaçlar ve bitkiler çiçeklerini açarak, gökyüzüne doğru tebessüm etmesinden başka bir şey olmaması gerektir. Kar şefkatten, çiçek vefadan sâdır olur. Diye atalarımız boşuna söylenmemiştir.

Baharın bütün ağaçlar ve bitkiler en güzel elbiseleri giyerek, yaprak ve çiçekleriyle süsleyerek, merhamet ve şefkat elleri olan kuru dallarıyla da farklı farklı meyvelerini bizlere sunmak, elbette Allah’ın rahmetinin bir tecellisidir. Yoksa o kuru ağaçlar bizi tanımaz ve bize merhamet etmez.

CANSIZ VARLIKLARDAKİ MERHAMET VE ŞEFKAT

Esasında Uhud dağı dünyadaki dağlardan bir dağdır. Peygamber Efendimizin Uhud dağı hakkında söylediği iltifat sözü şu manada çok ilgi çekmektedir. “Biz Uhud’u severiz, Uhud’da bizi

sever” [110] buyurmuştur. Peygamber Efendimiz bir cansız varlık olarak nitelendirilen Uhud dağına, sanki canlı bir varlık gibi karşılıklı sevgi duygusunu belirtmektedir. Demek ki; cansız varlık olarak nitelendirilen varlıklarda da merhamet ve şefkat vardır.

Güneş, bizim bulunduğumuz konum itibariyle her gün doğar ve her gün batar. Yeryüzüne ısı ve ışık gönderir, bu görevini yaparken bütün varlıklara, kuvvetli zayıf diye ayrım yapmadan eşit bir şekilde gönderip ikram eder. Cansız varlık olarak nitelendirdiğimiz güneşin kuvvetli zayıf ayrımı yapmadan eşit bir şekilde, ısı ve ışık gönderip ikram etmesi güneşin rahmetini, merhametini ve şefkatini gösterir.

Güneşin bu hareketinden dolayı da: Mevlâna hazretleri bütün insanlığa seslenerek şu nasihatlerde bulunuyor. Şefkat ve merhamette güneş gibi, cömertlik ve yardım etmede akarsu gibi, başkalarının kusurunu örtmede gece gibi, hiddet ve asabiyette ölü gibi, tevazu ve alçak gönüllülükte toprak gibi, hoşgörülükte deniz gibi, ya olduğun gibi ol, yâda göründüğün gibi ol diye nasihat ediyor. Yıldızlar gökyüzünü süsler, insanlara yol gösterir, karanlık gecelerimizi aydınlatırlar. İşte gökyüzünü süsleyen güneş ay ve yıldızlar, oluşturdukları değişik şekiller ve görüntüler, bunların insanlara karşı merhamet ve şefkatlerini göstermektedir.

Yeryüzünde yaşayan insanlar, hayvanlar, ağaçlar ve bitkilerin susuzluğunu gidermek; rüzgâr,

---

[110] Buhârî, Cihad, 71; Müslim, Hac, 504.

bulut ve yağmura verilen merhamet şefkate bağlıdır. İşte yağan her bir damla yağmur Rahim isminin bir tecellisidir. Ve rahmetin başka bir tecellisidir. Elbette, cansız, şuursuz rüzgâr, bulut ve yağmur bu merhameti ve şefkati hissettiren fiile fail olamaz. Sadece rahman ve rahim olan Allah'ın; rahmet, merhamet ve şefkatini yansıtmaktadır.

SONUÇ

Üstad Bediüzzaman; Kerim ve Rahîm isminin cilvesi olan kerem ve rahmet kapısını şu şekilde anlatmaktadır. "Evet, şu dünya gidişatına bakılsa görülüyor ki; en âciz, en zariften tut, tâ en kaviye kadar her canlıya lâyık bir rızık veriliyor. Rızk-ı helâl, iktidar ile alınmadığına, belki fakrına binaen verildiğine kat'î delili istersen, iktidarsız yavruların kolay ve güzel maişeti ve muktedir canavarların zor ve kusurlu maişeti; hem zeki olmayan balıkların iri ve besili olmaları; çok zeki ve hileli tilki ve maymunun maişet derdinden vücutça zayıf olmasıdır.

Demek rızık, iktidar ve ihtiyar ile ters orantılıdır. Ne derece iktidar ve ihtiyarına güvense, o derece maişet derdine müptela olur. En zaîf, en âcize en iyi rızık veriliyor. Her dertliye ummadığı yerden derman yetiştiriliyor. Öyle ulvî bir keremle ziyafetler, ikramlar olunuyor ki, nihayetsiz bir kerem eli içinde işlediğini açıkça gösteriyor.

Meselâ, bahar mevsiminde cennet hurileri tarzında bütün ağaçları süslü bir şekilde libaslar ile giydirip, çiçek ve meyvelerin mücevherle süslendirip hizmetkâr ederek onların latif elleri olan dallarıyla, çeşit çeşit en tatlı, en sanatlı meyveleri

bize takdim etmektedir. Hem zehirli bir sineğin eliyle şifalı en tatlı balı bize yedirmek; hem en güzel ve yumuşak bir libası elsiz bir böceğin eliyle bize giydirmektedir. Hem rahmetin büyük bir hazinesini, küçük bir çekirdek içinde bizim için saklamak; ne kadar cemil bir kerem, ne kadar latif bir rahmet eseri olduğu açıkça anlaşılır.

Güneş ve Ay ve Arz'dan tut, tâ en küçük mahlûka kadar her şey dikkatli bir şekilde vazifesine çalışması, zerrece haddinin dışına tecavüz etmemesi, bir azîm heybet tahtında umumî bir itaat bulunması; büyük bir Celal ve İzzet sahibinin emriyle hareket ettiklerini gösteriyor.

Hem gerek nebatî ve gerek hayvanî ve gerek insanî bütün validelerin o rahîm şefkatleriyle ve süt gibi o latif gıda ile o âciz ve zaîf yavruların terbiyesi, ne kadar geniş bir rahmetin cilvesi işlediği açıkça anlaşılır.

Evet, aç bir arslan, zaîf bir yavrusunu kendi nefsine tercih ederek, elde ettiği bir eti yemeyip yavrusuna verir. Hem korkak tavuk, yavrusunu himaye için ite, arslana saldırır. Hem incir ağacı kendi çamur yiyerek yavrusu olan meyvelerine hâlis süt verir. Bütün bu vâlideler apaçık bir şekilde nihayetsiz Rahîm, Kerim, Şefîk bir zâtın hesabıyla hareket ettiklerini kör olmayana gösteriyorlar.

Evet, nebatat ve hayvanat gibi şuursuzların, gayet derecede şuurkârane ve hakîmane işler görmesi, zaruri olarak gösterir ki: Gayet derecede Alîm ve Hakîm birisi vardır ki, onları işlettiriyor. Onlar, onun namıyla işliyorlar.

Bu âlemin mutasarrıfının madem nihayetsiz böyle bir keremi, nihayetsiz böyle bir rahmeti, nihayetsiz öyle bir Celal ve İzzeti vardır. Nihayetsiz Celal ve İzzet, edepsizlerin haddinin bildirilmesini ister. Nihayetsiz kerem, nihayetsiz ikram ister, nihayetsiz rahmet; kendine lâyık ihsan ister.

Hâlbuki bu fâni dünyada ve kısa ömürde, denizden bir damla gibi milyonlar cüz'den ancak bir cüz'ü yerleşir ve tecelli eder. Demek o kereme lâyık ve o rahmete layık bir saadet yeri olacaktır. Yoksa gündüzü ışığıyla dolduran güneşin vücudunu inkâr etmek gibi, bu görünen rahmetin vücudunu inkâr etmek lâzımgelir.

Çünkü bir daha dönmemek üzere zeval ise; şefkati musibete, muhabbeti ayrılık ateşine ve nimeti azaba ve aklı, uğursuz bir âlete ve lezzeti eleme çevirmekle rahmet hakikatinin sönmesi lâzımgelir. Hem o Celal ve İzzete uygun bir ceza yeri olacaktır. Çünkü ekseriya zalim izzetinde, mazlum zilletinde kalıp, buradan göçüp gidiyorlar.

Demek te’hir edilip, bir büyük mahkemeye bırakılıyor. Yoksa bakılmıyor değil. Bazan dünyada dahi ceza verir. Geçmiş çağlarda cereyan etmiş iman etmemekte direnip âsi ve inat eden kavimlere gelen azaplar gösteriyor ki: İnsan başıboş değil, bir Celal ve gayret sillesine her vakit maruzdur.

Evet, hiç mümkün müdür ki; insan umum mevcudat içinde ehemmiyetli bir vazifesi, ehemmiyetli bir istidadı olsun da, insanın Rabbi de insana bu kadar muntazam sanat eserleriyle kendini tanıttırsa, mukabilinde insan iman ile onu tanımasın. Hem bu kadar rahmetin süslü

meyveleriyle kendini sevdirse; mukabilinde insan ibadetle kendini ona sevdirmesin. Hem bu kadar bu türlü nimetleriyle muhabbet ve rahmetini ona gösterse; mukabilinde insan şükür ve hamdle ona hürmet etmese; cezasız kalsın, başıboş bırakılsın.

O İzzet, gayret sahibi Zât-ı Zülcelal bir dâr-ı mücazat hazırlamasın. Hem hiç mümkün müdür ki: O Rahman-ı Rahim'in kendini tanıttırmasına mukabil; iman ile tanımakla ve sevdirmesine mukabil, ibadetle sevmek ve sevdirmekle ve rahmetine mukabil, şükür ile hürmet etmekle mukabele eden mü'minlere bir mükâfat yeri, bir ebedi saadeti vermesin?” [111]

“Hayvanların yavruları için gösterdikleri fedakârlıklar, ağaçlar ve bitkilerin yavruları olan meyvelerini, yerinden hareket etmeden beslemeleri, insanlara Allah'ın Rahman isminin her şeyi kuşattığının delillerinden sadece birini ders vermektedir. Tevekkül eder gibi talep ettikleri rızık, bilakis rızka rahatça ulaşmaya sebeptir ve her yerde güzelce tesirini gösterir.

İşte canlıların bir çeşidi olan, aynı zamanda rızka muhtaç meyve veren ağaçlar ve bitkiler, bir çeşit tevekkül eder gibi, kanaat ederek yerlerinde durup rızık için hırs göstermediklerinden, rızıkları onlara koşup geliyor. Hayvanlardan çok fazla da yavru besliyorlar. Hayvanlar ise, hırs ile rızıkları peşinde koştukları için, pek çok zahmet çekerek ve tam istedikleri rızkı da elde etmeden hep rızıklarının peşinde koşup gidiyorlar.

---

[111] Bediüzzaman; Sözler; 10. Söz, s,101-103.

Hem hayvanlar âlemi içerisindeki yavruların, zayıf ve aciz halleriyle tevekkül ederek, meşru daire içerisinde çok mükemmel ve pek latif rızıkları rahmet hazinesinden verildiğini gösteriyor. Bazı vahşi saldırgan hayvanların hırs ile pek çok zahmet ile kazandıkları ve meşru olmayan rızıkları gösteriyor ki: Hırs, rızıktan mahrum olmaya sebep olduğu gibi; tevekkül ve kanaat ise, rahmetin inmesine vesile olduğunu ispatlıyor.” [112]

“Yüce yaratıcı Allah, kâinatta bulunan bütün varlıkların imdadına yüz rahmetinden birisi hükmediyor. Yediğimiz gıdalardaki zerreler dahi, beden hücrelerinin tamirine koşmaları, her şeyi kendi emrine boyun eğdirerek, sonsuz rahmet ve merhametiyle hizmet ettirip, yardımlaşmanın en güzel şeklini uygulatmaktadır. Daha bunlar gibi pek çok misaller doğrudan doğruya, bütün kâinatı bir saray gibi idare eden, Âlemlerin Rabbi olan Allah’ın umumî ve rahîmane Rububiyetini gösteriyor.

Gözümüzle görüyoruz, birisi var ki, bizler için yeryüzünü rahmetin binlerle hediyeleri ile doldurmuş, bir ziyafetgâh yapmıştır. Rahmaniyetin yüzbinlerle ayrı ayrı lezzetli taamları içinde dizilmiş bir sofra etmiş ve zemin içini Rahîmiyetin ve Hâkimiyetin binlerle kıymettar ihsanlarının toplandığı bir mahzen yapmış.

Ve dünyamızın her senesini bir ticaret vasıtası hükmünde yaratıp, her sene gayb âlemden insanlara ve diğer mahlûklara lazım olan ihtiyaçlarının yüz bin çeşitlerinden en güzellerini içine alarak yüklenmiş vaziyette sunuluyor.

---

[112] Bediüzzaman; Mektubat, 22. Mektup, s-283.

Her baharı ise, erzak ve elbisemizi taşıyan bir vagon hükmünde olarak bizlere gönderir. Bizi gayet rahîmane beslettirir. Ve bütün o hediyelerden, o nimetlerden istifade etmemiz için bize de yüzlerle ve binlerle iştihalar, ihtiyaçlar, duygular, hissiyatlar, hisler vermiş.

Meselâ: Bir hükümdar düşününki; dört yüz bin ayrı ayrı kabilelerden bir ordu teşkil etse, her kabilenin askerlerinin elbiseleri, silâhları, yemekleri, talimleri ve terhisleri, vazifeleri, birbirinden ayrı ayrı çeşit çeşittir.

Ayrı ayrı, çeşit çeşit olmasına rağmen, bütün o muhtelif cihazları noksansız, kusursuz, yanlışsız, hatasız, vakti zamanında hemen, gecikmeden, karıştırmadan nizami bir şekilde ve gayet mükemmel bir tarzda verip, adaletli bir şekilde idare etmesi, o hükümdarın fevkalâde kudreti haşmetini gösterir.

Aynen öyle de, gözümüzle görüyoruz ki; ğaybi bir el her baharda dört yüz bin muhtelif nevilerden meydana gelen muhteşem bir orduyu icat edip idare ediyor. Kıyametin numunesi olan son baharda, o dört yüz binden, üç yüz bin nebatî ve hayvanî nevilerini vefatlar suretinde ve mevtler namında terhis edip vazifelerinden paydos ediyor.

Haşir ve neşre numune olan baharda büyük bir haşirin üç yüz bin misalini kısa bir zamanda en güzel bir şekilde intizamla inşa etmektedir. Hatta bir tek ağaçta dört küçük haşirleri, yani; kendini, yapraklarını, çiçeklerini ve meyvelerini, geçen baharın aynı gibi neşirlerini gözümüze gösteriyorlar.

Sonra, Allah’ın bir ordu gibi yaratıp sevk ettiği dört yüz bin çeşit nev’e varan varlıkların, her taifeye mahsus ve münasip ayrı ayrı rızıklarını ve çeşit çeşit müdafaa silâhlarını ve ayrı ayrı libaslarını ve ayrı ayrı talimlerini ve terhislerini yapmaktadır. Dört yüz bin çeşit taifenin ayrı ayrı bütün cihazları ve levazımlarını, mükemmel bir intizamla, sehivsin, hatasız, karıştırmadan ve hiçbirini unutmadan, umulmadık yerlerden vakti zamanında anında vermektedir.

En güzel bir rububiyet ve hâkimiyet ve hikmet içinde, vahdaniyetini ve ehadiyetini ve ferdiyetini ve nihayetsiz iktidarını ve hadsiz rahmetini ispat ederek, bu tevhit fermanını zemin yüzünde, her bahar sahifesinde, kader kalemi ile yazmaktadır.

Böyle her baharda büyük haşirden daha garip daha acayip binlerle haşirleri inşa eden, itaat edenleri mükâfatlandırmak ve suç işleyenleri cezalandırmak için, kudretine nispeten bir bahardan daha kolay olan haşri yapacağını ve kıyameti getireceğini vaat etmektedir. Bütün resullerine binlerle defa vaat ve ahdeden ve Kur’an da haşirin vukuuna binlerle işaretle beraber, bin adet ayetlerinde sarahaten hükmedip, taahhüt etmektedir.

Haşir ve neşrin numunelerini göremeyenleri tehdit etmektedir. İstediğini yapmaya muktedir olan, mutlaka suçluları cezalandıran sonsuz kudret sahibi Allah'ın, o kadar vaatlerini tekzip ve kudretini inkâr hükmünde olan haşiri inkâr edenlere Cehennem azabı uygun bir adalet olduğuna

hükmedilmez mi? Amenna ve saddakna denilmez mi?” [113]

KAYNAKLAR

[113] Bediüzzaman; Şualar Yedinci Şua, s-231.

Abdülbâki; M. F. el-Mu'cem, Darelfkr, Beyrut, 2000.

Ahmed b. Hanbel; Müsned, c.1-15, Mısır,1954.

Alusî, Ebussena; Ruhu'l-Meani fi Tefsiri'l-Kur'ani'l- Azim ves'sebu'l- Mesani, c.1-30, Beyrut, 1854.

Bediüzzaman, Said Nursi; Emirdağ Lahikası, Söz Basım, İstanbul, 2006.

Bediüzzaman, Said Nursi; Lem'alar, Söz Basım, İstanbul, 2006.

Bediüzzaman, Said Nursi; Mektubat, Işık Yayınları, İzmir, 2001.

Bediüzzaman, Said Nursi; Sözler, Söz Basım, İstanbul, 2006.

Bediüzzaman, Said Nursi; Şualar, Söz Basım, İstanbul, 2006.

Bediüzzaman, Said Nursi; Tarihçe-i Hayatı, Söz Basım, İstanbul, 2006.

Beyhaki, Şuabu'l-İman, Cilt1-14, Daru'l Kütübü'l İlmiyye, Beyrut, 1990.

Canan, İbrahim; Hadis Ansiklopedisi, Akçağ Yayınevi, İstanbul, 1993.

Ebu Davud; es-Sünen, c.1-4, Çağrı Yayınları, İstanbul 1992.

Ebu Davud; es-Sünen, c.1-4, Mısır, 1966.

Elmalılı, M. Hamdi Yazır; Hak dini Kur'an Dili, c.1-10, Azim Dağıtım, İstanbul, 1992.

el-Münzirî; Abdülazim Ebu Muhammed et-Terğîb ve’t-Terhîb, c,1-4, Daru’l-kütübü'l-ilmiye, Beyrut, 1947.

Hâkim; Müstedrek, c. 1-4, Beyrut, 1990

Hayâtü's Sahabe, Cilt 1-5, Işık Yayınları, cilt 1-2, İstanbul, 2006.

İbn-i Hacer, Fethu'l-bari, cilt 1-13, Darü’l Marife, Beyrut, Hicri 1379.

İbn Manzûr; Ebu’l-Fadl Muhammed b. Necîbiddîn, Beyrut, 1994.

Kastallânî, Mevahib-i Ledünniyye c.1-2, Divan Yayınları, İstanbul.

Müslim; Câmiu's Sahih, c.1-3, Çağrı Yayınları, İstanbul, 1992.

Râgıb el-İsfahânî, el-Müfredât, Çıra Yayınları, İstanbul, 2012.

Razi, Fahrüddin; Et-Tefsirû'l- Kebir, Akçağ Yayınları, cilt 1-23, Ankara, 2009.

Sahih-i Buhari Muhtasarı; c.1-13, Ankara, 1986

Taberâni, Ebu’l Kasım Muhammed b.Ahmed; el-Mu’cemu’l-Kebir, Musul, 1404.

Tirmizi; Sünen, c.1-5, Mısır, 1356.